

มาตรการทางกฎหมายในการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู
ศึกษาเฉพาะกรณี: คู่สมรส

นายกฤตภาส สุวรรณศรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2552

Legal measures in the dependent care claims

Case Study : Spouse.

KITTHAPAS SUWANSRI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2009

เลขทะเบียน.....	0206548
วันลงทะเบียน.....	2 S.A. 2552
เลขเรียกหนังสือ.....	วพ 346.0166
	72758
	[2552]
	๑1

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์   มาตรการทางกฎหมายในการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู : ศึกษาเฉพาะกรณี
คู่สมรส

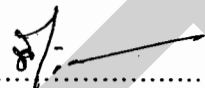
เสนอโดย   กฤตภาส สุวรรณศรี

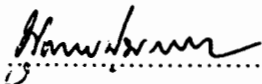
สาขาวิชา   นิติศาสตร์   หมวศึกษา   กฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์   รองศาสตราจารย์นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์

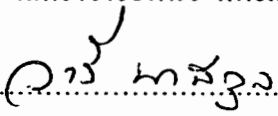
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม   รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี

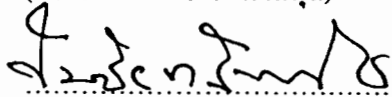
ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

 ..... ประธานกรรมการ
 (ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์)

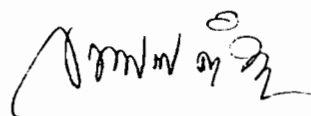
 ..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
 (รองศาสตราจารย์นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์)

 ..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
 (รองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี)

 ..... กรรมการ
 (ศาสตราจารย์วารี นาสกุล)

 ..... กรรมการ
 (ศาสตราจารย์สมชัย ทรัพย์วณิช)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

 ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คำริชอบ)

วันที่ 29 เดือน พ.ค. พ.ศ. 2552

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความสามารถของบุคคลผู้เกี่ยวข้องหลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์ และรองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี เป็นอย่างสูงที่กรุณาให้เกียรติรับเป็นที่ปรึกษา และที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ คำปรึกษา และช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่มีอยู่มากมายในวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ อีกทั้งยังให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จเรียบร้อยไปด้วยดี ซึ่งผู้เขียนขอระลึกถึงความกรุณาอย่างสูงนี้ตลอดไป

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ เป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้เกียรติรับเป็นประธานวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาเสนอความคิดเห็น และข้อเสนอแนะทางกฎหมายที่มีคุณค่าแก่ผู้เขียนเป็นผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์สมชัย ทรัพย์วณิช เป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้เกียรติรับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาชี้แนะถึงปัญหาข้อบกพร่องต่างๆ รวมถึงคำแนะนำในการปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาวิทยานิพนธ์ อันเป็นผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.วารี นาสกุล เป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้เกียรติรับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ข้อสังเกต แนวความคิด ข้อเสนอแนะทางกฎหมายที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง อีกทั้งแนะนำเอกสารภาษาต่างประเทศที่มีคุณค่าแก่ผู้เขียน เพื่อให้ประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบุคลากรในคณะนิติศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในทุกท่านและเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมารดาและคณะกรรมการกองทุนนุเคราะห์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งได้ให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เขียนจนทำให้ผู้เขียนสามารถศึกษาเล่าเรียนและทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ในที่สุด

กฤตภาส สุวรรณศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ม
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	1
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2. ความหมาย ประวัติ การเรียกชื่อค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายไทย.....	8
2.1 ความหมายของค่าอุปการะเลี้ยงดู.....	8
2.1.1 ค่าอุปการะเลี้ยงดูตามพฤติกรรม.....	9
2.1.2 ค่าอุปการะเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว.....	9
2.1.3 การจ่ายและการรับค่าอุปการะเลี้ยงดู.....	10
2.2 ประวัติกฎหมายเกี่ยวกับคำว่า “ค่าอุปการะเลี้ยงดู”.....	11
2.2.1 กฎหมายสมัยอาณาจักรล้านนาของประเทศไทย.....	12
2.2.2 กฎหมายลักษณะฉัวมัย.....	13
2.2.3 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2478 (บรรพ 5 เดิม).....	14
2.2.4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.2533 (บรรพ 5 ใหม่).....	15
3. มาตรการเรียกชื่อค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาตามกฎหมายไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ.....	16
3.1 มาตรการการใช้กฎหมายครอบครัวและเหตุแห่งการจำเป็น.....	16
3.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา.....	17
3.1.2 หน้าที่แห่งการอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมาย.....	19
3.1.3 การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนคำสั่งการอุปการะเลี้ยงดู.....	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.1.4 การสิ้นสุดแห่งการสมรส.....	23
3.1.5 ความหมายของคำว่า “ค่าเลี้ยงชีพ”.....	27
3.1.6 ค่าเลี้ยงชีพตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครั พ.ศ. 2478.....	29
3.1.7 ความแตกต่างของค่าอุปการะเลี้ยงดูกับค่าเลี้ยงชีพ.....	29
3.2 มาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามระบบกฎหมายประเทศไทย.....	30
3.2.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช 2546 บรรพ 5 ครอบครั ..	32
3.2.2 ลักษณะ 3 ค่าอุปการะเลี้ยงดู.....	35
3.3 มาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายต่างประเทศ ตามระบบ กฎหมายจารีตประเพณี ..	35
3.3.1 สิทธิการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าเลี้ยงชีพตามกฎหมายประเทศ อังกฤษ ..	36
3.3.2 สิทธิเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายประเทศมาเลเซีย.....	38
3.4 มาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร.....	39
3.4.1 สิทธิเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายประเทศ ฝรั่งเศส.....	39
3.4.2 สิทธิเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายประเทศญี่ปุ่น.....	40
3.5 ความคิดเห็นในการปรับเปลี่ยนมาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่าง สามีภริยา.....	42
3.5.1 ฝ่ายที่เห็นด้วยกับมาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู.....	43
3.5.2 ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับมาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู ..	46
4. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูของคู่สามีภริยา.....	49
4.1 ปัญหาที่เกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดู.....	52
4.1.1 ปัญหาการได้รับความอุปการะเลี้ยงดูจากสามีเมื่ออยู่ร่วมกัน.....	53
4.1.3 ปัญหาการได้รับการอุปการะเลี้ยงดูกรณีที่อยู่สมรสวิถัจฉริต ต้องอยู่ร่วมกัน.....	54
4.1.4 ปัญหาการได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูกรณีเมื่อแยกกันอยู่ ..	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2 แนวทางในการเรียกองค์ประกอบเครื่องจักร.....	57
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	60
5.1 บทสรุป.....	60
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	63
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	68
ประวัติผู้เขียน.....	83

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู ศึกษาเฉพาะกรณี: คู่สมรส
ชื่อผู้เขียน	กฤตภาส สุวรรณศรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

ค่าอุปการะเลี้ยงดู ถือเป็นสิทธิและหน้าที่ที่คู่สมรสต้องจ่ายเพื่อช่วยเหลือ คู่เลืกฝ่ายหนึ่งให้ดำรงชีวิตประจำวันอยู่ต่อไปได้ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ตั้งแต่มาตรา 1461 และมาตรา 1462 โดยเฉพาะในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา ไม่ว่าจะในกรณีที่คู่สมรสต้องแยกกันอยู่ ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดวิกลจริต หรือไร้ความสามารถ หรือต้องหย่าขาดจากกัน

แต่ในความเป็นจริง ฝ่ายที่มีหน้าที่ต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู ไม่สามารถปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เนื่องจากเหตุผลต่างๆ นานา ทำให้ฝ่ายที่ควรจะได้รับ เกิดความเดือดร้อน ไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้อย่างเพียงพอ จากการศึกษาดังกล่าวพบว่ากฎหมายไม่ได้บัญญัติถึงหลักการและมาตรฐานที่ดีในเรื่องหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการ ในการ ออมทรัพย์ระหว่างคู่สมรสด้วยกันเอง หรือการจัดตั้งกองทุนอันเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดู ซึ่ง น่าจะเป็นการป้องกันคู่สมรสหลีกเลี่ยงการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู และเป็นการเตรียมค่าใช้จ่ายใน ชีวิตไว้ล่วงหน้า ดังเช่นในต่างประเทศ

ดังนั้นวิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงมีข้อเสนอเพิ่มเติม แนวทางหลักประกันของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์การออมทรัพย์ หรือการจัดตั้งกองทุนเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดู เพื่อให้กฎหมายที่มีอยู่มีประสิทธิภาพและเกิดความเป็นธรรมแก่คู่สมรสที่มีภาระหน้าที่ต่อไป

3

Thesis Title	Legal Measure of Claim on the Right to Maintenance. Study particular : Spouse.
Author	Krittipas Suwansri
Thesis Advisor	Associate Professor Nuchtip P.Banjongsil
Department	Law
Academic Year	2008

ABSTRACT

Maintenance regards to the rights and the duty the husband and wife to maintain and support the other to survive according to his or her ability and status of life the regulation Part 5 from Section 1461 to Section 1462 in Civil and Commercial Law Code especially about the relationship between the husband and wife either in the case they live apart, or either of them is insane or incompetent, or they divorce.

In fact, in the case regarding to the party who has the duty to provide the maintenance considered by the court fails to give proper maintenance to the other spouse according to any reason, which makes him/her in trouble unable to nurture themselves of family sufficiently, it was found from the study that the law did not legislate in principle and good standard of the regulation of law about measures in saving between the spouse or setting up the fund of maintenance. Both may avoid each of the spouses not paying the maintenance and it is the preparation the expense in advance as in foreign countries.

Hence, this suggests additional guarantees of family either appointing the savings principle or setting fund about maintenance in order to strengthen the power of the law and the fairness for both of the spouses with responsibility.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สังคมมนุษย์ตั้งแต่ครั้งโบราณจนถึงปัจจุบันมีวิวัฒนาการการอยู่ร่วมกันและจารีตประเพณีที่แตกต่างกันไป ในแต่ละท้องถิ่นและแต่ละยุคสมัย สิ่งที่เหมือนกันตามธรรมชาติของมนุษย์คือการอยู่ร่วมกัน มีการสืบพันธุ์และก่อให้เกิดลูกหลาน จากสังคมเล็กๆ ในอดีตจนกลายเป็นประเทศต่างๆ ในปัจจุบัน การอยู่ร่วมกันจากเดิมเป็นกลุ่ม เป็นเผ่า จนกลายเป็นสถาบันครอบครัว มีสามีภริยาและลูก ต่างก็ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการดำรงชีวิตและช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกัน บางสังคม บางครอบครัวก็มีชีวิตที่ราบรื่น มีความสุข แต่บางครอบครัวก็ไม่อาจอยู่ร่วมกันได้ ด้วยสาเหตุหลายประการที่จำเป็นต้องเลิกลา หรือหย่าขาดจากกัน

สังคมไทยเองมีวิวัฒนาการ ในเรื่องการอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยา การอุปการะเลี้ยงดู การหย่า ซึ่งจะเห็นได้จากกฎหมายไทยในอดีต ได้แก่ กฎหมายลักษณะผัวเมีย เรื่องการอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา บุตรและญาติพี่น้อง¹ ซึ่งต่อมาได้มีการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในประเทศไทย และประกาศใช้บรรพ 5 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 เป็นต้นมา ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ดังกล่าว ได้บัญญัติลักษณะค่าอุปการะเลี้ยงดู กำหนดให้สามีภริยาต้องเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ได้เพิ่มเติมหลักการใหม่เพื่อประโยชน์แก่บุคคลผู้มีสิทธิที่จะได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกรณีของบุตร

ต่อมาในปี พ.ศ. 2533 มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครั้งใหญ่ แต่ในส่วนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู รวมทั้งสิทธิหน้าที่ยังคงเดิมไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมแต่ประการใด นอกจากมาตรา 1454 ที่เปิดโอกาสให้บุคคลตาม มาตรา 28² แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีทางเลือกในการฟ้องร้องคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่ฝ่ายที่วิกลจริตนับเป็นผลคุ้มครองฝ่ายวิกลจริต³

¹ กฎหมายลักษณะผัวเมีย บทที่ 74 บทที่ 75 บทที่ 87 และบทที่ 88

² มาตรา 28 “บุคคลวิกลจริตผู้ใด ถ้าคู่สมรสก็ดี ผู้บุพการี กล่าวคือ บิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย ทวดก็ดี ผู้สืบสันดานกล่าวคือ ลูก หลาน เหลน ลื้อก็ดี ผู้ปกครองหรือผู้พิทักษ์ก็ดี ร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งให้บุคคลผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถก็ได้

³ นิธิมนิ ศังขมณี. (2541) ของเถรติกาณต์. หน้า 119

ในความเป็นจริงสามีภริยาบางคู่ก็รักใคร่ปรองดอง เอาใจใส่ดูแลและให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูคู่สมรสของตน แต่สามีภริยาบางคู่กลับตรงกันข้าม กล่าวคือ ทอดทิ้งไม่เหลียวแล ไม่ให้ความช่วยเหลือหรืออุปการะเลี้ยงดู จนเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความยากลำบาก ยิ่งหากวิกลจริตหรือหาเลี้ยงตนเองไม่ได้จนเป็นปัญหาครอบครัวและนำไปสู่ปัญหาของสังคม

ดังนั้นบุคคลผู้มีสิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูและมีหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดู หากไม่มีกฎหมายบัญญัติมาตรการที่บังคับ ผู้มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูก็จะละเลย ก่อให้เกิดความยากลำบากแก่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง กฎหมายจึงบัญญัติให้อำนาจศาลกำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ตามความเหมาะสม แต่กฎหมายก็คำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับ และพฤติการณ์แห่งกรณี⁴

ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาในต่างประเทศเองก็มีกฎหมายที่ได้กำหนดหน้าที่สามีภริยาให้ต่างก็ต้องมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย เรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูว่า “maintenance” หรือในประเทศสหรัฐอเมริกาใช้คำว่า “support” ซึ่งทั้งสองคำนี้ก็ถือว่าเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูเหมือนกัน แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 กฎหมายได้เปลี่ยนคำว่า “ค่าเลี้ยงดู” มาเป็น “ค่าอุปการะเลี้ยงดู” แทน เพื่อให้มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น แต่คำนี้มีความหมายกว้างโดยไม่ได้หมายความแต่เฉพาะค่าใช้จ่ายในการซื้อหาอาหารมาบริโภคเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายในการจัดหาที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียน และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดประจำวันสำหรับบุคคลด้วย⁵

ในปัจจุบันจากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำไปทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อสามีภริยาบางครอบครัวมีภาระเพิ่มมากขึ้น ทำให้ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต แม้ผู้มีหน้าที่ต้องให้ก็อาจจะประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้ไม่อาจทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูได้ ตามที่ตั้งใจหรือได้ตกลงกันไว้

นอกจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจแล้ว คู่สมรสบางคู่อาจทอดทิ้ง อีกฝ่ายหนึ่งให้ได้รับความยากลำบากอย่างจงใจ หรือละเลยไม่ใส่ใจ เช่นสามีไปมีภริยาน้อยหรือภริยาละทิ้งสามีไปอยู่ กับชายชู้ ดังนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงมีบทบัญญัติในการเยียวยาให้ฝ่ายซึ่งได้รับความเดือดร้อนเรียกร้อง และใช้สิทธิในการเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู ซึ่งอาจมีช่องทางดังต่อไปนี้ คือ

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 319/2479

⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว พิมพ์ครั้งที่ 17. หน้า 771

ประการที่หนึ่ง พิจารณาจากรายได้ของผู้มีหน้าที่ต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูตามคำสั่งที่ศาลจะตั้งขึ้นมา พิจารณาแล้วบุคคลผู้มีหน้าที่จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูมีรายได้เพียงพอต่อการจ่ายที่แท้จริงโดยไม่เป็นภาระที่เคียดร้อนต่อตนเองด้วย มีความสามารถที่จะทำการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูต่อผู้รับสิทธิได้เป็นอย่างดี

ประการที่สอง เป็นเรื่องของฐานะเกี่ยวกับผู้ที่รับค่าอุปการะเลี้ยงดู และเรื่องของความสามารถ ต้องเป็นบุคคลที่ขาดไร้ค่าอุปการะเลี้ยงดูจริง ไม่สามารถเพียงพอต่อการหาค่าอุปการะเลี้ยงดูและเกิดความจำเป็นในการใช้จ่ายของชีวิตด้วย ซึ่งฝ่ายที่ไร้ความสามารถไม่สามารถช่วยเหลือตนเองหรือขาดไร้ผู้อุปการะเลี้ยงดูที่ต้องมีการเลี้ยงดูและให้ความช่วยเหลือ

ประการที่สาม เป็นเรื่องพฤติกรรมแห่งกรณีที่น่าเอาข้อเท็จจริงมาพิจารณาประกอบกับปัญหาที่จะกำหนดการพิจารณานี้ โดยทั่วไปประกอบไปด้วยเรื่องเกี่ยวกับความสามารถในการหาเลี้ยงชีวิตในแต่ละวัน ภาระหน้าที่ของผู้จ่ายและผู้รับภายหลังมีคำสั่งแล้วตลอดจนในเรื่องของสินทรัพย์ที่บุคคลทั้งสองมีอยู่ก่อนมีคำสั่งดังกล่าวขึ้นมา นอกจากนั้นแล้วยังมีเรื่องของระยะเวลาในการสมรสกัน อายุของบุคคลทั้งสองและสุขภาพของแต่ละบุคคลด้วยว่ามีความแข็งแรงมากน้อยเพียงไร เพื่อเป็นมาตรฐานในการดำรงชีวิตไปตลอดจนกว่าจะถึงวัยสูงอายุ จะเห็นได้ว่าสาเหตุดังกล่าวนี้ทำให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูที่ศาลกำหนดให้ นั้นไม่ได้รับการยอมรับจากคู่กรณีและเกิดปัญหาว่าเป็นธรรมแก่คู่กรณีเพียงใด นอกจากนี้ยังมีข้อเท็จจริงที่คล้ายกันแต่ได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูที่แตกต่างกันมาก จึงควรคิดค้นหามาตรการที่เกิดความเป็นธรรมและยุติธรรมด้วยกันทั้งสองฝ่าย และยังสามารถช่วยเหลือร่วมกัน มีโอกาสช่วยตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้นอีกด้วย

เมื่อศาลได้ทำการพิจารณาพิพากษาให้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาในทางปฏิบัติ คือ การบังคับคดีเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูที่ศาลพิพากษาให้ นั้นกระทำได้ยากมาก เพราะลูกหนี้มักจะมีการผัดผ่อนอยู่เสมอ ไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลหรือบางรายก็อาจมีการปฏิบัติตามคำสั่งศาลแต่ก็ปฏิบัติไปเพียงระยะหนึ่งก็จะมีการผัดผ่อนเช่นกัน การผัดผ่อนในบางครั้งก็มีการบังคับคดีได้บ้างไม่กี่ครั้งซึ่งทำให้ผู้เป็นเจ้าหนี้เกิดการท้อใจต่อการรับชำระหนี้โดยทำให้เลิกหรือไม่มีการติดตามต่อไปหรือบางครั้งมีการติดตามลูกหนี้แต่ลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินจะให้บังคับคดีเพื่อนำมาขายทอดตลาด ให้ทำการชำระหนี้เพื่อเป็นหนี้สูญเปล่าลงไป แต่ถ้าเป็นกรณีของลูกหนี้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจก็สามารถที่จะทำให้ลูกหนี้พ้นภาระหนี้นั้นลงได้ โดยให้หน่วยงานของลูกหนี้ช่วยเหลือให้มีการหักเงินเดือนของลูกหนี้ไว้ก่อนการชำระเงินได้บ้าง แต่สำหรับลูกหนี้ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานเอกชนก็อาจจะขอความร่วมมือเช่นเดียวกับหน่วยงานของราชการได้

การอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาจึงเป็นเรื่องที่คู่สมรสทั้งสองต้องเตรียมวางแผนการของการดำรงชีวิตของครอบครัวไว้ล่วงหน้าว่าอนาคตที่ดีของชีวิตควรจะจัดให้อยู่ในรูปแบบที่ให้มีสุขร่วมกันตลอดไปเมื่อมีบุคลากรในครอบครัวเพิ่มขึ้นมาไม่ต้องห่วงวิตกกังวลกับปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างชีวิตหรือปัญหาระหว่างทางของชีวิตซึ่งจะเกิดขึ้นมาในเรื่องต่างๆ เช่น เมื่อการขาดผู้อุปการะหรือผู้หารายได้ต้องเป็นปัญหาให้ครอบครัวเดือดร้อน หรือในเรื่องของครอบครัวแยกทางกันขึ้นมา ความดูแลที่เคยได้รับต้องหยุดลงแล้วเรียกร้องให้ศาลมีคำพิพากษาให้มีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูตามที่กฎหมายกำหนดขึ้นมา แม้ศาลจะมีคำสั่งขึ้นมาแล้วการปฏิบัติตามคำสั่งของศาลก็อาจมีการละทิ้งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ทำให้ผู้เรียกร้องต้องรับปัญหาขาดค่าอุปการะเลี้ยงดูไปทันที ทำให้เห็นว่าแม้จะมีกฎหมายกำหนดให้ศาลมีคำสั่งจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูแล้วผู้ถูกกำหนดให้มีหน้าที่ปฏิบัติก็สามารถที่จะละทิ้งหรือหาช่องว่างหลีกเลี่ยงการจ่ายเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูตามคำสั่งศาลได้เสมอ

นอกจากนั้นการอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาควรประกอบไปด้วย หลักการที่ดี และมีมาตรฐานที่ดี ทั้งนี้รัฐก็จะพิจารณาปรับปรุงหลักเกณฑ์ในทางกฎหมาย เพื่อให้ทั้งสามีภริยาได้รับสิทธิในค่าอุปการะเลี้ยงดูอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งในบางประเทศได้มีมาตรการในทางกฎหมายที่ดีและเป็นการยอมรับระหว่างบุคคลร่วมกัน ในระหว่างการใช้ชีวิตคู่ ก็อาจมีการเตรียมการยอมรับของตนเอง หรือเตรียมตัวล่วงหน้าในการวางแผน การใช้ชีวิตร่วมกันในอนาคตรวมทั้งการจัดเตรียม การแก้ปัญหาของตนเอง และครอบครัวในยามที่เกิด ความเดือดร้อน ยามฉุกเฉินในชีวิตครอบครัว ซึ่งในต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศมาเลเซีย ประเทศเหล่านี้ต่างๆ ก็มีมาตรการที่ดี ในการกำหนดเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดู สมควรที่ประเทศไทยเองควรได้มีการปรับปรุง แก้ไข หลักเกณฑ์ และแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดมาตรการในทางกฎหมายเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดู ระหว่างสามีภริยาของไทย ได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงสภาพความเป็นมา สาเหตุสำคัญ และรายละเอียดของกฎหมายเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดู ระหว่างสามีภริยาขณะอยู่กินร่วมกัน ระหว่างสามีภริยา เมื่อมีการแยกกันอยู่

1.2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ กำหนดการจ่ายวิธีการชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูของประเทศไทย และต่างประเทศ อีกทั้งการจัดการครอบครัวให้มีทรัพย์สินเตรียมการ ใช้จ่ายในอนาคตที่ดีต่อไปได้

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) กล่าวคือ เป็นการใช้วิธีการศึกษาโดยการค้นคว้า และวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ และเอกสารต่าง ๆ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ลักษณะครอบครัว ประกาศระเบียบ ข้อบังคับตามกฎหมาย รายงาน การวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ คำพิพากษาศาลฎีกา และกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของครอบครัว คำพิพากษาของศาลสูงในต่างประเทศ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ประชาชนต่างประเทศปฏิบัติอย่างถูกต้องที่สุด

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงสภาพความเป็นมาสาระสำคัญและรายละเอียดของกฎหมายเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภรรยา

1.6.2 ทำให้ทราบถึงผลวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกฎหมายของไทยกับกฎหมายต่างประเทศ ในการกำหนดการชำระค่าอุปการะเลี้ยงดู

1.6.3 ทำให้สามารถหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะของกฎหมาย เกี่ยวกับการกำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดู ให้มีความชัดเจนและเป็นธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของครอบครัว และสังคมมีความรักและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ ลดความรุนแรงภายในครอบครัว ทำให้เกิดมีกำลังใจในความรักครอบครัวยิ่งขึ้น

บทที่ 2

ความหมาย ประวัติ การเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายไทย

ชายหญิงเมื่ออยู่กินเป็นสามีภริยากันแล้วโดยธรรมชาติ นอกจากความจำเป็นในปัจจุบันซึ่งถือเป็นพื้นฐานในการอยู่กินร่วมกันแล้ว การที่ต่างฝ่ายต้องให้ความอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงวิวัฒนาการของจารีตประเพณีและกฎหมายของประเทศนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี การศึกษาความหมาย และประวัติของค่าอุปการะเลี้ยงดู สมควรนำมาพิจารณาประกอบดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของค่าอุปการะเลี้ยงดู

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายของไทย เมื่อครั้งใช้กฎหมายพระไอยการลักษณะหัวเมียในกฎหมายตราสามดวง ก็มีได้ให้ความหมายของค่าอุปการะเลี้ยงดูไว้อย่างชัดเจน แต่มีการกล่าวถึงผู้มีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายลักษณะหัวเมีย บทที่ 74 ได้บัญญัติถึงผู้มีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูว่า “ราษฎรทั้งหลายในแคว้นแคว้น เสมอมาจนกาล ให้เลี้ยงดูลูกเมียพี่น้องห้องพันธุ้ของชอบ โดยธรรม. ” จะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดให้ผู้มีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูเป็นเรื่องของบุคคลทั่วไป เพราะใช้คำว่า “ราษฎร ” รวมทั้งใช้คำว่า “ ลูกเมียพี่น้องห้องพันธุ้ ” เช่นนี้จะเห็นได้ว่าสังคมไทยในสมัยโบราณ ก็เห็นความสำคัญของหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดู¹⁰

แม้กฎหมายลักษณะหัวเมียจะไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์การเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูไว้ก็ตาม แต่เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้น การที่ศาลจะพิพากษาให้ความรับผิดชอบในค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือไม่ หรือจะให้ชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นเงินจำนวนเท่าใด หรือจะให้ชำระเป็นสิ่งของนั้น ศาลย่อมกำหนดให้โดยอาศัยหลักความเป็นธรรมโดยคำนึงถึงความสามารถและฐานะของผู้ให้ตลอดถึงพฤติการณ์แห่งคดีนั้นเอง¹¹

ครั้นเมื่อประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2478 กฎหมายได้เปลี่ยนคำว่า “ ค่าเลี้ยงดู ” มาเป็น “ ค่าอุปการะเลี้ยงดู ” แทนเพื่อให้มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น¹²

¹⁰ ไพโรจน์ กัมพูศิริ. (2548). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัวยุติธรรมครั้งที่ 5. หน้า 488

¹¹ นิธิมณี สัจจมนี ของเกียรติกานต์. (2541). ปัญหาเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดู. หน้า 8

¹² ประสพสุข บุญเดช. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. หน้า 2

นอกจากนั้นยังวางหลักเกณฑ์ การเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูให้มีความหมายชัดเจน เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบที่มีหน้าที่ต่อกันระหว่างสามีภริยารวมทั้ง เพื่อให้มีหลักประกันในการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างคู่สมรส ซึ่งอาจจำแนกและพิจารณาหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ดังต่อไปนี้ คือ

2.1.1 ค่าอุปการะเลี้ยงดูตามพฤติกรรม

ชายหญิงเมื่อเป็นสามีภริยาโดยธรรมชาติ นอกจากการร่วมหลับนอน การอยู่กินฉันสามีภริยาแล้ว การขยายเผ่าพันธุ์และเกิดบุตรหลาน ไม่ว่าในสังคมใดก็ตาม การใช้ชีวิตร่วมกันเป็นครอบครัว เป็นพฤติกรรมที่สามีภริยาทั้งสองฝ่ายจะต้องทำมาหากินเพื่อหารายได้ทั้งเพื่อความ เป็นอยู่ของตนเอง ทั้งเพื่อการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและบุคคลในครอบครัว

พฤติกรรมการเลี้ยงดูซึ่งกันและกันในแต่ละยุคแต่ละสมัยก็มีความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ในช่วงสังคมยังไม่เจริญมาก พฤติกรรมการอยู่กินในครอบครัวจึงเป็นไปอย่างง่าย ๆ เช่น ชายเป็นฝ่ายหาเลี้ยงในขณะที่หญิงอยู่บ้านเลี้ยงลูก และพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยายในครอบครัว ต่อมา เมื่อสังคมขยายและเจริญมากขึ้น พฤติกรรมทั้งของสามีและภริยาย่อมเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ เมื่อหญิงได้รับการยอมรับให้มีฐานะในทางสังคมทัดเทียมกับชายประกอบกับ โอกาสทางการศึกษา การทำมาหากิน การพัฒนาความรู้ความสามารถ ทำให้พฤติกรรมของฝ่ายหญิงเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิมเป็นเพียงช่างเท้าหลัง ทำให้ทั้งหญิงชายที่มีฐานะเป็นทั้งสามีภริยาดังก็มีหน้าที่ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ประกอบกับความจำเป็นในทางจำเป็นค้ำจุนในการต่อสู้ กับสภาพเศรษฐกิจทางสังคม ส่งผลให้พฤติกรรม การอุปการะเลี้ยงดูกันในเวลาต่อมา จำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับ ซึ่งอาจกล่าว ได้ว่า กฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันก็มีที่มาจาก ความหมายโดยพฤติกรรมแห่งธรรมชาติของ มนุษย์ทั้งชาย และหญิงที่ได้ชื่อว่าสามี และภริยา

2.1.2 ความหมายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว

โดยปกติบุคคลในครอบครัว ได้แก่ บิดา มารดา และบุตร บิดา มารดา มีหน้าที่อุปการะ เลี้ยงดูบุตรทั้งในแง่โดยธรรมชาติ และโดยผลของกฎหมายแต่ในความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา การเลี้ยงดูระหว่างกัน ซึ่งเริ่มแรกคงได้กล่าวมาแล้ว แต่ต่อมาค่าอุปการะเลี้ยงดูมีความสำคัญยิ่งขึ้น จนมีกฎหมายออกมารองรับ เนื่องจากบางครั้งชายหญิงซึ่งเป็นสามีภริยาขาดความรับผิดชอบซึ่งกัน และกัน กล่าวคือ ไม่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันจนถึงขั้นทอดทิ้งคู่สมรสและบุตร ทำให้บุคคล ในครอบครัวเกิดความขัดสน ยากไร้ และลำบาก เหล่านี้ จึงเป็นเหตุให้รัฐต้องมีบทบัญญัติของ กฎหมายเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูของบุคคลในครอบครัวขึ้นมบังคับใช้

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 5 มาตรา 1461 ซึ่งบัญญัติให้การอยู่กับกันฉันสามีภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันตามกำลังความสามารถและฐานะของตน ที่กฎหมายบัญญัติเช่นนี้เพราะบุคคลที่เป็นสามีภริยากัน ต้องร่วมทุกข์ร่วมสุขซึ่งกันและกัน ดังนั้นจึงจำเป็นในการดำรงชีพ ไม่ว่าจะเงินทอง เครื่องอุปโภค บริโภค ที่เป็นปัจจัยในการดำรงชีพ นับเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน แต่ในความเป็นจริงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แม้จะมีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน แต่ก็ไม่สามารถทำมาหากินหรือเลี้ยงชีพได้ตามปกติ เช่นประสบอุบัติเหตุเป็นคนพิการ หรือสติสัมปชัญญะกลายเป็นคนวิกลจริต เช่นนี้ภาระการอุปการะเลี้ยงดูจึงอาจตกอยู่แก่อีกฝ่ายหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งหากฝ่ายนั้นต้องรับภาระแต่เพียงลำพังหากทะเลาะหรือไม่ให้ความช่วยเหลือ เช่นนี้ก็อาจนำมาซึ่งปัญหาครอบครัว และนำไปสู่ปัญหาสังคมที่กระทบกระเทือนถึงรัฐ

ดังนั้นรัฐจึงจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมาย เกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัว เพื่อให้แต่ละฝ่ายรับรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ และมีความรับผิดชอบที่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม จากกฎหมายดังกล่าวบุคคล ผู้มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดู จึงได้แก่สามีภริยา (มาตรา 1461 บรรพ 2) บิดามารดากับ บุตร (มาตรา 1563 , มาตรา 1564) บุตรบุญธรรม กับ ผู้รับบุตรบุญธรรม (มาตรา 1598/21) และผู้ปกครองมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูผู้อยู่ในปกครอง แต่ผู้อยู่ในปกครองไม่มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูผู้ปกครอง (มาตรา 1598/2)¹³

2.1.3 การจ่ายและการรับค่าอุปการะเลี้ยงดู

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 เดิม (พ.ศ. 2478) บุคคลผู้มีสิทธิเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจะต้องเป็นผู้ไร้ซึ่งทรัพย์สิน และไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้เมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ใหม่ แนวความคิดเกี่ยวกับ หลักเกณฑ์การเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูได้เปลี่ยนแปลงไป โดยการผ่อนคลายนเงื่อนไขในการเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ศาลใช้ดุลพินิจมากขึ้น ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 1598/38 ว่า “ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้ ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดู หรือได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดู ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับ และพฤติการณ์แห่งกรณี ”

แม้ชายหญิงที่เป็นสามีภริยา จะเป็นผู้มีสิทธิเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ตามกฎหมาย โดยการใช้สิทธิยื่นฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูต่อศาล แต่ก็มีใช้ว่าจะใช้สิทธิเรียกอย่างไรไม่มีขอบเขตหรือคาม

¹³ นิธิรมณี ศังขมณี. ปัญหาเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดู. หน้า 10

อำเภอใจของคน กฎหมายให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาโดยคำนึงถึงฝ่ายที่มีหน้าที่ต้องให้ค่าอุปการะเลี้ยงดู ว่าควรให้หรือไม่เพียงไร (มาตรา 1598/38) โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี อาทิเช่น สามีมืออาชีพเก็บของเก่าขาย ในขณะที่ภริยารับราชการมีเงินเดือนที่แน่นอนเลี้ยงตนเองได้ เช่นนี้ศาลอาจเห็นว่า ภริยาสามารถหาเลี้ยงตนเองในเวลาที่ดูจากฐานะของสามีก็ไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูภริยาได้ จากความเป็นจริงที่รายได้ที่ได้รับเพียงพอต่อการเลี้ยงตนเองเท่านั้น

ดังนั้นการรับ หรือการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตคู่ทั้งในระหว่างสมรสที่ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรวมทั้งแม้จะแยกทางหรือเลิกราแล้วก็ตาม ความจำเป็นในการรับค่าอุปการะเลี้ยงดู ก็เป็นสิ่งที่แต่ละฝ่ายต้องปฏิบัติไปตามคำสั่งของศาลเพราะในเมื่อฝ่ายที่ได้รับความเดือดร้อนได้ใช้สิทธิในการฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู โดยฝ่ายผู้ฟ้องไม่ได้เป็นฝ่ายผิด และเป็นเหตุทำให้ตนขาดไร้ผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือตนไม่สามารถประกอบกิจการงานได้เพราะทุพพลภาพหรือวิกลจริต เช่นนี้คู่สมรสฝ่ายที่มีสิทธิที่จะได้รับหรือฝ่ายที่มีหน้าที่ต้องเป็นผู้ให้จำเป็นต้องปฏิบัติตาม

การรับและจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู ไม่ถือเป็นการชำระหนี้ระหว่างลูกหนี้อย่างตายตัว กฎหมายเปิดโอกาสให้มีการตกลงและยืดหยุ่นกันได้ ซึ่งโดยปกติการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูในประเทศนั้น ๆ จะชำระกันเป็นเงินอาจจะเป็นคราว ๆ หรือเป็นงวด เช่น สามีภริยาจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นรายเดือน เดือนละ 10,000 บาท เป็นต้น แต่ตามหลักกฎหมายของไทยคู่กรณีอาจตกลงชำระเป็นอย่างอื่นก็ได้ เช่น ชำระให้เป็นเงินก้อน ชำระโดยการโอนหุ้นหรือพันธบัตรให้ หรือสามีมีธุรกิจในการให้เช่าพาร์ตเมนท์ อาจตกลงจ่ายค่าเลี้ยงดู โดยยินยอมให้ภริยาเช่าอยู่อาศัยอพาร์ตเมนท์โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า เป็นต้น

2.2 ประวัติกฎหมายเกี่ยวกับคำว่า “ ค่าอุปการะเลี้ยงดู ”

ค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายของไทยมีมาตั้งแต่โบราณมาแล้ว กล่าวคือ แต่เดิมการเลี้ยงดูจะเป็นหน้าที่สามีภริยาต้องเลี้ยงดูภริยาเพราะสามี มีร่างกายที่แข็งแรง มีความรู้ดีเพราะสมัยโบราณผู้ชายไปเรียนหาความรู้กันในวัดได้ แต่ภริยาเข้าวัดไม่ได้เพราะเกรงว่าจะไปกระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรมขึ้นมา จึงได้มีการห้ามไว้ จึงไม่มีความรู้ที่จะทำงานหารายได้คอยเฝ้าแต่บ้าน ดังนั้นผู้เป็นสามีต้องมีหน้าที่ช่วยเหลือ อุปการะเลี้ยงดูภริยา และภริยาก็มีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูสามีด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามฐานะความสามารถของตนเอง เพื่อให้ครอบครัวเกิดความผาสุกร่วมกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ยอมรับและปฏิบัติกันมาในสมัยโบราณมาแล้วและกฎหมายเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูก็มีมาตั้งแต่โบราณก่อนสมัยกรุงสุโขทัย เรื่องที่ชาย

หญิงเมื่อทำการสมรสอยู่กินร่วมกันแล้ว ก็ถือว่าเป็นครอบครัวใหม่ที่ต้องร่วมกันสร้างฐานะ ความเป็นอยู่เกิดขึ้นมาร่วมกัน และต้องช่วยเหลือแบ่งเบาภาระที่เกิดขึ้นมาร่วมกันให้หมดปัญหาไป เพื่อความสุขที่ดีของครอบครัวในอนาคต ค่าอุปการะเลี้ยงดูต่อกันของบุคคลในครอบครัวเกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณมา เมื่อสามีภริยาลี้ภัยกันและกันจนมีลูกในครอบครัว ภริยาก็เลี้ยงดูลูกให้สามีเป็นบุคคลหารายได้มาเข้าบ้าน เพื่อให้บุคคลอ่อนแอดูแลบ้านทำงานในบ้าน คนแข็งแรงไปทำงานนอกบ้าน เพราะต้องใช้กำลังแรงงานหารายได้นอกบ้านมาเลี้ยงดูกัน ให้เกิดความมั่นคงของชีวิต ครอบครัวปกป้องครอบครัวให้มีความก้าวหน้า และให้บุคคลอื่นนอกบ้านเห็นถึงความรัก และร่วมมือกันของบุคคลในครอบครัวที่มีความรักเอ็นดูต่อกันด้วย จึงทำให้เห็นว่าการอุปการะเลี้ยงดูกันในครอบครัวนี้ไม่ใช่เริ่มมีในยุคใหม่ แต่เคยมีมาตั้งแต่สมัยโบราณมาบ้างแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการพัฒนาขึ้นมาตั้งแต่โบราณ ชายเป็นบุคคลที่แข็งแรงมีหน้าที่ต้องไปทำงานหาความรู้เพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัว กลับมาเลี้ยงดูลูกเมียในบ้านให้มีความสุข ส่วนภริยาหรือเมียเป็นบุคคลที่อ่อนแอก็ได้รับความยอมรับให้อยู่แต่ในบ้านเลี้ยงดู ลูกดูแลทำความสะอาดบ้าน เพื่อรอสามีกลับมาจากการทำงานนอกบ้านกลับมาจะได้พักผ่อน และมีอาหารรับประทานอย่างสุขสบายที่ดีในบ้านเมื่อเป็นเช่นนี้การกระทำหรือเรียกว่า “อุปการะเลี้ยงดู”

ระหว่างกันจึงเกิดขึ้นมาในครอบครัวของทุกครอบครัว

ดังนั้นสมควรพิจารณาถึงวิวัฒนาการความเป็นมาของค่าอุปการะเลี้ยงดูในกฎหมายไทย ซึ่งควรแยกพิจารณาลำดับแห่งวิวัฒนาการแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังนี้คือ

2.2.1 กฎหมายสมัยอาณาจักรล้านนาของประเทศไทย

อาณาจักรล้านนาเป็นอาณาจักรที่มีการสถาปนาขึ้นใกล้กับกรุงสุโขทัย และในสมัยนั้นมีพญาเม็งรายเป็นกษัตริย์ปกครองอาณาจักรล้านนานี้มา ในสมัยนี้ก็เจริญรุ่งเรืองมีการปกครองและมีการตรากฎหมายขึ้นมาหลายเรื่องด้วยกันกฎหมายครอบครัวในสมัยอาณาจักรล้านนา ของประเทศไทย มีการตราขึ้นตั้งแต่บทที่ 12 ถึงบทที่ 20 ในเรื่องครอบครัวก็ได้บัญญัติถึงเรื่องหน้าที่เลี้ยงดูระหว่างสามีภริยากันไว้ เพียงกำหนดแต่วิธีการและสัดส่วนในการแบ่งทรัพย์สินของ สามีและภริยากันไว้เท่านั้น¹⁴

ประเทศไทยเมื่อมีการรวบรวมกันขึ้นเป็นชุมชนชาติไทย และมีการตั้งตัวเป็นอิสระเป็นสังคมใหญ่ กฎหมายครอบครัวของประเทศไทย ได้รับอิทธิพลขนบธรรมเนียมมาจากประเทศอินเดีย และนอกจากนั้นก็ได้รับ มาโดยทางอ้อมจากชนชาติมอญ และชนชาติขอมมาด้วย ในสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชตามที่พระองค์ทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นมาใช้ในศิลาจารึกของ

¹⁴ ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2527). กฎหมายลักษณะครอบครัว. หน้า 65

พระองค์ก็มีคำกล่าวเอาไว้ เกี่ยวกับครอบครัวที่ชายหญิงแต่งงานกัน ก็อยู่ร่วมกันฉันท์สามีภริยากันต้องเลี้ยงดูร่วมกันด้วย เพื่อให้ชายหญิงที่ร่วมสร้างครอบครัวร่วมกันแล้ว ต้องรับผิดชอบในภาระหน้าที่ต่อกัน ซึ่งจะเห็นว่าชายนั้นสามารถที่จะพัฒนาตนเอง และหาความรู้ได้ง่ายกว่าหญิง เพราะชายต้องไปเป็นทหารปกป้องบ้านเมือง ต้องมาการศึกษาการปกป้อง และการใช้อาวุธก่อน ออกรบ หรือไปทำสงครามกับฝ่ายที่จะมาบุกรุกเอาและเมื่อเข้าใจ ในเรื่องการปกป้องบ้านเมือง และอาวุธแล้วก็ต้องหาความรู้ทางด้านอื่นอีกต่อไป

จึงเห็นได้ว่าฝ่ายชายนั้นเป็นผู้ที่เข้มแข็ง และเชี่ยวชาญในทุกเรื่องจนสามารถปกป้องบ้านเมืองได้และต้องเลี้ยงดูครอบครัวในอันดับแรกชายจึงมีหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว สำหรับผู้หญิงไม่ใช่ว่าไม่สามารถจะทำอะไร ได้เลยแต่ เห็นว่าหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอและต้องเลี้ยงดูลูก เพราะเป็นบุคคลที่ให้กำเนิดลูกมาความใกล้ชิดก็ควรอยู่ใกล้กันเพื่อให้เกิดเป็นความรักที่ดีของครอบครัวจึงให้ผู้หญิงอยู่บ้านทำหน้าที่เกี่ยวกับงานบ้าน เพื่อเตรียมอาหารไว้ก่อนสามีกลับบ้าน เพราะเมื่อสามีกลับจากงานนอกบ้านหรือ ไปพัฒนาบ้านเมืองกลับมาจะได้มีอาหารกินพร้อมแล้ว การที่แบ่งงานกันทำคนละประเภทก็มีใช้ว่าจะเอาโรคเอาเปรียบกันแต่ร่วมกันพัฒนา และสร้างความรัก และมั่นคงของชีวิตครอบครัวให้มีความสุขสบายเกิดขึ้นด้วยดี นี้เองหรือแม้ว่าบางครั้งที่สามีไม่ได้ไปงานนอกบ้านก็อาจนำเอาความรู้ที่ศึกษามานำมาใช้ หรือทดลองที่บ้านเพื่อให้เกิดเป็นประโยชน์ภายในครอบครัวได้ เช่นการปรับปรุง แก้ไข ต่อเติมบ้านที่ชำรุดหรือทรุดโทรมลงไปด้วยความรู้ที่ตนเองมี และพัฒนาให้สถานที่อยู่อาศัยแข็งแรงขึ้นโดยไม่ต้องไปเสียค่าใช้จ่ายให้บุคคลอื่นเพราะความรู้ของตนเองมีอยู่แล้ว เป็นต้น

2.2.2 กฎหมายลักษณะหัวเมีย

กฎหมายลักษณะหัวเมีย ใช้บังคับมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2451 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งคณะกรรมการฝรั่งเศสขึ้นตรวจชำระและยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้น คณะกรรมการได้ศึกษาหลักกฎหมายไทยในกฎหมายตราสามดวงและคำพิพากษาศาลฎีกาเทียบเคียงกับหลักกฎหมายต่างประเทศ¹⁵ โดยพิจารณาคัดเลือกเอาแต่หลักกฎหมายที่เหมาะสมกับประเทศไทย แต่เดิมการอุปการะเลี้ยงดูที่สามีมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูภริยาและบุตรแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นให้เป็นหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน ก่อนมีการบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว ออกมาใช้บังคับนั้น ความสัมพันธ์ในเรื่อง

¹⁵ สะอาด นาวิเจริญ. (2517). คำบรรยาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว. หน้า 10

ครอบครัวเป็นไป ตามกฎหมายของไทย ที่ใช้ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีใน รัชสมัย ของพระเจ้าอู่ทอง เรียกว่า พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการผิดเมีย พ.ศ. 1904 และพระราชบัญญัติ เพิ่มเติมว่าด้วยการแบ่งปันสินบริคณห์ระหว่างผัวเมีย พ.ศ. 1905 จนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2347

2.2.3 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2478 (บรรพ 5 เดิม)

ก่อนปี พ.ศ. 2478 ประเทศไทยใช้กฎหมายครอบครัวในในกฎหมายลักษณะผัวเมีย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2451 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นตรวจชำระและยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 และ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกประกาศใช้บังคับ ทั้งนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 เป็นต้นมา ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า “บรรพ 5 เดิม”

การชายหญิงมาอยู่กินเป็นสามีภริยาเป็นเรื่องของความสมัครใจ ดังนั้นเพื่อให้การอยู่กิน เป็นไปโดยราบรื่นด้วยความผาสุก กฎหมายจึงกำหนดให้สามีภริยามีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูกัน ในหลายกรณี คือ

- (1) ในระหว่างอยู่กินเป็นสามีภริยา มาตรา 1453 กำหนดให้สามีภริยาต้องช่วยเหลือ อุปการะเลี้ยงดูกัน
- (2) กรณีแยกกันอยู่เพราะเหตุที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1455 ศาลจะกำหนดจำนวนค่า อุปการะเลี้ยงดูให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งก็ได้ตามสมควรแต่พฤติการณ์
- (3) กรณีที่สามีภริยาฟ้องหย่ากัน ในระหว่างพิจารณาคดี ถ้าฝ่ายใดร้องขอศาลมี อำนาจสั่งให้จัดการตามที่เห็นสมควรในเรื่องอุปการะเลี้ยงดูก็ได้ ตามมาตรา 1510
- (4) กรณีสามีภริยาหย่าขาดจากกันแล้ว ถ้าศาลชี้ขาดว่าฝ่ายใดเป็นผู้ผิดแต่ฝ่ายเดียวเป็น เหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งยากจนลงไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สิน หรือการงานที่เคยทำระหว่างสมรส ศาล จะสั่งให้ฝ่ายที่ผิดจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู ให้อีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรแก่ฐานะของผู้รับและตาม ความสามารถของผู้ให้ก็ได้ ตามมาตรา 1506
- (5) กรณีสามีภริยาหย่าขาดเนื่องจากเหตุวิกลจริตของคู่สมรสฝ่ายหนึ่ง คู่สมรสอีกฝ่าย หนึ่งต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่ฝ่ายที่วิกลจริต ตามมาตรา 1507
- (6) กรณีเพิกถอนการสมรส ฝ่ายหญิงที่ทำการสมรสโดยสุจริตมีสิทธิเรียกค่าอุปการะ เลี้ยงดู ตามมาตรา 1494

2.2.4 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2533 (บรรพ 5 ใหม่)

ในปี พ.ศ. 2533 มีการแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครั้งใหญ่ในหลาย ๆ เรื่อง เช่น การจัดการสินสมรส ความเป็นโมฆะของการสมรส แต่เฉพาะเรื่อง ค่าอุปการะเลี้ยงดูมีการแก้ไขเพียงเล็กน้อย กล่าวคือได้แก้ไขในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็น คนวิกลจริตและอีกฝ่ายหนึ่งไม่อุปการะเลี้ยงดูตามหน้าที่ โดยบัญญัติหลักเกณฑ์ให้กระชับขึ้น และเพิ่มบทบัญญัติให้คู่ความมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลให้นำวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษามา ใช้บังคับแก่กรณีนี้ด้วย

เนื่องจากราษฎรส่วนใหญ่ในสี่จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีข้อบัญญัติ ของศาสนาแตกต่าง จากศาสนาพุทธโดยสิ้นเชิงในหลาย ๆ เรื่องจึงไม่อาจนำบท บัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มาใช้บังคับให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณี ที่นับถือศาสนาอิสลาม ได้โดยสมบูรณ์ ดังนั้นในปี พ.ศ.2489 จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่า ด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. 2489 โดยมีผล ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2489 ซึ่งใช้บังคับในเรื่องครอบครัวและมรดก เฉพาะ กรณีที่คู่ความทั้งสองฝ่ายนับถือศาสนาอิสลาม และเป็นคดีที่เกิดขึ้นในสี่จังหวัดภาคใต้ดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูในกฎหมายอิสลาม บัญญัติให้การอุปการะเลี้ยงดูเป็น หน้าที่ของชายฝ่ายเดียว โดยที่ฝ่ายหญิงไม่มีหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูคล้ายกับหลักในกฎหมาย ลักษณะฝ่าฝืน ซึ่งต่างจากหลักการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2519

บทที่ 3

มาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาตามกฎหมายไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

มาตรการทางกฎหมายในการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา ตามกฎหมายไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายนานาประเทศแล้วพบว่า แม้จะมีการบัญญัติถึงการอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาไว้ในกฎหมายตั้งแต่ครั้งโบราณ กล่าวคือตั้งแต่ยุคใช้กฎหมายสมัยอาณาจักรล้านนา กฎหมายลักษณะหัวเมือง จนมาถึงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าบทบัญญัติ เรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายไทย ยังไม่มีคุณภาพเพียงพอในการเยียวยาและให้ความช่วยเหลือคู่สมรสแต่ละฝ่ายได้อย่างดีพอ ซึ่งหากจะเปรียบเทียบกับต่างประเทศ บทบัญญัติ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิของคู่สมรสได้เป็นอย่างดี กล่าวคือมีมาตรการในการใช้ปฏิบัติต่อกัน รวมทั้งรัฐมีส่วนสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือและเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายแห่งประเทศนั้น ๆ ด้วยเหตุดังกล่าวสมควรศึกษาเปรียบเทียบหลักกฎหมายในบางประเทศที่สำคัญ อาทิเช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่น และประเทศมาเลเซีย เป็นต้น

3.1 มาตรการใช้กฎหมายครอบครัว และเหตุแห่งการจำเป็น

ปัจจุบันบทบัญญัติอันเป็นที่มาของการอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1461 วรรค 2 ซึ่งบัญญัติว่า “สามีภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน” หน้าที่นี้เป็นของทั้งสองฝ่าย ไม่ได้จำกัดว่าชายฝ่ายเดียวจะต้องเป็นผู้เลี้ยงดูหญิงเช่นในสมัยโบราณ ดังนั้นหากบุคคลภายนอกมาทำละเมิดให้สามีหรือภริยา ถึงแก่ความตาย คู่สมรสที่มีชีวิตอยู่มีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน เป็นค่าขาดรายได้อุปการะตาม มาตรา 443วรรคแรก โดยไม่ต้องคำนึงว่าคู่สมรสที่มีชีวิตอยู่จะยากจนหรือมั่งมี และประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง ได้หรือไม่ เพราะเป็นสิทธิที่จะพึงได้รับชดใช้ตามกฎหมาย¹⁶ อนึ่ง นิติสัมพันธ์ที่สามีภริยาต้องเลี้ยงดูกันนี้ หาใช่หน้าที่ที่ต้องชำระ แก่กันอีกฝ่ายในบรรพ 2 ไม่ เพราะเจตนาของชายหญิงเมื่อสมรสไม่ได้มุ่งโดยตรงที่จะชำระหนี้ใด ๆ แก่กัน บรรดาสิทธิหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งหน้าที่

¹⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2395/2529 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2217/2524

ช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดู มาจากกฎหมายบัญญัติทั้งสิ้น ชายหญิงที่เข้ามาในฐานะเป็นสามีภริยากันจึงต้องปฏิบัติหน้าที่นี้ และต้องปฏิบัติตลอดไปตราบเท่าที่ฐานะความเป็นสามีภริยายังไม่สิ้นสุดลง¹⁷ หากจะพิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ความจำเป็นซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติแทรกอยู่ในมาตราต่าง ๆ อาทิเช่น

มาตรา 1462 ในกรณีที่สามีภริยาไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันสามีภริยาโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กาย หรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก สามีหรือภริยาฝ่ายที่ไม่สามารถที่จะอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุขได้หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้คนอยู่ต่างหากในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้

มาตรา 1516 (4/2) สามีและภริยาสมรสใจแยกกันอยู่ เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

มาตรา 1530 ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราว ให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่น ในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูสามีภริยา และการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร

จากบทบัญญัติดังกล่าวทั้งสามเรื่องข้างต้นจะเห็นได้ถึงพฤติการณ์ความจำเป็นที่กฎหมายบัญญัติให้คู่สมรสฝ่ายที่เดือดร้อน และมีความจำเป็นใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู ให้แก่ตนเอง เพื่อให้ตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยไม่ขัดสน อย่งไรก็ตาม แม้ว่าการสมรสจะสิ้นสุดลงด้วยการหย่า ความตาย หรือศาลพิพากษาเพิกถอนหน้าที่ใน การอุปการะเลี้ยงดูก็ยังคงมีอยู่ แต่ได้เรียกว่าค่าเลี้ยงชีพ ซึ่งจะได้อีกต่อไป

3.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา

ชายหญิงเมื่อได้ทำการสมรสกันก็ต้องมีการปฏิบัติตามกฎหมายโดยการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนท้องที่ให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยการจดทะเบียนนั้นก็จะทำโดยการไปจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานทะเบียน ณ ที่ทำการอำเภอหรืออาจเรียนเชิญเจ้าพนักงานมาทำการจดทะเบียนตามกฎหมายที่งานมงคลสมรสก็ได้แล้วแต่ความสะดวกต่อกันให้ครบถ้วน ชายและหญิงก็ถือเป็นสามีภริยาถูกต้องตามกฎหมายและเกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ ในสมัยก่อนนั้น

¹⁷ ไพโรจน์ กัมพูศิริ. (2548). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว. หน้า 493.

กฎหมายกำหนดให้สามีมีอำนาจอิสระเหนือกว่าภริยาคือมีอำนาจว่ากล่าวสั่งสอนภริยาและทำการบังคับภริยาของตนได้ด้วยทั้งยังมีอำนาจเขียนตีภริยาได้ตามสมควร เมื่อภริยากระทำความคิดขึ้น สามีภริยาจึงเป็นบุคคลคนเดียวกันในทางกฎหมาย เพราะถือว่าสถานะของภริยาได้ถูกนำมารวมไว้กับสามีผู้ซึ่งมีหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองดูแลรักษา ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. 2516 ประเทศไทยได้รับแนวความคิดให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน (equal rights) ในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านตำแหน่งหน้าที่การงาน รายได้จากการงาน เงินเดือน จึงทำให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายจำกัดสิทธิและหน้าที่ของหญิงมีสามีทั้งหลายลดลงสิ้นไป ทำให้ในปัจจุบันความสัมพันธ์ ระหว่างสามีภริยาจึงตั้งอยู่บนรากฐานที่สามีและภริยามีสิทธิเท่าเทียมกันในเรื่องของการจัดการทุกอย่างในครอบครัว สามีภริยาจึงกลายมาเป็นบุคคลสองคนตามกฎหมายไม่ใช่บุคคลคนเดียวกันอีกต่อไป โดยเชิง¹⁸ และต่อมาเริ่มที่จะแยกกันเลี้ยงชีวิตของตนเองไปโดยลำพังจนเกิดเป็นปัญหา

เมื่อชายและหญิงได้ทำการสมรสกันมาตามลำดับและอยู่กินร่วมกันจนเกิดบุตร สามีภริยาก็มีสถานะเป็นบิดามารดาและมีบุตรเพิ่มเติมมาในครอบครัว การพิสูจน์ว่าใครคือ บิดาและมารดา ย่อมกระทำได้โดยสภาพแล้วเด็กที่เกิดมาย่อมเป็นบุตร ตามกฎหมายของหญิงจึงถือได้ว่าเป็นบุตรของหญิงอย่างแน่แท้อยู่แล้ว แต่สำหรับในด้านของบิดานั้นเป็นเรื่องที่จะทำการพิสูจน์นั้นทำได้ยาก จนบางครั้งแม่เองก็ไม่กล้าที่จะบอกได้ว่าเด็กที่เกิดมาใครเป็นบิดาที่ต้อง จึงได้มีบทบัญญัติไว้ว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงขณะเป็นภริยาชายหรือภายในสามร้อยเก้าสิบวันนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามี หรือเคยเป็นสามี แล้วแต่กรณี (ป.พ.พ. มาตรา 1536) เด็กที่เกิดในขณะที่หญิงเป็นภริยาชายตามกฎหมาย (child born in wedlock) นั้น ตามประมวลกฎหมายไทยมาตรา 1536 ให้มีการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามี ซึ่งเป็นไปตามหลักที่ว่า “Paterest quem naptiae demonstrant ” หมายถึง ชายผู้เป็นบิดาตามการที่สมรสบังชีไว้ ข้อสันนิษฐานดังกล่าวนี้ยังให้นำไปใช้ได้ถึงเด็กที่เกิดแก่หญิงที่เลิกร้างจากภริยาชายมาภายใน 310 วันด้วย เช่น นายสมชายกับนางสมศรีอยู่กินด้วยกันมาและต่อมาได้เลิกร้างกันหรือหย่าจากกันทำให้นางสมศรีเป็นหญิงหม้าย ต่อมานางสมศรีเกิดบุตรเป็น ค.ช. สมศักดิ์ ภายใน 310 วัน นับแต่วันหย่าหรือเลิกร้างกันมา เช่นนี้ก็ให้ถือว่า ค.ช.สมศักดิ์ ย่อมเป็นบุตรของนายสมชายชอบด้วยกฎหมายและต้องมีการให้ความรักการอุปการะเลี้ยงดูจนเติบโตต่อไปในอนาคตที่ดีอีกด้วยซึ่งก็ถือว่าเป็นไปตามหลักข้อเท็จจริงดังกล่าว หรือแม้ว่า นางสมศรีจะมีสามีคนใหม่และภายใน 2 เดือนก็ได้เกิดบุตรคือ ค.ช. สมศักดิ์ มากก็ให้ถือว่า ค.ช.สมศักดิ์ก็เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของนายสมชายตามข้อเท็จจริง

¹⁸ ประสพสุข บุญเดช. (2538). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครั. หน้า 540.

ของกฎหมายอยู่ดี¹⁹ เป็นการที่กฎหมายเปิดโอกาสให้มีการฟ้องคดีในกรณีที่มีสามีเดิมหรือชายที่รับเป็นพ่อของเด็ก ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1084/2492 ระหว่างนายสงวน ผลทวี โจทก์ กับนางดา ผลทวี จำเลย

สำหรับเด็กที่เกิดในระหว่างที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สามีภริยาแยกกันอยู่ต่างหากเป็นการชั่วคราวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1462 และในขณะนั้นสามีภริยาตกลงยินยอมแยกกันอยู่ต่างหากเป็นการชั่วคราว หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตั้งใจจะทิ้งร้างกันไปก็คิดการกระทำเช่นนี้มีได้หมายความว่า การสมรสของชายหญิงดังกล่าวจะทำให้การสมรสสิ้นสุดลงไป เพราะว่าการสมรสจะสิ้นสุดลงเมื่อมีเหตุกรณีที่มี การหย่า หรือการตายของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงเท่านั้น ดังนั้นการที่แยกกันอยู่จึงไม่ถือว่าเป็นการสมรสสิ้นสุดลง และเด็กที่เกิดจากหญิงนั้นจึงบุตรที่ชอบด้วย กฎหมายของชายเว้นแต่ว่าชายจะได้นำสืบให้เห็นว่าการแยกกันอยู่นั้นไม่มีการร่วมประเวณีกับหญิงเลยเพราะแยกกันอยู่ และระยะทาง ไปมาหากันลำบากห่างไกลกันมากหรือชายอาจจะชี้แจงให้ศาลเห็นว่าตนเองไม่สามารถร่วมประเวณีได้เนื่องจากร่างกายพิการ เป็นต้น

สามีภริยามีความผูกพันร่วมกันในชีวิตของครอบครัวที่เริ่มต้นกันมาจนมาถึงวันที่เหตุต้องยุติลงไป จนทำให้เป็นปัญหาที่จะต้องแสดงให้เห็นแล้วว่าเมื่อชีวิตครอบครัวต้องแตกแยกกันอยู่ต่อไปย่อมทำให้เกิดเป็นปัญหาเดือดร้อนกันขึ้นมา ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจจะต้องใช้ชีวิตที่ลำบากหรือเดือดร้อน บุตรผู้เป็นทายาทของทั้งสองฝ่ายก็ต้องรับเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นมาโดยไม่รู้สาเหตุมาก่อนยากที่จะนำชีวิตของตนเองให้โดดเด่น จึงจำเป็นต้องมีผู้เลี้ยงดูและค่าใช้จ่ายเพื่อให้มีชีวิตอยู่ได้ในโลกที่ดีของสังคมเพราะความเป็นครอบครัวของพ่อแม่ต้องแยกทางกันไปจาก ความสัมพันธ์ของพ่อแม่ทั้งสองต้องมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งเลี้ยงดูบุตรให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเองได้หรือจนกว่าจะบรรลุนิติภาวะตามกฎหมายไปได้เอง บุตรก็ย่อมจะสามารถเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูและเรื่องที่ยังเป็นต่อบุคคลทั้งสองต่อไปได้ด้วย ความรักและเหตุผลที่ปฏิบัติร่วมกันก็ย่อมเป็นผลดี ทำให้ครอบครัวมีความรักและมีความสุขร่วมกันด้วยดีของชีวิตครอบครัวไปด้วยเวลาที่ยาวนานต่อไป การช่วยเหลือกันและกันก็ไม่ทำให้เกิดเป็นปัญหากับใครตามไปด้วย

3.1.2 หน้าที่แห่งการอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมาย

ชายหญิงและบุคคลในครอบครัวที่เกิดจากการสมรสเมื่อได้อยู่ร่วมกันแล้วต้องมีการรับผิดชอบต่อกัน และให้ความร่วมมือต่างๆที่เกิดขึ้นมาในครอบครัวด้วย กล่าวคือการอุปการะเลี้ยงดูปกติแล้วก็ต้องปฏิบัติไปตามกฎหมายเป็นระเบียบของสังคมและต้องยอมรับปฏิบัติกันด้วยดีให้

¹⁹ ประสพสุข บุญเดช. (2538). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว. หน้า 560.

ความช่วยเหลือกันและกันยอมรับในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบดังเช่นบุคคลที่แข็งแรงของครอบครัว ก็ต้องมีเลี้ยงชีพบุคคลที่อ่อนแอกว่าในครอบครัว หรือในเรื่องของความเป็นมนุษย์ที่ดีเมื่ออยู่ในสังคม ครอบครัวด้วยปัจจัยสี่ของครอบครัวต้องร่วมกันและแบ่งปันกันเพื่อความช่วยเหลือกันและกันให้มีความสุขกับครอบครัวตลอดไป หากมีการละทิ้งหน้าที่ก็อาจจะทำให้เกิดผลเสียในครอบครัว อาจเป็นความทุกข์และมีความเป็นอยู่ที่ไม่สุขสบายและอาจเป็นปัญหาต่อสังคมที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องของครอบครัวที่ไม่ยอมรับผิดชอบของการเลี้ยงดูซึ่งกันและกันเพราะในบางครั้งความเป็นอยู่ของชายหญิงที่ทำการสมรสกันแล้วไม่ร่วมรับผิดชอบช่วยเหลือกันกับสิ่งที่เกิดขึ้นตามมา ผลเสียย่อมเกิดขึ้น มาในสังคมที่ต้องเป็นปัญหากันเริ่มจาก การกินสำหรับบุคคลที่ต้องถูกละทิ้งไปยากที่จะหาอาหาร สำหรับการกินหรือเงินที่จะใช้ซื้อหรือแลกอาหารสำหรับการกินเพื่อชีวิตของตนต่อไปแสนยากเมื่อ ชีวิต ไม่สามารถทนได้ก็ต้องฝืนคว้าหาสิ่งอื่นเข้ามาแทนอาจจะเป็นด้วยการ ลักทรัพย์ของบุคคลอื่นมาแทนหรือมาเพื่อประทังชีวิตของตนเองให้อยู่ได้ต่อไป นอกจากการกินก็เป็นที่อยู่อาศัยก็ต้องมีที่พักผ่อน สำหรับตนเองและผู้ใกล้ชิดเคียงแต่เมื่อไม่มีก็ต้องหามาแทน เมื่อแทนไม่ได้ก็ต้องกระทำในเรื่องของความผิดกฎ ระเบียบข้อบังคับตามที่กำหนดไว้ในสังคมไม่ให้อยู่ในสังคมปฏิบัติแต่บุคคล เหล่านี้ไม่ฝืนความเป็นอยู่ของชีวิต และคนข้างตนก็ลำบากทุกคนเหล่านี้ก็พยายามหาความสุขแม้จะต้องกระทำแบบผิดระเบียบ ข้อบังคับก็ต้องยอมให้ได้มาปัญหาในสังคมกับผู้ดูแลสังคมก็ต้องออกมามีบทบาทเพื่อคุ้มครองสังคมให้ดีขึ้นต่อไป แต่การคุ้มครองนั้นในบางครั้งผู้คุ้มครองอาจจะมีน้อยกว่าบุคคลกระทำความผิดก็ไม่สามารถจะคุ้มครองป้องกันได้ การกระทำความผิดก็ย่อมเกิดขึ้นมา โดยที่จะหยุดยั้งเอาไว้ แต่เมื่อประชาชนยอมรับและปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมาย ร่วมกันแล้วให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ปฏิบัติตามกฎหมายที่ดีของสังคมและยอมรับในหน้าที่ที่ตนต้องปฏิบัติให้ถูกต้องของสังคมที่ดีและความร่วมมือด้วยความดีความสุขของสังคมกับ บุคคลผู้อยู่ในสังคมก็อยู่ด้วยปัจจัยสี่ที่เกิดขึ้นมาด้วยดีต่อไป สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นมาในอนาคตก็หมดปัญหาไปด้วยความรู้จักผิดชอบร่วมกันเสมอ การแย่งชิงกันในสังคมก็ย่อมจะไม่เกิดขึ้น ผู้ดูแลสังคม ก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีตามที่สังคมกำหนดเพราะประชาชนในสังคมยอมรับและรู้จักหน้าที่ของตนเองดีที่สุด

สามภริยาเมื่อทำการ สมรสกันแล้วก็เปรียบเสมือนการใช้ชีวิตร่วมกันทั้งทางกายและทางใจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1461 วรรคแรก นั่นเอง แต่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิติสัมพันธ์นี้ไม่ใช่เรื่องการสร้างหนี้ตามที่หลายคนเข้าใจกัน เพราะว่าเจตนาของชายหญิงที่ทำการสมรสร่วมกันนี้มีได้มุ่งที่จะเข้ามาชำระหนี้กันไม่เพียงแต่มีการสร้างฐานะความเป็นสามภริยากันมาและการเป็นสามภริยาก็มิได้เป็นบ่อเกิดแห่งหนี้ไม่ เพียงแต่เป็นสถานะที่กฎหมายกำหนดไว้เท่า

นั่นเอง²⁰ ดังนั้นชีวิตสมรสที่ร่วมกันเข้ามาแล้วก็ต้องให้ความรักและรับผิดชอบต่อกันเพื่อความสุขของชีวิตร่วมกันเมื่อมีบุตรเกิดขึ้นมาในครอบครัวก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือมีการยอมรับเป็นบุตร และให้ความเลี้ยงดูและการศึกษาแก่บุตรคนนั้น ตามหน้าที่เพื่อเติบโตไปบุตรจะได้ มีความสามารถในการเลี้ยงชีพและกลับมาตอบแทนบิดามารดาต่อไปในอนาคตนั่นเอง เพื่อสร้างให้เห็นว่าการช่วยเหลือซึ่งกัน และกันเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติร่วมกันตลอดไปในสังคมคนมีชีวิตเพื่อความสุขต่อกัน ด้วยการเริ่มต้นของการเลี้ยงดูบุตรให้การศึกษาแก่ลูกที่ดิ้นรนลูกเติบโตมีอาชีพเลี้ยงตนเองได้ในอนาคตมีครอบครัวแล้วก็ต้องคิดว่าเราเติบโตมาได้ด้วยอะไร และจะกลับมาเลี้ยงดูตอบแทนให้กับผู้เลี้ยงดูมาและมาเลี้ยงชีวิตเราเมื่อยามชราแก่เฒ่าลง ปัญหาของสังคมก็ลดน้อยลงไปได้ดี การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของสามีภริยาร่วมกันนั้นเกี่ยวกับเรื่อง “ค่าอุปการะเลี้ยงดู” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1461 วรรคสอง เป็นกำเนิดแห่งการร่วมกันที่จะต้องช่วยเหลือกันเพื่อมีความสุขและสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันขึ้นมาเอง โดยแบ่งออกเป็นดังนี้

(1) หน้าที่อุปการะเลี้ยงดูเฉพาะตัว การที่บุคคลใดจะเข้ามาผูกพันเป็นคู่กรณีในการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ หาใช่ใครจะแสดงเจตนาเข้ามาได้เหมือนเช่นเจ้าหนี้กับลูกหนี้ตามสัญญาต่างๆ ไม่ แต่เป็นหน้าที่กฎหมายกำหนดขึ้นมาให้แก่บุคคลที่อยู่ในสถานะหรือมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หากไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติฝ่ายที่เดือดร้อนย่อมมีสิทธิเรียกร้องได้ แต่การเรียกร้องตามกฎหมายไทยก็ยังมีกรหลีกเลี้ยงไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องหรือละเลยไปให้ผู้มีสิทธิเดือดร้อนและต้องเป็นปัญหาให้สังคมคอยรับผิดชอบในเรื่องต่างๆที่ตามมา เช่น การยื่นคำร้องต่อศาลให้พิจารณাজ้างให้บุคคลที่รับผิดชอบมาติดต่พร้อมทั้งให้มีการจ่ายเงินให้อีกต่อไป ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้บางครั้งก็เป็นภาระของศาลที่ต้องควบคุมดูแลการชำระเงินให้กับครอบครัวที่เกิดปัญหาเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูกันซึ่งศาลควรจะไปทำการพิจารณาปัญหาเรื่องอื่นกลับมาให้ความดูแลสามีภริยาที่เลือกสร้างครอบครัวร่วมกันขึ้นมา

(2) เป็นหน้าที่ของสามีและภริยา การจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูตามที่กล่าวแล้วว่าจะไม่ใช่เรื่องการชำระหนี้ ผู้ให้และผู้รับ ไม่มีฐานะเป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้ต่อกันความผูกพัน ไม่มีลักษณะแน่นอนเหมือนดังเช่นเจ้าหนี้กับลูกหนี้ที่ต้องชำระหนี้ต่อกัน การจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นเพียงแต่เป็นการไม่ให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนหรือ ไม่มีปัจจัยในการดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้ซึ่งเจ้าหนี้เป็นว่าหากลูกหนี้ไม่ทำการชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ก็สามารถอยู่ต่อไปได้บางครั้งยังมีความสุขกว่าลูกหนี้อีกด้วยเหตุนี้เองการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูจึงเป็นหน้าที่ของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายตามความสามารถ และ ฐานะของแต่ละบุคคลว่าฝ่ายใดมีความสามารถในการที่จะจ่ายและอีกฝ่ายเดือดร้อนมีฐานะต่ำกว่าผู้จ่ายอีกมากหรือได้รับความเดือดร้อนอย่างมากที่จะทำการชำระหนี้ได้

²⁰ ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2530). คำอธิบายกฎหมายลักษณะครอบครัว. หน้า 64.

3.1.3 การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนคำสั่งการอุปการะเลี้ยงดู

การจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูมีลักษณะที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ เพราะว่ากฎหมายได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายแล้ว แต่ตอนแรกกฎหมายเคยให้เป็นสิทธิแก่สามีที่ต้องรับผิดชอบหรือเป็นหัวหน้าครอบครัวดูแลครอบครัวแต่ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงให้สิทธิชายและหญิงเท่าเทียมกันเมื่อสมรสกันแล้วก็ถือว่าทั้งสามีและภริยาต้องช่วยเหลือต่อกันแต่เมื่อฝ่ายใดเดือดร้อนและไม่มีความสามารถที่จะหาปัจจัยเลี้ยงชีพสำหรับตนและอีกฝ่ายหนึ่งมีความสามารถดีกว่าก็มีสิทธิปรับเปลี่ยนกันใหม่ได้ ดังนั้นจึงเห็นว่าแต่เดิมปรับเปลี่ยนโดยสิ้นเชิงแต่ปัจจุบันกลับมีการแก้ไขให้พิจารณาจากความสามารถและฐานะของคู่สมรสทั้งสองว่าฝ่ายใดดีกว่ากัน²¹

เมื่อได้รับสิทธิหรือคำสั่งให้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูมาแล้ว จะทำการสละไม่ขอรับสิทธิดังกล่าวเพื่อไม่ขอรับสิทธินี้ การสละรับสิทธิย่อมไม่มีผลอะไรได้ หรือสำหรับกรณีนี้ที่เจ้าหน้าที่ของผู้ได้รับอุปการะค่าเลี้ยงดูจะมาขอยึดเอาสิทธิเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ไปเป็นประโยชน์ของตนก็ย่อมมีไม่ผลบังคับได้²² เพราะสิทธิดังกล่าวไม่ตกไปเป็นของบุคคลอื่นได้จะทำการฟ้องร้องหรือมายึดทรัพย์ที่รับมาจากสิทธิค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ไม่ได้นั่นเอง

ในประเทศไทยก่อนการแก้ไขบรรพ 5 ในปี พ.ศ. 2519 เรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูภายหลังการหย่ามีลักษณะพิเศษอันเนื่องมาจากคู่สมรสฝ่ายหนึ่งกระทำความผิด ฝ่ายที่ผิดจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องของค่าอุปการะเลี้ยงดูต่อคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง และในเรื่องของค่าอุปการะเลี้ยงดูดังกล่าวเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของครอบครัวร่วมกันมานั้นเมื่อทำการหย่าขาดกันก็เหมือนกับค่าทดแทนและค่าช่วยเหลืออุปการะกัน และกันนั่นเองเมื่อได้มีการพิจารณาตรวจสอบเกี่ยวกับสิทธิของการได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูลงไปแล้วก็จะเป็นการช่วยเหลืออุปการะกันมากกว่า ด้วยเหตุดังนี้เองศาลจึงต้องพิจารณาขึ้นมาอีกทีหนึ่งภายหลังการหย่ากันเกี่ยวกับการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นประการแรกจะต้องพิจารณาถึงความผิดที่ร้องขอหย่าการสมรส และอีกประการหนึ่งจะต้องพิจารณาต่อไปว่าเมื่อทำการหย่าจากกันแล้ว ฝ่ายจะเป็นฝ่ายที่เดือดร้อนทางการเงินมากกว่ากัน หากไม่แล้วศาลอาจจะไม่มีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่กันและกันก็ได้ ข้อเท็จจริงที่ว่ากฎหมายอนุญาตให้แต่เพียงคู่สมรสฝ่ายที่บริสุทธิ์เรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู ทำให้คิดไปว่าค่าเลี้ยงดูตามกฎหมายไทยถือหลักเรื่องค่าทดแทนซึ่งเท่ากับว่าหากการหย่าเกิดขึ้นเพราะความผิดของทั้งสองฝ่ายแล้ว แต่ละฝ่ายก็ไม่มีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูต่อกันและกันได้ นอกจากนี้ก็ยังคงแสดงให้เห็นว่าศาลก็มีแนวความคิดในทางที่ว่าค่าอุปการะเลี้ยงดู มีฐานมาจากค่าทดแทนด้วยเหมือนกันตามคำพิพากษา

²¹ ไพโรจน์ กัมพูศิริ. (2530). คำอธิบายกฎหมายครอบครัว. หน้า 65.

²² ชาตชาย อัครวิบูลย์. (2544). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว. หน้า 45.

ที่ 1402/2496 ศาลฎีกายังได้วินิจฉัยว่า “ในข้อที่ว่าโจทก์ควรจะได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูเดือนละเท่าไร ศาลเห็นว่า เวลานี้จำเลยมีเงินได้เดือนละ 1,000 บาท ถ้าให้จ่ายค่าเลี้ยงดูโจทก์ถึงเดือนละ 500 บาท ก็มากเกินไปควรแต่จะให้เพียงเดือนละ 100 บาท คั้งที่จำเลยขอมาก็ไม่พอแก่การใช้จ่ายในระหว่างนี้ ศาลอุทธรณ์กำหนดค่าเลี้ยงดูเดือนละ 300 บาท จนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเหมาะสมกับฐานะและความเป็นอยู่ของคุณความในขณะนี้แล้ว” การพิจารณาตัดสินของศาลในคดีนี้ศาลได้พิพากษาให้หย่าเพราะสามีเป็นฝ่ายผิดและให้สามีเป็นฝ่ายจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู แก่ภริยาคด้วย

จากคำพิพากษาศาลฎีกานี้สรุปว่า นอกจากจะต้องมีความคิดเกิดขึ้นแล้ว ยังต้องมีค่าอุปการะเลี้ยงดูตามมาตรา 1506 จ่ายกับอีกฝ่ายที่ร้องขอและต้องมีการจ่ายต่อไปจนกว่าฝ่ายที่ได้รับมาฐานะดีและสภาพที่ดีกว่าเดิมหรือสิ้นสุดชีวิตลงไป เรื่องของค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้จึงตกอยู่ภายใต้หลักเดียวกันกับการจ่ายค่าสินไหมทดแทนในกรณีของการทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420²³

3.1.4 การสิ้นสุดแห่งการสมรส

ชายและหญิงเมื่อได้ทำการสมรสเพื่อการครองเรือนร่วมกันแล้วก็ต้องอยู่กินร่วมกันฉันท์สามีภริยาตลอดไปรอบชีวิตของทั้งสอง ร่วมหลับนอนอยู่กินไปตามธรรมชาติของมนุษย์การสมรสจะมีการสิ้นสุดลง ด้วยเหตุธรรมชาติที่ทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตายลงไปตามอายุขัยและยังมีการสิ้นสุดการสมรสลงด้วยการฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายที่ทำให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอให้มีการเพิกถอนการสมรสนั้นลงเสีย ตามกฎหมายได้บัญญัติว่า “การสมรสย่อมสิ้นสุดลงด้วยความตาย การหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสนั้นลงเสียให้ถือว่าโมฆะไป”²⁴ จึงสรุปว่าการสิ้นสุดแห่งการสมรสตาม กฎหมายย่อมสิ้นสุดด้วยสาเหตุ 3 ประการ คือ

1. คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตาย ความตายในที่นี้ก็คือการตายโดยธรรมชาติ ไม่ใช่ความตายโดยผลตามกฎหมายหรือการสาบสูญ อีกฝ่ายหนึ่งสามารถจะทำการฟ้องหย่าได้ แต่ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตายลงไปจึงถือเป็นเรื่องความมรณะของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง คดีการฟ้องหย่าก็เป็นอันสิ้นสุดลงไป เมื่อศาลได้ทำการพิจารณาและตัดสินให้คู่สมรสทั้งสองหย่าขาดจากกันแล้วชีวิตในครัวเรือนที่เคยอยู่ร่วมกันมาเป็นเป็นว่าสิ้นสุดลงไป²⁵ การครองรักที่เคยปลูกฝังการไว้ก็เป็นอันสิ้นสุดลงไปโดยจะอ้างว่ายังมีความรักหรือผูกพันกันอยู่ย่อมไม่ได้

²³ ไพโรจน์ กัมพูศิริ. (2530). กฎหมายลักษณะครอบครัว. หน้า 62.

²⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มาตรา 1501

²⁵ คำตั้งศาลฎีกาที่ 168/2468 (ธรรมบัณฑิต นาดปรีชา นนทปัญญา) ระหว่าง นางหนบ ชัยวิเศษ โจทก์

2. ศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสที่เป็นโมฆียะ หมายความว่าในการสมรสนั้น คู่สมรสจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับเงื่อนไขการสมรสหากมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแล้วผลการสมรสดังกล่าวนั้นก็ถือว่าเป็นโมฆียะ (voidable marriage) ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมายได้ แม้ว่าจะมีการอ้างอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่เป็นผลก็ได้เพราะศาลมีคำสั่งแล้วการสมรสดังกล่าวที่เกิดขึ้นมานี้ไม่เรียบร้อยหรือมีความบกพร่องไม่ถูกต้องตามกฎหมายขึ้นมา การสมรสดังกล่าวนี้ก็ไม่เกิด ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมายหรือสูญเสียไปดังเช่นหารยกเลิกการสมรสนั้นลงซึ่งเป็นโมฆะไปนั่นเอง

3. การหย่า (divorce) เป็นเหตุให้การสมรสสิ้นสุดลงอย่างถูกต้องตามกฎหมายและที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ กฎหมายแทบทุกประเทศยินยอมให้สามี ภริยาทำการหย่าจากกันได้ ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ด้วยเพราะเห็นว่าสามีภริยาที่หมดความเป็นอยู่ร่วมกันแล้วคลายจากเชื้อ โยหรือสิ้นเส้นหาร่วมกันแล้วจะให้ทนอยู่ต่อไปก็เป็นการทำที่ไม่สมควร จึงเห็นควรให้มีการแยกทางกันโดยเข้าหากฎหมายเพื่อการแยกทางเดินจากกัน การหย่าตามกฎหมายจะแบ่งออกเป็น²⁶

การหย่าโดยความยินยอม

มาตรา 1514 “ การหย่านั้นจะทำได้ แต่โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย หรือโดยคำพิพากษาของศาล

การหย่าโดยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือ และมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน”

มาตรา 1515 “ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว ”

ในเรื่องการหย่ามีบทบัญญัติบังคับใช้มาตั้งแต่ในครั้งใช้กฎหมายลักษณะศัวมีย โดยบัญญัติว่า “ สามีภริยาวิวาทจะหย่ากัน สามีให้หนังสือแก่ภริยา ภริยาให้หนังสือแก่สามีต่อหน้าผู้เฒ่าผู้แก่ ท่านว่าฟังเอาหนังสือสามีภริยานั้นได้ เขาสามีภริยาขาดจากศัวมียกัน ”²⁷ ปัจจุบันนี้การหย่าโดยความยินยอมปรากฏในบทบัญญัติบรรพ 5 โดยสามีภริยาต้องทำเป็นหนังสือและพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน ปัญหาอาจเกิดขึ้นโดยกรณีพยานอาจรู้เห็นการหย่า และลงลายมือชื่อที่ละคนโดยไม่พร้อมกัน จะถือเป็นสัญญาหย่าที่สมบูรณ์หรือไม่นั้น มีข้อที่น่าสังเกตว่ากฎหมายบังคับว่าต้องมีพยานอย่างน้อยสองคน พยานจะลงลายมือชื่อรู้เห็นการหย่าที่ละคนก็ได้ แต่ต้องครบ 2 คน ถ้าลงชื่อพยานคนเดียวก็ไม่สมบูรณ์ อย่างไรก็ตามพยานลงชื่อโดยไม่มีคำว่าพยาน

²⁶ การหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 มาตรา 1514

²⁷ กฎหมายลักษณะศัวมีย บทที่ 65

กำกับไว้ก็ได้ แต่จะถือว่าเป็นพยานต้องรู้เห็นการหย่า ถ้าลงชื่อเป็นพยานโดยไม่รู้เรื่องการหย่า ก็ไม่ถือเป็นพยาน

หลักการเรื่องการหย่าโดยความยินยอมนี้กฎหมายบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่นก็อนุญาตให้สามีภริยาหย่าโดยความยินยอมได้ โดยคู่สมรสไปแจ้งการหย่ากับเจ้าหน้าที่พร้อมทั้งมีพยาน 2 คน ทั้งให้ตกลงกันว่าฝ่ายใดจะปกครองบุตรคนใด หากไม่มีการตกลงหรือตกลงกันไปไม่ได้ให้ศาลครอบครัว (Family Court) เป็นผู้ชี้ขาด²⁸

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1639/2522 หนังสือยินยอมหย่ามีพยานลงลายมือชื่อคนเดียวไม่สมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1498 เดิม (มาตรา 1514 บรรพ 5 ปัจจุบัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3838/2528 สามีภริยาทำหนังสือยอมหย่าขาดจากการเป็นสามีภริยาไว้ถูกต้องครบถ้วน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1514 เมื่อสามีไม่ยอมจดทะเบียนหย่าให้ ภริยาก็มีสิทธินำคดีมาฟ้องขอให้บังคับสามีจดทะเบียนหย่าได้

การหย่าโดยความยินยอม นอกจากจะต้องทำเป็นหนังสือมีพยานเซ็นชื่อรับรู้อย่างน้อยสองคนแล้ว การหย่านั้นยังไม่สมบูรณ์จนกว่าจะได้จดทะเบียนการหย่า ปัญหาอาจเกิดขึ้นได้ว่าเมื่อตกลงทำหนังสือหย่ากันแล้ว แต่อีกฝ่ายหนึ่งไม่ยอมไปจดทะเบียนหย่า หรือ สามีภริยาแกล้งจดทะเบียนหย่ากันหลอก ๆ ผลในทางกฎหมายก็คือว่า เมื่อกฎหมายบังคับให้ต้องจดทะเบียนหย่า ฉะนั้นหากทำหนังสือหย่าแล้วอีกฝ่ายหนึ่งแกล้งไม่ยอมไปจดทะเบียนหย่าอีกฝ่ายย่อมฟ้องศาลบังคับให้ไปจดทะเบียนหย่าได้ ส่วนการหย่าที่คู่สมรสรู้กันหลอกผู้อื่น นับเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต การหย่านั้นไม่มีผลในทางกฎหมาย และไม่เป็นเหตุทำให้การสมรสสิ้นสุดลง

คำว่า “เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้” หมายถึง มาตรา 1515 ใช้บังคับการจดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 นี้เท่านั้น ถ้าการสมรสมิได้จดทะเบียนหรือกระทำในต่างประเทศแบบกฎหมายของประเทศนั้น ก็ไม่อยู่ในบังคับ มาตรา 1515

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3698/2524 หนังสือหย่าและการจดทะเบียนหย่า สามีภริยาทำขึ้นด้วยการแสดงการหลอกหลวง โดยสมรู้ร่วมคิดระหว่างกัน กล่าวคือเป็นการกระทำขึ้นโดยการสมยอม จึงไม่ผูกพันบุคคลภายนอก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 610/2496 การสมรส ณ ต่างประเทศ โดยมีได้จดทะเบียนสมรสต่อพนักงานทูตหรือกงสุลไทย ไม่เรียกว่า จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉะนั้นการหย่าโดยความยินยอมจึงสมบูรณ์โดยไม่ต้องจดทะเบียนหย่า

²⁸ Article 768-770. The Civil Code of Japan.

การหย่าโดยคำพิพากษาของศาล

การหย่าโดยคำพิพากษาของศาลนี้เป็นกรณีต้องฟ้องคดีต่อศาล คือคู่สมรสตกลงหย่ากันเองไม่ได้แล้ว การหย่าประเภทนี้ที่สำคัญต้องปรากฏเหตุฟ้องหย่า คือ เมื่อมีเหตุฟ้องหย่าและตกลงหย่ากันเองไม่ได้ ก็ฟ้องหย่าต่อศาลได้ ฉะนั้นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาลจึงต้องอาศัยเหตุฟ้องหย่าอย่างใดอย่างหนึ่งดังที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 1516 ดังนี้

มาตรา 1516 “ เหตุฟ้องหย่า มีดังต่อไปนี้

(1) สามีหรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทนภริยาหรือสามี เป็นชู้หรือมีชู้หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิม อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(2) สามีหรือภริยาประพฤติชั่ว ไม่ว่าจะความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชังเพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะ และความ เป็นอยู่ร่วมกันฉันทนสามีหรือภริยามาคำนึงประกอบอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(3) สามีหรือภริยาทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(4) สามีหรือภริยาจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(ก) สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้จำคุก เกินหนึ่งปีในความคิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิด หรือยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นสามีหรือภริยากันต่อไป จะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(ข) สามีและภริยาสมัครใจแยกกันอยู่ เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมฉันทนสามีหรือภริยาได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(5) สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญหรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปี โดยไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(6) สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร หรือทำ การเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรงทั้งนี้ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่าย

หนึ่งเดือนหรือเกินกว่า ในเมื่อเอาสภาพฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึง ประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(7) สามีหรือภริยาวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหาย ได้กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(8) สามีหรือภริยาผิดกษัตริย์ที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(9) สามีหรือภริยาเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรัง ไม่มีทางที่จะหายได้อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(10) สามีหรือภริยามีสภาพแห่งกายทำให้สามีหรือภริยานั้นไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ ”

สามีอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นฉันภริยา หรือภริยามีชู้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ การฟ้องหย่ากรณีมีชู้เป็นหลักการที่สอดคล้องกับธรรมเนียมประเพณี ยิ่งในสมัยก่อนอนุญาตให้สามีฆ่าหญิงได้ โดยไม่มีความผิด (กฎหมายลักษณะผัวเมียบทที่ 8) แต่ปัจจุบันกฎหมายบัญญัติไปถึงการที่สามีอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นฉันสามีภริยา เช่น ซื้อบ้านให้อยู่ ส่งเสียเงินทองเป็นรายเดือน ทั้งยังแสดงออกโดยเปิดเผยให้รู้ว่าหญิงเป็นภริยาตน ส่วนฝ่ายหญิงกฎหมายใช้คำว่า “ภริยามีชู้” มีความหมายชั้นภริยาขอมรวมประเวณีกับชายชู้ ถ้ายังไม่ถึงขั้นร่วมประเวณีก็ยังไม่ถือว่าเป็นชู้กัน เช่น เดียวกับการล่วงเกินในทางชู้สาว เช่น การกอดจูบคลำก็ยังไม่ถึงขั้นทำชู้ แต่ก็อาจฟ้องหย่าฐานประพฤติชั่วตามมาตรา 1516 (2) ได้ ในกรณีที่สามฟ้องหย่าภริยาฐานมีชู้ สามีมีสิทธิเรียกค่าทดแทนจากภริยาและชู้ได้ (มาตรา 1523)²⁹ เช่นเดียวกับสามีที่ยกย่องหญิงอื่นฉันภริยาฯ ที่จดทะเบียนสมรสก็มีสิทธิเรียกค่าทดแทนจากสามีและจากหญิงด้วย

3.1.5 ความหมายของคำว่า “ ค่าเลี้ยงชีพ ”

ค่าเลี้ยงชีพ (alimony) เป็นคำในภาษาลาติน โดยมาจากคำว่า “alimonia” มีความหมายว่าการยังชีพ³⁰ เป็นคำสั่งของศาลที่ให้สามีหรือภริยาจ่ายเงินเพื่อเป็นค่าเลี้ยงชีพเพื่อตนเมื่อได้ทำ

²⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2535 มาตรา 1523 “เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากัน เพราะเหตุตามมาตรา 1516 (1) ภริยาหรือสามีมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากสามีหรือภริยา และจากชู้ซึ่งได้รับการอุปการะเลี้ยงดู หรือยกย่อง หรือผู้ซึ่งเป็นเหตุแห่งการหย่านั้น ”

³⁰ Willam J.O' Donnell and David A. Jones1. (1982). *The Law of Marriage and marital Alternative*. p.156.

การหย่าหรือทำการแยกกันอยู่โดยคำสั่งของศาล และศาลก็จะแจ้งให้ทราบว่าค่าเลี้ยงชีพนั้นผู้ขอหย่าขอให้ศาลจัดค่าเลี้ยงชีพนี้ให้ด้วยหรือเปล่า หากไม่มีการเรียกร้องศาลก็ไม่จัดให้ ดังนั้นผู้ขอหย่าต้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้จ่ายค่าเลี้ยงชีพภายหลังการหย่าให้ด้วย และมีการแจ้งเหตุของการขอค่าเลี้ยงชีพซึ่งศาลจะทำการพิจารณาว่าจะมีการจ่ายให้มากน้อยเพียงไร และให้มีการจ่ายอย่างไรตามคำสั่งของศาลต่อไป ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นภาระหน้าที่ให้ศาลต้องมารับภาระกับครอบครัวแทนที่จะได้มีเวลาไปพิจารณาคดีที่เดือดร้อนต่อสังคมได้ดี หรือรวดเร็วก็หาได้ไม่เพราะต้องแก้ปัญหาให้กับครอบครัว

สำหรับนักนิติศาสตร์ของประเทศไทยได้ให้ความหมายของของคำว่า “ค่าเลี้ยงชีพ” โดยศาสตราจารย์(พิเศษ) ประสพสุข บุญเดช ได้ให้ความหมายค่าเลี้ยงชีพว่า “เป็นเงินค่าเลี้ยงดูภายหลังที่การสมรสขาดจากการเป็นสามีภริยากันแล้ว”³¹

อาจารย์ไพโรจน์ กัมพูศิริ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ค่าเลี้ยงชีพ” ค่าเลี้ยงชีพเป็นเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่กฎหมายกำหนดให้คู่สมรสฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบเมื่อได้มีการหย่ากัน โดยคำพิพากษาของศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1526 และมาตรา 1527 ซึ่งเป็นการจ่ายค่าเลี้ยงชีพโดยคำนึงถึงหลักศีลธรรม³²

พอสรุปได้ว่า ค่าเลี้ยงชีพ หมายความว่า เงินค่าเลี้ยงดูหรือประโยชน์นั้นๆ ที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งได้รับจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งภายหลังการสมรสสิ้นสุดลง หรือทำการหย่ากันโดยคำสั่งของศาลเพื่อนำไปใช้จ่ายในการดำรงชีวิตเพื่อให้อยู่ต่อไป ซึ่งบางครั้งค่าเลี้ยงชีพภายหลังการสมรสสิ้นสุดลงนั้นศาลอาจมีการให้จ่ายเพื่อการใช้จ่ายของผู้ขอหรือเพื่อให้ผู้ขอเข้าไปใช้จ่ายภายในครอบครัว เช่นการเลี้ยงดูครอบครัว การเลี้ยงลูกต่อกันให้ได้รับการศึกษา หรือในเรื่องของการใช้จ่ายในปัจจัยสี่ของครอบครัวให้อยู่ดีกินดีไม่มีปัญหาเรื่องการเงินที่นำมาใช้จ่าย เป็นความสุขสบายที่เกิดขึ้นภายหลังการสมรสสิ้นสุดลงนั่นเอง และช่วยให้คู่สมรสฝ่ายที่ขาดค่าเลี้ยงชีพได้มีโอกาสไปสร้างฐานะของตนเองได้ดีต่อไปและหากต่อไปฐานะดีขึ้นตามลำดับค่าเลี้ยงชีพนี้อาจมีการขอให้เลิกคำสั่งศาลการจ่ายค่าเลี้ยงชีพได้ เป็นการบอกเลิกการจ่ายค่าเลี้ยงชีพกันไปเองด้วยการปฏิบัติตนตามความสามารถและฐานะของผู้ร้องได้คืนนั่นเอง

³¹ ประสพสุข บุญเดช. (2527). เอกสารประกอบการสอนวิชากฎหมายแพ่ง 3 ครอบครัว-มรดก. หน้า 219.

³² ไพโรจน์ กัมพูศิริ. (2548). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว. หน้า 509.

3.1.6 ค่าเลี้ยงชีพตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว พ.ศ. 2478

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการตั้งคณะกรรมการฝรั่งเศสมาทำการตรวจหลักกฎหมายตราสามดวง และเทียบเคียงกับหลักกฎหมายต่างประเทศ โดยได้ทำการพิจารณาคัดเลือกเอาจากหลักกฎหมายต่างประเทศที่ดี และเหมาะสมกับประเทศไทยมาประกอบร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2478 แม้ในกฎหมายฉบับนี้จะไม่ปรากฏคำว่า “ค่าเลี้ยงชีพ” ก็ตาม แต่พบว่าภายหลังการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าของสามีภริยาแล้วก็จะมีการจ่ายค่าเลี้ยงชีพซึ่งมีบัญญัติในมาตรา 1506 และมาตรา 1507 มีการกำหนดไว้ดังนี้

มาตรา 1506 ในการหย่านั้น ถ้าศาลชี้ขาดว่าฝ่ายใดเป็นผู้ต้องรับผิดชอบแต่ฝ่ายเดียวรับภาระหน้าที่ในการเลี้ยงดูและทำการชำระเงินเกี่ยวกับค่าเลี้ยงดูตลอดไป

3.1.7 ความแตกต่างของค่าอุปการะเลี้ยงดูกับค่าเลี้ยงชีพ

ชีวิตสมรสของสามีภริยาตามกฎหมาย แล้วเมื่อมีการครองเรือนร่วมกันก็เริ่มที่จะต้องการช่วยเหลือ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ร่วมกันไปจนกระทั่งจะสิ้นสภาพบุคคลกันไปฝ่ายหนึ่งเพราะเราทราบแล้วเมื่อร่วมที่จะครองเรือนร่วมกันก็ต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ขณะครองเรือนกันอยู่ก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกันไป หรือเรียกว่ามีการอุปการะเลี้ยงดูต่อกันและต่อไปในภายหน้า เมื่อได้มีการแยกกัน หรือการสมรสสิ้นสุดลงด้วยคำสั่งศาล และทำให้อีกฝ่ายต้องสิ้นเนื้อประดาตัวหรือหมดทางทำมาหากินก็ต้องช่วยเลี้ยงชีพเขาต่อไปจนกว่าจะสร้างฐานะของเขาได้ หรือไปมีเรือนใหม่หรือศาลสั่งให้ยกเลิกสิทธิการเรียกร้องค่าเลี้ยงชีพนั้นเสีย เพราะศาลพิจารณาเห็นแล้วว่าฝ่ายที่ต้องเสียเปรียบคือฝ่ายที่ต้องชำระเงินให้ เพื่อการเลี้ยงชีพเมื่อมีบุคคลอื่นเข้ามาให้ความช่วยเหลือแล้วก็ควรเลิกการจ่ายค่าเลี้ยงชีพนั้นลง และยังช่วยให้ผู้จ่ายไม่ต้องรับภาระเพิ่มขึ้นอีก การยกเลิกการชำระค่าเลี้ยงดูนั้นก็ปัญหาทำให้บางครอบครัวที่ถูกยกเลิกการอุปการะเลี้ยงดูขึ้นก็ทำให้การเลี้ยงดูลดลงไปการกระ ในเรื่องไม่ดีก็ตามมาเพื่อให้มีการดำรงชีพต่อไปซึ่งบางครั้งก็เป็นเรื่องที่เกิดกฎหมายหรือสร้างความเดือดร้อนให้สังคมขึ้นมาได้บ้าง

ค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นเรื่องที่ช่วยเหลือกันใน ขณะที่ชายหญิงยังทำการครองเรือนกันอยู่หรืออาจจะเป็นการสมรสนั้นทำให้อีกฝ่ายต้องมีภาระมากไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายอีกฝ่ายก็ต้องช่วยเหลือกันไป หรือว่าบางครั้งในเรื่องของหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้การช่วยเหลือที่ต้องเกิดขึ้นมานั้นไม่ใช่ปัญหาที่ยากเพราะความร่วมมือกัน แม้ในบางครั้งการช่วยเหลือที่ต้องมีต่อกันเป็นความร่วมมือที่ให้ต่อกันไม่ได้ทำให้สิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นมาและเป็นปัญหาคือค่าเลี้ยงดูต่อกันเพราะความไม่ยอมรับหน้าที่หรือสิทธิที่ต้องกระทำต่อกัน ให้เรียบร้อยหรือความพอดีที่เกิดเป็นความสุขที่ดีขึ้นมากับกลายเป็นปัญหาต่อกันและหาวิธีแก้ไขปัญหานี้ไม่ได้ก็จำเป็นต้องเอาสิทธิที่ดีไปเรียกร้องเพื่อตุลา

การหรือศาลที่ยุติธรรมทำการเรียกร้องให้มีการจ่ายค่าเลี้ยงดูให้แก่ฝ่ายที่เดือดร้อน หรือมีปัญหาในเรื่องค่าใช้จ่าย และบางครั้งเมื่อศาลพิจารณาแล้วการยอมรับปฏิบัติตามคำสั่งศาลก็จะง่าย และสะดวกเพื่อให้ได้หน้าที่มาซึ่งความจริง และตรงข้ามกลับไม่ใช่กลายเป็นง่ายเพียงขณะยอมรับกลับไม่จ่ายตลอดข้อกำหนดความเดือดร้อนก็ไม่มีวันสิ้นสุดลงได้ต้องมีการเรียกร้องอยู่เสมอหรือหาข้อแก้ตัวออกไปให้หลุดพ้นภาระนี้ให้ได้มากที่สุดเพื่อให้พ้นหน้าที่ที่ไม่ต้องปฏิบัติ และเลิกกันไป เพราะความที่ไม่มีครอบครัวหรือการสมรสไม่มีต่อกันแล้วให้พ้นไปเสีย เมื่อมีการแยกกันหรือการสมรสสิ้นสุดลงไปการเลี้ยงดูไม่มีต่อกันบางคนต้องกระทำเป็นผลเสียต่อสังคม

แต่ในเรื่องการค่าเลี้ยงชีพเป็นเรื่องที่จะเรียกร้องสิทธิดังกล่าว ได้ภายหลังการสมรสสิ้นสุดลงแล้ว และทำให้อีกฝ่ายต้องมีภาระมากและเพียงพอต่อการเลี้ยงชีพของตนไปจึงมีสิทธิเรียกร้องค่าเลี้ยงชีพได้หรือยื่นคำร้องต่อศาลให้ศาลพิจารณาถึงความเดือดร้อน และมีคำสั่งให้จ่ายค่าเลี้ยงชีพแต่ศาลก็มีอำนาจบอกเลิกคำสั่งที่ทำการพิจารณาให้จ่ายค่าเลี้ยงชีพและยกเลิกเมื่อผู้รับไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลหรือจะมีการยื่นคำร้องขอเพิ่มหรือถูกสั่งให้รับค่าเลี้ยงชีพลดลงก็เป็นไปได้ โดยอาศัยอำนาจของศาลทำการพิจารณาถึงบุคคลผู้รับมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามมาในโอกาสที่เกิดขึ้นมาภายหลังได้เช่นกัน เมื่อมีการทราบเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงไปของครอบครัวที่เล็กร้างกันไปแล้วก็ไม่ประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือพยายามหาแนวทางการขอยุติการจ่ายค่าเลี้ยงดูลง

ค่าอุปการะเลี้ยงดูกับค่าเลี้ยงชีพที่มีความแตกต่างกันดัง กล่าวก็เป็นการกระทำที่เห็นได้ชัดเจนกว้างขวางขึ้นมาขณะอยู่ร่วมกันต้องช่วยเหลือกัน ด้วยการกระทำเลี้ยงดูต่อกันตามความสามารถ และฐานะที่เกิดขึ้นมาหากมีปัญหาที่ต้องร่วมมือแก้ไขกัน เพราะเป็นคู่สมรสร่วมกันที่จะทำให้ผู้ครองเรือนต้องปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพด้วย หรือเมื่อต้องแยกกัน หรือการสมรสสิ้นสุดลงก็ต้องมีการช่วยเหลือร่วมกันไปก่อน ด้วยการสนับสนุนให้ได้รับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นไปก่อนจนกว่าจะพร้อมในการช่วยเหลือตนเองได้ แต่การช่วยเหลือนี้ต้องมีการพิจารณาด้วยว่าไม่ก่อให้เกิดภาระหรือปัญหากับผู้จ่ายไปด้วยดีเสมอ

3.2 มาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามระบบกฎหมายประเทศไทย

ชายหญิงตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนด ให้ชาย และหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันตลอดจนบุคคลย่อมมีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิต และร่างกาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้วางหลักเกณฑ์ของการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูของสามีภริยาตามกฎหมายคู่สมรสที่เคยอยู่ร่วมกันมาสามารถที่จะเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ตามความสามารถ และสภาพความเป็นอยู่ที่มีขึ้น ในเวลาที่มีการเรียกร้องสิทธิดังกล่าวแต่การที่จะต้องมีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูจำนวนเท่าไร จำนวนมากหรือจำนวนน้อยหรือไม่มีการจ่ายนั้น

ให้เป็นอำนาจของศาลที่จะดำเนินการจัดการพิจารณาว่าการจ่ายเพียงใดจึงจะเรียกว่าเหมาะสมและเพียงพอแก่การดำรงชีวิตไปโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมหรือเป็นภาระแก่รัฐบาลที่จะต้องกวาดขัน ดูแลและรักษาผลประโยชน์ของประชาชนในประเทศมากขึ้นในทุกวัน หรือการใช้สิทธิเรียกร้องเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูก็ต้องมีคำร้องต่อศาลเช่นเดียวกัน และศาลก็ต้องทำการพิจารณา ตรวจ สอบถึงความเหมาะสมและประโยชน์ของผู้ร้องว่ามีความประสงค์ใดและสามารถที่จะใช้ อย่างพอเพียงได้หรือไม่ ในบางครั้งศาลก็ยังต้องมีการตรวจสอบถึงสุขภาพของผู้รับ และความต้อง รับนั้นสอดคล้องกันดีหรือไม่ เช่นมีการเรียกร้องค่าเลี้ยงชีพแต่เงินที่ได้มากลับไปเล่นการพนัน จนหมดแล้วเรียกร้องใหม่โดยอ้างว่าเงินที่ได้รับไม่พอใช้กับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เงินได้ ได้รับน้อยเกินไป เมื่อเป็นเช่นนี้ปัญหาของการชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่กันก็เป็นปัญหาที่มี หน้าที่จ่ายก็ไม่ยากจ่ายเมื่อผู้รับปฏิบัติตนไม่ดี หรือผู้รับทำตนและปฏิบัติตนดีแต่ผู้จ่ายกลับตรงข้าม คือจ่ายไม่เป็นเวลากำหนดหรือละทิ้งหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติกัน ไปทำให้ต่างฝ่ายต่างเดือดร้อนกันเป็น ปัญหาให้สังคมจัดการควบคุมดูแลให้เช่นนี้จึงไม่ถูกต้อง คำพิพากษาของศาลเมื่อตัดสินให้แล้วก็ มองดูว่าไม่ศักดิ์สิทธิ์ต่อกัน เพราะผู้ปฏิบัติไม่ทำอย่างมีคุณภาพร่วมกันต่อไป เมื่อเป็นเช่นนี้บาง ฝ่ายก็อาจกระทำความผิดขึ้นโดยอ้างว่าการกระทำของตนเพื่อเลี้ยงชีวิต และครอบครัวเพราะไม่มี ผู้ช่วยเหลือการเลี้ยงชีวิตให้ได้มาเพื่อการเลี้ยงชีวิต แต่การกระทำดังกล่าวในบางครั้งผลได้ก็เป็น แบบที่ตรงกันข้ามคือผู้เรียกร้องไม่ได้รับหรือรับแต่นำไปใช้ในทางอื่นตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 303/2488 ในเรื่องมารดาขอเป็นผู้ปกครองบุตร และเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรนั้น เมื่อศาลล่าง เห็น ว่าเด็กเป็นบุตรของสามีและไม่มีผู้ใดคัดค้านข้อนี้แล้ว ศาลฎีกาย่อมถือว่าเป็นการยุติตามนั้น³³

การช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันนั้นนับถือว่าเป็นจารีตประเพณีของประเทศไทยที่ปฏิบัติต่อกันมาเป็นเวลาช้านานในอดีตโดยเฉพาะในเรื่องของการช่วยเหลือระหว่างสามีภริยาที่ร่วมชีวิตกัน เป็นเรื่องมีมาตั้งแต่กฎหมายลักษณะผัวเมีย ชายหญิงที่ได้แต่งงานอยู่กินร่วมกันมาก็ต้องปฏิบัติ เช่นนี้ตลอดมาตามสุภาษิตกฎหมายไทยที่ว่า “เลี้ยงดูด้วยกันฉันท์สามีภริยา” จึงเป็นเรื่องที่คู่สมรส ทั้งสองต้องปฏิบัติตามประเพณีที่ช่วยเหลือกันถึงแม้ว่าจะมีการแยกกันอยู่หรืออยู่ห่างไกลกัน โดยมี ภาระผูกพันกันอยู่ก็ตาม ภาระของแต่ละบุคคลก็สืบทอดกันตลอดมา เมื่อชายหญิงตกลงอยู่กิน ร่วมกันเป็นครอบครัวอย่างมีความสุขแล้วแม้ว่าบาง โอกาสภาระหน้าที่เพิ่มขึ้นแต่หลักประกันหรือ แผนทางชีวิตตั้งไว้ดีแล้วพร้อมที่จะกระทำการใน โอกาสฉุกเฉินที่พลาดโอกาสนี้ไปได้อย่างฉับไว และมั่นคงไม่ วิตกกังวลต่อความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นมา ทำให้เกิดความรักร่วมกันมาด้วยดีทั้งสามี และภริยา ลูกและพ่อแม่ในครอบครัวต่างๆ นั้นด้วยดีและพอเพียงต่อการเลี้ยงดูสนับสนุนเกื้อหนุน

³³ นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์. (2532). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว. หน้า 200.

กันตลอดมาจนถึงในบันปลายของชีวิต การจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูให้กันและกันนั้นก็จะต้องดูถึงความสามารถของคนจ่าย และฐานะที่จะต้องจ่ายให้พร้อมกันนั้นก็จะต้องดูด้วยว่าผู้รับเป็นอย่างไรในเรื่องของความสามารถ และฐานะต่างกันมากน้อยเพียงใด หากสามีเคยเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูภรรยาและครอบครัวตลอดมาแต่ต่อมาเกิดเหตุการณ์ทำให้สามีพิการทางกายเช่นนี้ภรรยาต้องรับหน้าที่เลี้ยงดูและอุปการะเลี้ยงดูสามีต่อไปโดยไม่มีเงื่อนไขหรือข้ออ้างใดเพราะเป็นหน้าที่หากภรรยาละทิ้งหน้าที่ดังกล่าวไม่เป็นผู้พิทักษ์อาจมี ความผิดทางกฎหมายได้เช่นนี้เป็นต้น

เหตุดังกล่าวมานี้จึงควรมีหลักประกันการสมรสไว้เบื้องต้นก่อนเพื่อป้องกันภรรยาหากมีปัญหาที่ไม่สามารถเลี้ยงดูซึ่งกันหรือถูกละทิ้งไปจะได้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้พร้อมทั้งยังช่วยให้ชีวิตของตนเองได้รับความรักและช่วยเหลือ จากบุคคลรอบข้างอีกด้วยเพราะมีทรัพย์สินติดกายอยู่นี้เอง แต่การร่วมมือกันจึงอาจจะเป็นภาระระหว่างสามีภรรยาที่จะต้องปฏิบัติร่วมกัน แต่ผลดีที่ย่อมมีขึ้นมาภายหลังหากเป็นปัญหาที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่สามารถระงับเหตุการณ์เกี่ยวกับการเลี้ยงดูหรือให้ความรักร่วมกันต่อไปได้ก็สามารถนำเอาหลักประกันที่วางไว้ หรืออมไว้แต่ก่อนเกิดปัญหามาใช้จ่ายได้อย่างไม่เป็นภาระแก่บุคคลใดเมื่อได้มีการตกลงร่วมกัน ในการสร้างหน้าที่เพื่อสิทธินี้ซึ่งให้เป็นมรดกกับทายาทต่อไป ก็ได้เมื่อการหย่าหรือการสมรสสิ้นสุดลง หรือคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียชีวิตลงโดยธรรมชาติไปนี้เอง จากความร่วมมือกันของสามีภรรยาที่เริ่มมีความรักและความเข้าใจร่วมกันสร้างตั้งแต่เริ่มมีชีวิตครอบครัวที่พร้อมกันและอาจทำให้ บันปลายของชีวิตมีความสุขเพิ่มขึ้นหรือได้ตีเพิ่มมาอีกนอกไปจากทายาทที่มีตามธรรมชาติและปัญหาที่จะเกิดก็อาจสิ้นสุดลงไปอย่างง่ายก็อาจมีขึ้นด้วยเมื่อความรักและความมั่งคั่ง เกิดมาพร้อมกันเป็นความพอเพียงของชีวิตที่ดีด้วย ความร่วมมือกันของสามีภรรยาคู่ครองที่เริ่มต้นมาก็เป็นคู่ครองให้ชีวิตได้รับความสุขและไม่เป็นปัญหาที่ยุ่งยากต่อการแก้ไขต่อไปในภายหน้าอีกด้วย

3.2.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช 2546 บรรพ 5 ครอบครัว

ก. ลักษณะ 1 หมวด 2 เงื่อนไขแห่งการสมรส มาตรา 1448³⁴

การสมรสนั้นโดยปกติธรรมชาติแล้วจะต้องเป็นชายฝ่ายหนึ่งและอีกฝ่ายหนึ่งก็เป็นหญิง (one party must be male and the other female) บุคคลเพศเดียวกันยังจะทำการสมรสกันไม่ได้ เงื่อนไขแห่งการสมรสปกติถือกันว่าเป็นนิติกรรมสัญญาอย่างหนึ่งแต่ก็มีการแตกต่างไปจากสัญญาธรรมดาต่างๆ ไปซึ่งเมื่อทำการสมรสแล้วก็ถือว่าเป็นสถาบันทางสังคม (social institution) ขึ้นมาด้วย การสมรสนี้เป็นสถานะและผลแห่งการสมรสที่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งต่างกับ

³⁴ ประสพสุข บุญเดช. (2525). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว.

สัญญาต่างๆไปทีอาจมีเงื่อนไขกำหนดขึ้นมาได้ การสมรสก็สามารถทำได้ทั้งภายในประเทศไทยและประเทศอื่นและไม่มีกำบังคับว่าจะเป็นบุคคลสัญชาติใดก็ตาม ชายที่เป็นชนชาติอังกฤษก็สามารถที่จะสมรสกับหญิงที่เป็นชนชาติไทยตามประมวลกฎหมายที่มีการบัญญัติหลักเกณฑ์การสมรสเอาไว้เพื่อให้ประชาชนได้ปฏิบัติและใช้ตามกฎหมายโดยจะต้องมีเงื่อนไขกำการของสมรสตามกฎหมายของประเทศไทยดังต่อไปนี้ คือ

1. ชายและหญิงต้องมีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ทั้งสองคน (over the age of seventeen) เพราะถือว่าเป็นบุคคลที่มีความเจริญเติบโตแล้ว แต่สำหรับบุคคลที่อายุต่ำกว่า 17 ปี ซึ่งถือว่ายังไม่มี ความเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ และสมองอย่างเต็มที่ไป

2. ชายหญิงต้องไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ ความสามารถ (not suffering from mental disorder) ไม่สามารถจะทำการสมรสกันได้เพราะเป็น คนไม่มีความรู้สึกในการรับผิดชอบของการเป็นคู่ครองของกันและกัน

3. ชายและหญิงต้องมีได้เป็นญาติสืบสายโลหิตต่อกันหรือเป็นเป็นน้องร่วมบิดามารดา เดียวกัน (not within the prohibited degrees of relationship) ตามที่กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไข นี้ไว้เกรงว่าทายาทที่เกิดมาอาจจะปัญญาอ่อนหรือมีสุขภาพไม่แข็งแรงได้

4. ผู้รับบุญธรรมและบุตรบุญธรรมจะทำการสมรสกันไม่ได้ เพราะตามกฎหมายถือว่าเป็น บิดามารดาและบุตรร่วมกันในสังคมแล้วถ้ามีการจดทะเบียนใหม่ก็จะทำให้มีการกระทบกระเทือน กันในสังคม

5. ชายหญิงมิได้เป็นคู่สมรสของบุคคลอื่นอยู่ (not lawfully married to a third party) ชายจะทำการสมรสกับหญิงขณะที่ตนเองมีภริยาอยู่แล้วตามกฎหมายอีกไม่ได้ เว้นแต่ได้มีการ ยกเลิกหรือทำการจดทะเบียนการหย่าจากภริยาเดิมเสียก่อน

6. ชายหญิงยินยอมเป็นสามีภริยาร่วมกัน (consent to a marriage) การสมรสนี้จึงเป็น สัญญาเฉพาะตัว ไม่มีการหลอกลวงมา ต้องมีการสมัครใจพร้อมกันด้วยดี การที่ชายหญิงทำการ สมรสแบบที่ไม่มีการยินยอมต่อกันถือว่าการสมรสนี้เป็นโมฆะตามมาตรา 1496 ทั้งนี้เพราะถือว่าเป็น การบังคับกัน เป็นต้น

7. หญิงที่เคยสมรสแล้วแต่สามีตายหรือหย่าขาดจากสามีเดิม จะสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อเวลา ผ่ายพันไป 310 วัน ได้ล่วงพ้นไปเสียก่อน (there hundred and ten days have elapsed) เพื่อเป็น การป้องกันไว้ก่อนว่าบุตรที่คลอดมานั้นจะเป็นบุตรของสามีเดิมหรือสามีคนใหม่จะได้ไม่เป็น ปัญหากายหลังกัน

8. ผู้เยาว์จะทำการสมรสได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของบิดามารดา หรือผู้ปกครองก่อน ผู้เยาว์หรือบุคคลที่อายุยังไม่ถึง 20 ปียังอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อยู่ยังไม่มียอำนาจในการตัดสินใจในการเลือกคู่ครองได้

9. การสมรสต้องมีการจดทะเบียนสมรส (registration of marriage) การจดทะเบียนสมรสนั้นก็ถือได้ว่าเป็นการครบถ้วนตามกฎหมายย่อมมีสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย

ดังนั้นเมื่อชายหญิงที่ทำการสมรสร่วมกันและปฏิบัติตามเงื่อนไขทั้ง 9 ประการดังกล่าวนี้ จึงถือได้ว่าเป็นการสมรสที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว การที่มีคุณสมบัติในการสมรสที่ถูกต้องและทำการสมรสกันตามกฎหมาย สิทธิ หน้าที่และประโยชน์ใดๆย่อมเกิดขึ้นมาแม้ว่าบางอย่างจะเกิดขึ้นมาโดยไม่รู้ก่อนการจดทะเบียนตามกฎหมาย เช่น สามีเป็นโรคร้ายแรงขณะจดทะเบียนสมรสกัน หากเป็นเหตุให้การสมรสนั้นสิ้นสุดลงไม่เพียงแต่เป็นเหตุให้ขอทำการหย่าได้เท่านั้น เป็นต้น

ข. ลักษณะ 1 หมวด 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา มาตรา 1461

ชายหญิงเมื่อตกลงปลงใจที่จะอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยาตามกฎหมายแล้วเกิดความสัมพันธ์ร่วมกันที่ต้องจริงใจรักกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เลี้ยงดูกันเหมือนดังกับเป็นบุคคลคนเดียวกันแม้ในบางครั้งปัญหาของครอบครัวที่หนักนาค เบาหน้อย ก็ต้องมีการให้อภัยกันบ้าง เพื่อให้ความรักในครอบครัวร่วมเย็นเป็นสุขกันตลอดไป รักษาหัวใจร่วมกันให้เป็นความสุขที่ดีของชีวิตไปด้วยกันในเวลาอันยาวนานตลอดไป แต่ปัญหานี้เองที่ครอบครัวยังขาดความรู้สึกที่ดียังไม่ยอมรับกับความเข้าใจร่วมกันให้มากที่สุดได้มีการชิงดีชิงเด่นกันขึ้นมาสม่เสมอจนทำให้บางครั้งชีวิตครอบครัวต้องหยุดกลางชีวิตลงไปทำให้ความรักของครอบครัวแยกทางกันปล่อยให้ผู้เคียดแค้นหาวิธีช่วยเหลือชีวิตเองหาบุคคลมาอุปการะเลี้ยงดูยามตกยากได้ลำบาก ตามที่มาตรา 1461 วรรค 2 กำหนดไว้ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูตามสมควรหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภริยากันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้ากระนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเคียดแค้นเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้องหย่าได้ ตามมาตรา 1516 (6)³⁵ เว้นแต่ไม่อาจอยู่ด้วยกันได้และได้รับอนุญาตจากศาลให้แยกกันอยู่ ตามมาตรา 1462³⁶

³⁵ ไพโรจน์ กัมพูศิริ. (2530). กฎหมายลักษณะครอบครัว. หน้า 62.

³⁶ ชาดิชชา อัครวิบูลย์. (2521). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว. หน้า 101.

3.2.2 ลักษณะ 3 ค่าอุปการะเลี้ยงดู

มาตรา 1598/38 การเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู ย่อมเรียกได้ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูมีฐานะไม่เพียงพอ แก้อัตภาพของตนเองที่จะเลี้ยงชีวิตตนเองไปได้ ในการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้เป็นการที่ศาลมีอำนาจจะให้มีการชำระขึ้นมาอย่างไรเพียงใดจะให้หรือไม่ให้ก็ได้ ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลจะดำเนินการต่อไปจนถึงที่สุด

มาตรา 1598/39 ในกรณีของคดีอุทวมมีการฟ้องร้องขึ้นมาระหว่างบุคคลในครอบครัวนี้ ศาลจะทำการเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงขึ้นใหม่ไม่ได้ เว้นแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับค่าอุปการะเลี้ยงดูในอนาคตเท่านั้นเอง

มาตรา 1598/40 เป็นการกำหนดในเรื่องของการชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูโดยการชำระเป็นเงิน โดยการจ่ายเป็นครั้งเป็นคราวตามที่มีการกำหนดขึ้นมา ซึ่งอาจมีการจ่ายเป็นเงินหรือทรัพย์สินให้ก็ได้ ถ้าไม่มีการตกลงกันและเหตุผลพิเศษ เมื่อฝ่ายใดยื่นคำร้องขอและศาลเห็นสมควรจะกำหนดให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นอย่างอื่นหรือโดยวิธีการอย่างอื่นขึ้นมาแทน

มาตรา 1598/41 สิทธิในการรับค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นจะไม่มี การโอนหรือสละสิทธินั้น ย่อมไม่มี ผลผูกพันกับบุคคลภายนอก จะเห็นได้ว่ากฎหมายมีผลคุ้มครองผู้มีสิทธิได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดู ซึ่งเป็นบุคคลที่ไร้อุปการะเลี้ยงดู โดยเหตุดังกล่าวนี้เจ้าหน้าที่จะไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องลูกหนี้ให้ทำการ โอนหนี้ให้ตนไม่ได้ตามมาตรา 233

3.3 มาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายต่างประเทศ ตามระบบกฎหมายจารีตประเพณี

ในสมัยศาลศาสนา (Ecclesiastical Court) หลักเกณฑ์ของการ คู่ครองสามีภริยา ทางด้านการเงิน ศาลกำหนดให้สามีมีหน้าที่จ่ายค่าเลี้ยงดูในระหว่างที่มีการพิจารณาคดี (pendent elite) และเมื่อมีการพิพากษาให้แยกกันอยู่ระหว่างสามี ภริยาเรียบร้อยแล้วก็ให้มีการจ่ายค่าเลี้ยงดู และต่อมาในปี ค.ศ. 1857 คำพิพากษานี้ได้มีผลไปยังศาลยุติธรรมในเรื่องของคดีฟ้องหย่า (Divorce Court) ซึ่งศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาคดีพิพากษาให้มีการฟ้องหย่ากันระหว่างสามีและภริยา พร้อมทั้งกำหนดให้สามีมีหน้าที่จ่ายค่าเลี้ยงดูภริยาต่อไปนอกจากนั้นแล้วยังสามารถพิพากษาเกี่ยวกับการสมรสเป็น โฉมหรือการสมรสวิถัจจริตของคู่สมรสได้³⁷ จึงเห็นว่าสามีภริยา เมื่อสมรสอยู่กินร่วมกันแล้วก็ต้องมีการเลี้ยงดูซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดเป็นความสุขที่ต้องช่วยเหลือกัน ในยามที่เกิดภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อกันไปตลอดชีวิตนั่นเอง แม้ว่าบางครั้งคู่สมรสคนใด

³⁷ ประสพสุข บุญเดช. (2540). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว. หน้า 694.

เคือคร้อนหรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองเองคู่สมรสอีกคนหนึ่งก็ต้องดูแลรับผิดชอบเป็นการ ก่อให้เกิดความรักที่ดีและเป็นบุคคลที่สวรรค์ยอมรับจะช่วยเหลือให้คู่สมรสนั้นอยู่กันอย่างสุขสบาย ก้าวหน้าในชีวิตเพิ่มมากขึ้น ไปเรื่อยๆ เพื่อให้คู่สมรสคู่หลังๆ ได้เอาตามอย่างในทางที่ดีของสังคม ต่อไป ต่อมาเพื่อเกิดเป็นปัญหาเมื่อสภาพสังคมใหญ่ขึ้นสมาชิกเพิ่มมากขึ้นความเคือคร้อนดังกล่าว เริ่มปรับเปลี่ยนไปการเลี้ยงดูต่อกันก็เริ่มหนักหนึ้งจึงมีการกำหนด กฎ ระเบียบและข้อบังคับให้ ปฏิบัติตามแนวคำพิพากษาของศาลต่างประเทศต่างๆ มีการปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับสภาพบ้านเมือง และเศรษฐกิจให้มีความก้าวยั้งขึ้นและให้สมาชิกในประเทศของตนมีความมั่นคงดีพอเพียงเพื่อให้ ทุกคนมีชีวิตไปได้ด้วยความไม่เคือคร้อนหรือวิตกกังวลใดๆ และในการที่จะช่วยให้ประชาชนใน บ้านเมืองของตนได้มีความสามารถอย่างพอเพียงและไม่สร้างควมเคือคร้อนให้บุคคลข้างเคียงหรือ เป็นปัญหาให้สังคมแก้ไขจึงมีการสร้างหลักประกันให้ประชาชนในสังคมได้มีความพร้อมไว้ ล่วงหน้าเพื่อความสะดวกสบายในบ้านปลายของชีวิตที่ดีเมื่อเป็นเช่นนี้จึงได้มีการวางแผนให้ประเทศของ ตนมีระบบระเบียบที่ดีไว้ดังเช่นสิทธิการเรียกร้อค่าอุปการะเลี้ยงดูที่ร่วมกันสร้างขึ้นมา สำหรับ อนาคตของคู่สมรสแต่ละครอบครัวของประเทศต่างก็จะมองให้เห็นว่าชีวิตครอบครัวที่ร่วมกันจัด ขึ้นมาต้อง ไม่เป็นปัญหาให้สังคมต้องควบคุมดูแลแต่เป็นความต้องการของแต่ละชีวิตที่ประสงค์จะ ให้ความร่วมมือกันเพื่อความสุขของตนเองจึงต้องการให้แต่ละคู่ครองปฏิบัติตามหน้าที่ที่ควรจะรับ ไว้เตรียมตัวล่วงหน้าป้องกันกับปัญหาที่ยังมาไม่ถึงและคาดไม่ได้ว่าจะเกิดจริงหรือเปล่ากับชีวิตคู่ที่ ร่วมกันนั้น ดังนั้นในแต่ละประเทศจึงวางระบบ ระเบียบและหลักเกณฑ์ไว้ให้สามีภริยาหรือคู่ สมรสแต่ละคู่ปฏิบัติหน้าที่ตามกันเพื่อสิทธิที่จะ ได้รับต่อไปในภายภาคหน้าหรือจัดระเบียบให้มี ผลดีต่างๆกัน ดังต่อไปนี้

3.3.1 สิทธิการเรียกร้อค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าเลี้ยงชีพตามกฎหมายประเทศอังกฤษ

หลักเกณฑ์กฎหมายประเทศอังกฤษจึงกำหนดให้เป็นไปตาม Matrimonial Causes Act 1973 ส่วนที่ 2 บัญญัติไว้ โดยกำหนดการพิจารณาความให้มีการจ่ายค่าเลี้ยงชีพภายหลังการหย่า หรือการสมรสที่เป็นโมฆะ ซึ่งจะเห็นได้ว่าคู่สมรสจะไม่อาจสามารถอยู่ร่วมกันได้จึงต้องให้มีการ ช่วยเหลือกันขึ้นและในเรื่องของวิธีการช่วยเหลือ (Ancillary Relief) นี้ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่ง ต่าง ๆ ในการจ่ายเงินและวิธีการรับซึ่งรวมไปถึงคำสั่งเกี่ยวกับเรื่องของจำนวนการเงิน (Financial Provision) ที่จะต้องจ่ายให้แก่กันเพื่อให้เป็นประโยชน์ของคู่สมรสและบุตรในครอบครัวที่มีอายุยัง ต่ำกว่า 18 ปีและกำลังศึกษาอยู่เพื่อ ไม่สร้างให้เป็นภาระแก่อีกฝ่ายหนึ่งที่ต่อไปต้องเป็นผู้รับ ภาระ การเลี้ยงดูครอบครัวนั้นต่อไป³⁸ หลักเกณฑ์ของการชำระเงิน มีดังนี้

³⁸ Kate Standley, supra note 4. pp. 154.

1. ให้มีการชำระเป็นครั้งคราว (periodical payments orders) การจ่ายในลักษณะนี้เป็นภาระหน้าที่ของผู้จ่ายที่ประสงค์จะจ่ายด้วยเหตุที่ยังไม่จำเป็นที่จะจ่ายให้เป็นเงินก้อนทีเดียว ซึ่งสามารถกระทำได้ด้วยวิธีการจ่ายเป็นครั้งคราว โดยศาลกำหนดให้และมีความสามารถเพียงและอาจจะมีหลักประกันไว้เพื่อคุ้มครองการผัดผ่อนของผู้จ่ายหรือจ่ายไม่ครบตามกำหนดตามที่ตกลงกันไว้หลัก ประกันการจ่ายในลักษณะนี้อาจจะเป็น ในรูปกองทุนหรือมูลนิธิขึ้นมาโดยรัฐบาลหรือสมาคมที่สามีกิจการจัดตั้งขึ้นมาเป็นหลักประกันไว้สำหรับการมีครอบครัวและให้ความช่วยเหลือในยามที่เกิดปัญหาให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมขึ้นมาเพื่อการตกลงซึ่งกันและกันของคุณสมรสนี้ ให้เป็นผลดีของบุคคลในครอบครัวที่ให้การได้รับการแก้ไขปัญหาเรื่องเดือดร้อนและไม่เป็นปัญหากับสังคมไปด้วยกัน ความสงบสุขก็เกิดขึ้นมาได้ด้วยการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานดังกล่าวที่ผู้จ่ายปฏิบัติงานอยู่ได้รับค่าจ้าง และการปฏิบัติเช่นนี้ก็สะดวกต่อการรับยังคงคอยควบคุมหรือแก้ไขปัญหาการเงินเรื่องในครอบครัวให้ได้เป็นอย่างดีเพราะไม่ต้องนำเงินมาจ่ายทั้งหมดแล้วตนเองมีปัญหาการเงินตามมา ผู้รับก็ไม่ต้องนำเงินที่ได้รับมาใช้จ่ายช่วงแรกหมดทันที ได้มีโอกาสปรับตัวเพื่อให้เห็นหน้าที่ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นมาบางครั้งอาจมีการเข้าใจในหน้าที่ความรักที่ร่วมกันมาใหม่และกลับไปคืนคืออยู่เช่นเดิมได้อีกด้วย

2. การชำระเป็นเงินก้อน (lump sum orders) การชำระเงินให้กับผู้รับครั้งเดียวทั้งหมดเลยเป็นจำนวนเงินมาก เป็นการจ่ายให้ครั้งเดียวตามที่ศาลกำหนดและผู้รับก็ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับผู้รับเงินนั้นต้องกระทำอย่างเคร่งครัดภายหลังการรับเงินมาแล้ว หากมีการผัดผ่อนหรือคำมั่นที่ตกลงกันไว้ภายหลังการรับเงินถือว่าไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงกันได้ให้ไว้กับศาลเป็นการผัดผ่อน โดยแต่ศาลจะให้มีการยกเลิกเงินนั้นต้องมีการคืนเงินที่รับไปให้ผู้จ่ายด้วยกันซึ่งการคืนเงินนี้อาจจะมีการต้องเสียดอกเบี้ยหรือค่าเบี้ยปรับเพิ่มอีกเมื่อได้มีการตกลงกันไว้ก่อนที่จะรับเงินนั้นไประเบียบข้อกำหนดต่าง ๆ จึงกำหนดเอาไว้ชัดเจนเพื่อให้คู่สมรสทุกคู่ยอมรับและปฏิบัติตามหน้าที่ที่ไม่ทำให้เสียสิทธิของตนไปโดยปัญหาที่เรียกว่า “ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ” ต้องมีการนำเงินครั้งเดียวในจำนวนมากเพื่อจ่ายให้ไปตามคำสั่งของศาลเหมือนกับว่าความรักนั้นขาดกันทันทีที่ไม่มีโอกาสที่จะกลับมาคืนกันได้ดี เป็นโอกาสที่ยากต่อการให้ความช่วยเหลือกันดังที่เริ่มรักในช่วงแรก แต่ก็สะดวกกับผู้รับที่ได้รับเงินจำนวนตามที่ศาลกำหนดให้ทันที และปัญหาที่เกิดขึ้นมาก็คือการไม่ปฏิบัติตามภายหลังการได้รับเงินนั้นแล้วทำให้การเรียกร้องสิทธิที่ผู้จ่ายได้รับ คือความเปลี่ยนแปลงของผู้รับได้มีการเปลี่ยนแปลงไปแต่เวลาที่ศาลกำหนดยังไม่ถึงความจริง ที่กำหนดไว้จะเรียกค่าอุปการะที่จ่ายไปคืนย่อมลำบาก หรือไม่ได้คืน เหมือนกับว่าจ่ายเงินแล้วไม่ได้มีความอุปการะเลี้ยงดูอะไรเลยเพียงขอให้ได้เงินและแยกทางกันไปเลยความรักที่จะเข้าใจกันหรือจะหวงกลับมารักกันเหมือนเดิมคงไม่มีเพราะมีปัญหาที่เดือดร้อนผ่านมาแล้ว จึงพยายามที่จะเลือกการ

ชำระเงินแบบนี้แต่การจ่ายเงินอาจมาจากเงินที่ร่วมออม หรือเข้ากองทุนนั้นไว้แล้วก็ไม่วิตกกังวลในการจ่าย และผู้รับก็พร้อมที่จะได้รับทันทีเพราะเงินจำนวนดังกล่าวที่เรียกร้องก็มีขึ้นมาตามปัญหาที่สามีภริยาร่วมวางกันไว้ผู้ที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าควรได้รับค่าเลี้ยงดูและสามารถได้รับเงินจำนวนที่ออมไว้ทันที

จึงเห็นว่าสามีภริยา ที่ร่วมออมทรัพย์ไว้ล่วงหน้าในยามที่ การสมรสผ่านพ้นกันไป เมื่อเกิดปัญหาที่ไม่วิตกกังวลต่อการเรียกร้องที่คาดว่าจะไม่ได้รับเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูในโอกาสนี้ ปัญหาที่ยากต่อการรับเงินหรือไม่ได้เงินก็ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียกร้องที่เป็นภาระกับผู้พิพากษาที่ต้องคุมประพฤติผู้จ่ายให้ปฏิบัติหน้าที่จริง ๆ ผู้จ่ายเองก็ไม่เป็นภาระให้กับสังคมหรือให้เศรษฐกิจลดลงไปจากปัญหาครอบครัว ด้วยความเตรียมตัวไว้ล่วงหน้าด้วยการรับหน้าที่ และปฏิบัติตามข้อกำหนดถูกต้อง สิทธิและผลประโยชน์ที่ได้รับเพื่อการใช้จ่ายสำหรับตนเอง และครอบครัวก็เกิดขึ้นมาทันที ทำให้ชีวิตในครอบครัวไม่เป็นปัญหาต่อเนื่องมาเพิ่มอีก

การวางแผนชีวิตของครอบครัวด้วยดีและมีประโยชน์ดังกล่าวนี้เองจึงทำให้ชีวิตที่เกิดขึ้นมานั้น ได้มีโอกาสสละตามธรรมชาติที่ดีพร้อมทั้งยังได้รับความรักเป็นปัญญาชนที่ของสังคมไม่ก่อให้เกิดปัญหาเดือดร้อนกับผู้ที่อ่อนแกว่าลงไปเรื่อย ๆ

3.3.2 สิทธิเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายประเทศมาเลเซีย

สำหรับในประเทศมาเลเซียเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูต่อคู่สมรสได้เพราะประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม ฮินดู การปกครองบ้านเมืองของประเทศมาเลเซีย เรื่องเกี่ยวกับครอบครัวจึงเป็นไปตามการนับถือศาสนา เพราะเป็นการให้อยู่ดีกินดีซึ่งกันและกัน ในเรื่องของการปฏิบัติตนแม้ว่าในบางครั้งอาจจะมีการแบ่งแยกกันหรือประสงค์ที่จะ ไม่อยู่ร่วมกันอีกต่อไปก็อาจจะเป็นปัญหาต่อบุคคลที่เคยร่วมอยู่กินมาจึงต้องมีการช่วยเหลือกันไม่ให้เกิดเป็นความทุกข์ที่จะต้องเดือดร้อนภายหลัง กล่าวคือ

ตามกฎหมายในการชำระเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายของประเทศมาเลเซียนี้ได้มีการบัญญัติเอาไว้ตามกฎหมายศาสนาโดยให้สิทธิแก่สามีที่จะมีภริยามากกว่าหนึ่งคนได้ และในเรื่องของการอุปการะเลี้ยงดูก็เป็นหน้าที่ของสามีที่ต้องรับผิดชอบในการเลี้ยงดูครอบครัว และช่วยเหลือในความเป็นอยู่และเมื่อมีการหย่ากันของคู่สมรส และกำหนดรายละเอียดเอาไว้ในบทบัญญัติของสหพันธรัฐ (Federal Law) มีการเรียกเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “กฎหมายว่าด้วยเรื่องการหย่า” (Divorce Act 1985) และ ในกฎหมายของมลรัฐหรือกฎหมายประจำท้องถิ่นที่

เรียกว่า “กฎหมายว่าด้วยเรื่องของความสัมพันธ์เกี่ยวกับครอบครัว (The Family Relations Act 1996)”³⁹

เรื่องของการกำหนดจำนวนเบี้ยชားที่ต้องจ่ายนั้นประเทศมาเลเซีย ได้กำหนดไปตามปัจจัยต่างๆ ของคู่สมรสอย่างจริงว่าเมื่อมีการแยกจากกันแล้วต้องมีการใช้จ่ายอะไรบ้างเป็นสำคัญ และต้องมีการจ่ายจำนวนมากน้อยเพียงใดจึงจะทำการพิจารณาให้ มิได้ตั้งแบบการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร เมื่อตรวจสอบการใช้จ่ายในเรื่องของปัจจัยต่างๆ ได้แล้วต่อไปก็พิจารณาของการชำระเงินที่จะต้องให้แก่กัน และในการพิจารณานี้ประเทศมาเลเซียก็พิจารณาจากความเหมาะสมของผู้จ่ายและผู้รับเป็นสำคัญเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายไม่ต้องมีภาระ หรือหน้าที่ที่ต้องเคอะคร้อนระหว่างกันเวลาจ่ายและรับเงินเพื่อให้เกิดความผูกพันที่ดีและไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวในอนาคตด้วย

3.4 มาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร

ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร การกำหนดกฎหมายเป็นการบัญญัติเพื่อให้ชัดเจนและมีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้มาแต่โบราณ การใช้กฎหมายจึงมีลักษณะและปฏิบัติไปตามสิทธิและหน้าที่ของประเทศที่มีการบัญญัติไว้ ประชาชนพลเมืองก็เข้าใจในวิธีการปฏิบัติให้ถูกต้องพร้อมรับการปฏิบัติก่อนการตัดสินใจกระทำการใดๆ ลงไปด้วยเพราะสังคมมีหลักเกณฑ์ที่จะต้องปฏิบัติตามที่กำหนดไว้แล้ว เพื่อช่วยให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่สร้างความเคอะคร้อนให้กับเพื่อนบ้านด้วยกันพร้อมกันนั้นความสุขในครอบครัวก็เจริญและอยู่อย่างมีความสุข ตามฐานะและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตามมาในอนาคตที่ต้องประสบ โดยไม่ต้องวิตกกังวลใดๆ สมาชิกในครอบครัวก็สุขสบายตามด้วย เมื่อสังคมที่เล็กเช่นครอบครัวรวมเป็นสุขด้วยกันแล้ว สังคมใหญ่ เช่นบ้านเมืองหรือประเทศก็เจริญตามมาด้วยดี โดยที่ทุกคนมีความสุข ไม่ก่อเหตุหรือปัญหาให้สังคมช่วยแก้ไขกันตามการปฏิบัติจริงวางในแนวต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

3.4.1 สิทธิเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายประเทศฝรั่งเศส

วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า “สามีภริยาซื้อสัตย์ต่อกันและช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน หากต่อมารวมสมรสสิ้นสุดลงหน้าที่ของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายในการซื้อสัตย์ต่อกันและให้การอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันก็สิ้นสุดลงด้วย”⁴⁰ แต่ยังสามารถเห็นได้ว่ากฎหมายก็ยังมีกำหนดให้คู่สมรสยังได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามความสามารถกันอยู่ กฎหมายฝรั่งเศสก็ยังได้วางหลักเกณฑ์ให้คู่สมรสฝ่ายหนึ่งต้องมีการจ่ายค่าชดเชย (Compensatory Benefits) ให้แก่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง

³⁹ Spousal support <<http://www.bcfamilylawresource.com/05/0500body.htm>>

⁴⁰ Art 212 Spouses mutually owe each other fidelity. Assistance. persence

ด้วยกัน และหากการหย่านั้นได้มีก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นในลักษณะของความแตกต่างเกี่ยวกับเรื่องของการดำรงชีวิตของคู่สมรสขึ้นตามมาอีกกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสก็ยังคงได้มีการกำหนดคชฎเกณฑ์เอาไว้ดีกว่า “ในการหย่าถ้าทำให้หน้าที่ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันสิ้นสุดลงคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจเรียกร้องให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งชำระเงินค่าชดเชยได้ตามสมควร หากการสมรสที่สิ้นสุดลงนั้นก่อให้เกิดความแตกต่างกันในฐานะของการดำรงชีวิตของคู่สมรส ค่าชดเชยจะมีลักษณะเป็นเงินก้อนโดยอาจอยู่ในรูปของเงินทุนซึ่งศาลเป็นผู้กำหนด”⁴¹ ในบางกรณีศาลก็อาจทำการปฏิเสธที่จะให้ค่าชดเชยตามที่คู่สมรสร้องขอได้โดยให้นำเอาหลักเกณฑ์ของมาตรา 271 มาทำการประกอบการพิจารณาด้วยหรืออาจจะปฏิเสธสำหรับกรณีที่มีการร้องขอของคู่สมรสนั้นเป็นการกล่าวเท็จขึ้นมาทั้งหมด ศาลก็จะพิจารณาเป็นกรณีไปตามสถานการณ์แห่งการสมรสสิ้นสุดลงนั้น

สำหรับค่าชดเชยที่กฎหมายกำหนดให้จ่ายเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่คู่สมรสนั้นอาจมีการพิจารณาจากระยะเวลาของการสมรสที่อยู่กินร่วมกันมาก่อนมีการหย่าจากกัน อายุและสุขภาพของคู่สมรสปัจจุบันและอนาคต การประกอบอาชีพและคุณวุฒิที่มีอยู่ของคู่สมรส ความสามารถในการรับหน้าที่ต่อไป พิจารณาพิพาทของศาลสิทธิและหน้าที่ต่างๆของคู่สมรสในอนาคตและสถานการณ์ต่างๆ ของคู่สมรส⁴²

นอกจากนี้การพิจารณาจำนวนค่าชดเชยโดยศาลหรือ โดยคู่สมรสหรือในขณะที่มีการยื่นคำร้องขอแก้ไขค่าชดเชย คู่สมรสอาจร้องขอให้ศาลประกาศรับรองความถูกต้องของทรัพย์สินรายได้และเรื่องเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของคู่สมรสได้ และให้ศาลเป็นฝ่ายพิจารณาถึงความเป็นผู้ของผู้รับและการปฏิบัติตนที่จะได้รับเงินจำนวนดังกล่าวนั้นไปเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อกันไป อีกทั้งยังช่วยให้ผู้จ่ายเงินมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.4.2 สิทธิเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายประเทศญี่ปุ่น

ครอบครัวของชาวญี่ปุ่นตามปกติแล้วก่อนสงครามโลกเป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิกเป็นกลุ่มต่างๆ คือ บิดามารดา บุตรและหลาน อาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน โดยในบ้านหลังนี้จะมีบิดาหรือสามีเป็นผู้นำของบ้านที่มีความสามารถที่สุดที่จะมีสิทธิเด็ดขาดในทุกเรื่องซึ่งก็ถือได้ว่าเป็นหัวหน้าครอบครัวนั่นเอง ส่วนมารดาหรือภริยาจะเป็นเป็นผู้อยู่ในบ้านมีหน้าที่ที่จะปรนนิบัติหรือรับใช้งานบ้านที่ดูแล เลี้ยงดูลูก ตลอดจนทำงานบ้านเกือบทุกอย่างสมกับได้ชื่อว่า เป็น “ผู้อยู่ในบ้าน” (kanai) และพอมาถึงช่วงระหว่างสงครามเกิดขึ้นได้ประสบปัญหาการขาด

⁴¹ Art 270 Divorce puts an end to the duty of support between spouses.

⁴² Art 271 A compensatory benefit must be fixed according to the needs .

แคลนเสบียงอาหาร ภริยาจึงต้องเป็นผู้ทำหน้าที่แทนสามีและจัดหาอาหารในบ้านไปด้วยเพื่อไม่ให้สามีเคียดแค้นหรือมีความเป็นห่วงเป็นใยต่อครอบครัวจนไม่สามารถไปกองทัพได้ และเมื่อภริยาเป็นผู้ดูแลบ้านเองสามีก็ไปกองทัพได้

ระบบครอบครัวญี่ปุ่นแต่แต่สมัยโบราณนั้นความเป็นอยู่โดยทั่วไปแล้วสนิทสนมกลมเกลียวกันดี จวบจนในสมัยปัจจุบันนี้ความเป็นอยู่ในครอบครัวก็ยังรวมกัน พ่อแม่ ลูกหลาน ปู่ย่า ตายาย ก็เป็นครอบครัวเดียวกันรวมกันด้วยความรักที่แน่นแฟ้นอย่างดีตลอดมาโดยตลอด การหย่าร้างกันก็ยังมีน้อยมากไม่เหมือนกับประเทศในแถบตะวันตกซึ่งมีอัตราการหย่าเพียง 1.6 ต่อประชากรทุก ๆ 1,000 คน โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประชาชนในอัตรา 4.6 ของสหรัฐอเมริกาและมีอัตราเพียง 3.1 ของอังกฤษ สำหรับการมีบุตรในครอบครัวญี่ปุ่นในปัจจุบันนี้มีเพียงครอบครัวละ 1 คน หรือ 2 คน เท่านั้น เนื่องจากอายุเฉลี่ยของประชาชนญี่ปุ่นมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในอัตราต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 20,014 ล้านคน แต่มีประชากรมีอายุมากกว่า 64 ปีถึง 18,261 ล้านคน ผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้นอาศัยอยู่โดยลำพัง และคนหนุ่มสาวแต่งงานช้าลง อายุเฉลี่ยของการแต่งงานของผู้ชายคือ 19.8 ปี และของผู้หญิงคือ 27.3 ปี ด้วยเหตุนี้เองคนญี่ปุ่นจึงต้องเป็นครอบครัวที่มีแนวโน้มเป็นครอบครัวเดี่ยว และในปัจจุบันนี้ครอบครัวเดี่ยวที่มีเฉพาะคู่สามีภริยากับบุตรที่ยังไม่แต่งงาน หรือบิดามารดาคนใดคนหนึ่งกับบุตรที่ยังไม่แต่งงาน

ภาพพจน์ของครอบครัวญี่ปุ่นที่กล่าวข้างต้นมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงเป็นครอบครัวเดี่ยวในสมัยหลังสงคราม ภาพลักษณ์ของ “สามีผู้ยิ่งใหญ่” ในครอบครัวครั้งอดีตผู้มีสิทธิผูกขาด โดยการเป็นผู้นำของครอบครัว และเป็นผู้มีอำนาจออกกฎเกณฑ์ ตลอดจนสิทธิเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรที่จะทำการศึกษาก็เป็นหน้าที่ของสามีโดยตรง จนในที่สุดก็เกิดสงครามขึ้นมาในครอบครัวซึ่งเรียกสงครามนี้ว่า “สงครามระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้” และการตัดสินใจสงครามดังกล่าวก็เป็นอำนาจของสามีที่ต้องอยู่ในสภาพคนกลางในการตัดสินใจปัญหาสงครามนี้ขึ้นมา เพื่อให้เกิดความยุติด้วยดีและยอมรับในเหตุผลที่เกิดขึ้นร่วมกันมา เพื่อไม่เกิดปัญหาซึ่งกันและกันไปอีก

จากปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำของชีวิตครอบครัวไทย มักจะยากต่อการแก้ไขจนบางครั้งก็ทำให้เป็นเรื่องที่รุนแรง ถึงกับนำเอาชีวิตมาเรียกร้องหรือเรียกว่าทำลายชีวิตของตนเองลงไปเพราะความเหนียวหนำย หรือการยกเลิกทางอ้อมของชีวิตครอบครัวเพื่อให้อาชีพดังกล่าวยุติลงได้แต่ปัญหานั้นจะตกลงมาที่สังคมที่จะทำให้ประชาชนในสังคมมองว่าสังคมหรือรัฐควรดูแลควบคุมเอาไว้ไม่ได้ ฐานะทางเศรษฐกิจก็จะย่ำแย่ตามมาต่อไปในอนาคตด้วย

เมื่อชายหญิงได้ทำการสมรสกัน และอยู่กินร่วมกันต่อไปแล้ว ต่อมาชีวิตต้องเกิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งของชีวิตขึ้นมาบางครั้งก็อาจเป็นปัญหาที่ชีวิตทั้งสองของสามีภริยาไม่สามารถจะควบคุม

หรือคุ้มครองไปได้ ครั้นสร้างความสุขขึ้นมาเพื่อความรอดของชีวิตให้ได้ก็อาจไม่สามารถรับภาระที่หนักต่อชีวิตไปได้ ทำให้เป็นปัญหา หรือแยกทางชีวิตกันออกไปแต่ความสุขที่จะต้องเกิดขึ้นมา เช่นแต่ก่อนยอมทำให้เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขให้ดี หากการกระทำดังกล่าวนี้ได้มีการร่วมมือตั้งแต่การหันหน้าเข้าหากัน เช่นการวางแผนชีวิตที่มีด้วยการปฏิบัติตามความสุขอนาคตครอบครัวพร้อมกันไปด้วยการจัดการตามแผนนี้ไปด้วย ความสุขยอมไม่คืนไปเป็นความทุกข์หรือปัญหาที่ทุกคนไม่ปรารถนานั่นเอง

การวางแผนครอบครัวที่มีความสุขก้าวไกลได้เพียงพอสู่ชีวิตนี้ก็คือการวางทรัพย์สินร่วมกันด้วยการออมทรัพย์สินทรัพย์สินร่วมกันเมื่อมีครอบครัวที่พร้อมกันแล้วตามอนาคตของสามีภรรยาหรือจะเป็น 3% , 5% ภาษีที่เสียให้กับรัฐบาลไป ในอนาคตเมื่อจำเป็นต่อการใช้จ่ายของชีวิตก็มีสิทธิใช้จ่ายในทรัพย์สินของเราเองด้วยดี

3.5 ความคิดเห็นในการปรับเปลี่ยนมาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภรรยา

ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญกำหนดให้สิทธิระหว่างเพศชายกับเพศหญิงเท่าเทียมกันเพราะเพศหญิงสามารถที่จะเลี้ยงครอบครัวและดูแลบ้านได้เป็นอย่างดีเท่าเทียมกับเพศชายหรือสามีอยู่แล้ว เสรีภาพ สิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ก็ย่อมสามารถกระทำได้ตามความประสงค์ซึ่งกันและกัน เช่น การรับรองบุตรหรือการทำนิติกรรมต่าง ๆ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะครอบครัวยังกำหนดให้สิทธิเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูของ เพศหญิงเรียกร้องจากเพศชายได้หากมีการพิสูจนแล้วคือยกว่าหรือในบางครั้งครอบครัว เมื่อสมรสกันไปออกจากบ้านมาตั้งชีวิตครอบครัวกันใหม่ก็แยกกันอยู่บางอย่างก็ทำให้ภรรยา หรือสามีต้องรับภาระเองไปคนเดียวแม้ว่าจะมีปัญหาและต้องหาวิธีการแก้ไขไม่ได้ ทำให้การปฏิบัติหน้าที่บาง อย่างต้องเป็นปัญหาให้สังคม เมื่อเป็นเช่นนี้การที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ หรือบังคับหน้าที่ให้ปฏิบัติต่อกันระหว่างคู่สมรส ควรมีหลักประกันที่ดีกว่าในปัจจุบันโดยอาจจะมีเป็นกองทุนคู่สมรสยามยาก โดย เมื่อทำการสมรสกันแล้วก็เปิดบัญชีออมทรัพย์เอาไว้ เมื่อในอนาคตมีปัญหาจะได้มีทรัพย์สินไว้แก้ไขหรือเมื่อเข้าสู่วัยชราจะได้มีทรัพย์สินไว้ใช้จ่ายยามเจ็บป่วยบ้าง ไม่ต้องรอทายาทที่มีโอกาสกันน้อยมากได้ทันช่วงที่ในการใช้จ่าย และรักษานั่นเอง

ดังกล่าวนี้นี้เมื่อชายหญิงร่วมกันที่จะสร้างสถาบันครอบครัวขึ้นมาด้วยความรัก และความ เข้าใจร่วมกันเพื่อให้เกิดเป็นชีวิตร่วมกันใหม่ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลคนเดียวกันนั้นการกระทำที่ต้องร่วมมือกันเพื่อให้ครอบครัวที่จะเกิดขึ้นตามธรรมชาติและความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่ดีไปได้ นั้นท่านมีความเห็นอย่างไรกับ ค่าอุปการะเลี้ยงดูที่สามีภรรยาในครอบครัวต้องร่วมกันจัดไว้ หรือเลี้ยงดูกันให้ผลของกฎหมายที่มีอยู่ได้เกิดความชัดเจน และปฏิบัติร่วมกัน ไปตามหน้าที่ที่ตนเองมีสิทธิขึ้น

ของครอบครัวเกี่ยวกับคู่สมรสที่เริ่มสร้างชีวิตคู่ใหม่ ควรมีการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายให้ สวัสดิการในครอบครัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตครอบครัวทั้งหมดเพียงแต่เฉพาะบุคคลที่เริ่มสร้าง โดยเฉพาะสามีภริยานี้ ให้มีความพร้อมในการเตรียมค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือจัดเตรียมหลักประกัน ในครอบครัวไว้ล่วงหน้าหรือไม่ ในลักษณะที่จะทำให้อุปการะหรือสามีภริยาได้ร่วมกันก่อสร้าง มาตรการนี้ร่วมกันเพื่อชีวิตของทั้งคู่ด้วยดีและเป็นเป็นปัญหาต่อไป โดยที่สามีและภริยาพร้อมที่จะ ยอมรับและปฏิบัติตามหน้าที่ของตนและชอบในผลประโยชน์ที่จะเกิดต่อไปในอนาคตที่ดี ซึ่งจะ ทำให้ความร่วมมือดังกล่าวของทุกฝ่ายได้เป็นผลดีและไม่ทำให้เศรษฐกิจบ้านเมืองลดต่ำไป สามี ภริยา พร้อมที่จะสร้างให้หลักประกันดังกล่าวนี้เติบโต และสนับสนุนหลักการนี้ด้วยความเต็มใจ และ ยอมรับในการกระทำที่ต้องปฏิบัติโดยไม่เป็นปัญหาสังคมที่ต้องควบคุมหรือดูแลมากเกินไป แนวทาง วิธีการ การป้องกัน และความร่วมมือที่ทำให้เกิดขึ้นมาได้นั้นควรปฏิบัติได้อย่างไรบ้าง

นักกฎหมาย นักวิชาการ หรือผู้ประกอบการสังคม ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการ เรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูของสามีภริยาในประเทศไทย ตามสภาพความเปลี่ยนแปลงของ บ้านเมือง เศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าขึ้นพร้อมกับภาวะการณ์ที่ชายหญิงมีสิทธิเท่าเทียม กัน เมื่อเกิดความจริงใจที่จะให้ความรักเลี้ยงดูช่วยเหลือร่วมกันได้ จึงควรมีการเริ่มสร้างเศรษฐกิจ ครอบครัวเพื่อให้เกิดความมั่นคงของครอบครัวร่วมกัน ไปตั้งแต่ที่เริ่มการสมรสด้วยกันไปในทางที่ ถูกต้องตามกฎหมายโดยการจดทะเบียนสมรสต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย เมื่ออยู่กิน ร่วมกันไป 365 วันภายหลังการสมรส จึงเริ่มด้วยการออมทรัพย์ด้วยกันเพื่อการวางแผนครอบครัว ให้มีความรัก ร่วมกันเพื่อเพิ่มทวีให้มีความสุขครอบครัวได้ตลอดเวลาตามแนวทางร่วมกันเพื่อการ ประหยัดด้วยการสะสมทรัพย์ร่วมกันเพื่อการสงเคราะห์ชีวิต และครอบครัวให้มีผลคุ้มค่า และเกิด ความมั่นคงของชีวิตและครอบครัวได้ดี จากการสอบถามนักกฎหมาย นักวิชาการหรือผู้ประกอบการ สังคม หรือชายหญิงที่สมรสกันเกี่ยวกับมาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูดังกล่าว ต่างให้ ความเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก่ไขมาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูให้มี ผลประโยชน์ต่อครอบครัวจากความเห็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.5.1 ฝ่ายที่เห็นด้วยกับมาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู นักนิติศาสตร์ นักวิชาการ สามีและภริยา ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู ควรให้ มีการ บัญญัติขึ้นมาเพื่อให้สามีภริยาได้ร่วมกัน สร้างความจริงใจ ความมั่นคงของครอบครัวที่ดี ต่อ ไปโดยเริ่มตั้งแต่การสมรสตามกฎหมายไปจนกว่าการสมรสจะสิ้นสุดลงไปตามความเห็น ดังนี้ คือ

1. การสมรสตามกฎหมายแล้ว ควรมีการช่วยเหลือกันสร้างอนาคตของครอบครัว และมีการประหยัดเพื่อครอบครัวไว้บ้างเพื่อต่อไปสิ่งที่ครอบครัวจะทิ้งไปไม่ได้ด้วยกันคือ การมีปัจจัยสี่ของครอบครัว เมื่อเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นในครอบครัวก็พร้อมที่จะทำให้ความมั่นคงของครอบครัวไปได้ด้วยดี

2. ชายหญิงเมื่อทำการสมรสกันตามกฎหมายแล้ว ก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายต่อไป กล่าวคือการเลี้ยงดูซึ่งกันและกันเพื่อความสุขของชีวิตที่ดีต่อไป เมื่ออยู่ร่วมกันก็ต้องสร้างผลประโยชน์ของครอบครัวให้มีความก้าวหน้าที่ดีต่อไปด้วยรายได้ที่มีมา สิ่งที่สำคัญก็คือการใช้จ่ายหากไม่มีการประหยัดหรือเก็บออมไว้บ้างก็อาจทำให้เกิดความเดือดร้อนขึ้นมาในยามที่จำเป็น และยุ่งยากต่อครอบครัว ซึ่งบางครอบครัวอาจถึงต้องสิ้นสุดการสมรสลงก็มี ดังนั้นจึงควรมีการออมทรัพย์ร่วมกันของครอบครัวไว้บ้างแม้จะเพียงเล็กน้อยสะสมเพิ่มทุกวันก็อาจเป็นก้อนได้

3. ครอบครัวที่ชายหญิงสมรสกันมาแล้ว อนาคตก็ต้องมีทายาทขึ้นในครอบครัวถึงแม้จะมีรายได้มาแล้วรายจ่ายก็มีการเพิ่มสม่ำเสมอต่อไปในอนาคตความเป็นอยู่ที่ร่างกายต้องเสื่อมลงจะหวังเพียงให้ทายาทมาดูแลคงได้น้อยดังนั้นจึงควรมีการประหยัดทรัพย์ไว้บ้างเพื่อสามภริยากัน หากเกิดความจำเป็นในความเป็นอยู่ก็สามารถที่จะช่วยเหลือตนเองและคู่สมรสได้ดีกว่าทายาทคน

4. ชายหญิงที่ทำการสมรสนอกจากความรักกันแล้ว ในเรื่องของเพศสัมพันธ์ก็ต้องมีส่วนด้วยและทำให้มีทายาทขึ้นมาเพิ่มขึ้นในครอบครัว ครอบครัวก็ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเรื่องๆ ในบางครั้งสามภริยาไม่ทราบหรือว่าเขาทั้งสองจะช่วยเหลือกันไปได้นานเพียงใด ชีวิตร่างกายก็ต้องมีอ่อนแอลง ก็ต้องบำรุงรักษาให้ดีด้วยการเพิ่มค่าใช้จ่ายขึ้นมา ดังนั้นจึงควรมีทรัพย์ไว้เตรียมก่อน

5. ครอบครัวตามกฎหมาย เมื่อทำการสมรสกันแล้วสามภริยาต้องเลี้ยงดูกันตามกฎหมายตามความสามารถและฐานะอยู่แล้วแต่ไม่มีการให้ออมทรัพย์เพื่อให้แผนครอบครัวที่ดีในอนาคตก้าวหน้าตลอดไปบ้าง ดังนั้นกฎหมายควรมีการปรับปรุงให้ครอบครัวได้รู้จักประหยัดด้วยการออมทรัพย์ร่วมกันเพื่อป้องกันความเดือดร้อนของครอบครัวที่ดีในอนาคตได้บ้าง

6. สามภริยาที่หมายถึงชายหญิงสมรสกัน และถูกต้องตามกฎหมายย่อมมีสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายของทั้งสองคน ซึ่งความช่วยเหลือเกื้อหนุนซึ่งกันและกันตามกฎหมายก็มี การอ้างสิทธิต่อกันก็สามารถกระทำได้พอเมื่อคู่สมรสเดือดร้อนขึ้นมาโดยเฉพาะการเงินก็เป็นปัญหาที่แทบทำให้การสมรสสิ้นสุดลงได้เสมอ ดังนั้นสามภริยาจึงควรมีกฎหมายกำหนดให้มีการประกันชีวิตและครอบครัวร่วมกันเพื่อให้เกิดผลดีต่อครอบครัวและไม่ทำให้ครอบครัวต้องสิ้นสุดลงไป

7. การประหยัด ก็เป็นการช่วยให้ผู้ประหยัดได้รับความสบายต่อไปในอนาคต เมื่อครอบครัวได้มีการประหยัดร่วมกันบ้างก็จะช่วยให้สามภริยาทั้งสองมีความสุข สดใส สบายจิตใจ

ที่ดีต่อไปทั้งสองคนที่ได้มีโอกาสประหยักร่วมกัน เหมือนกับการช่วยเหลือกันตามกฎหมายที่ให้ สามีภริยาเลี้ยงดูกัน

8. ความร่วมมือของสามีภริยาตามกฎหมาย ที่ต้องช่วยเหลือกันเมื่อมีการสมรสกันตาม กฎหมายในทุกเรื่องตั้งแต่เริ่มสมรสไป แม้มีทายาทก็ต้องช่วยเหลือเลี้ยงดูให้ทายาทบรรลุนิติภาวะ หรือสามารถเลี้ยงชีพได้ สามีภริยาเคียดกร้อนก็ต้องช่วยเหลือกันตามความสามารถและฐานะเพื่อ ไม่ให้เกิดเป็นปัญหาต่อสังคม การออมทรัพย์เพื่อครอบครัวก็เป็นการประหยัดทรัพย์ที่เตรียมความ พร้อมเพื่อความเคียดกร้อนของครอบครัวไว้ล่วงหน้าด้วยความร่วมมือกันเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าของ ครอบครัวมากที่สุด

9. การที่ชายหญิงทำการสมรสตามกฎหมาย เป็นการจดทะเบียนต่อเจ้าหน้าที่เพื่อการ รับรองสิทธิของกันและกัน ในการใช้สิทธิซึ่งกันและกันขึ้นมาตามกฎหมาย เป็นการแสดงให้เห็น ความจริงใจที่จะรักกันไป และเพื่อความมั่นคงของครอบครัวที่ดีต่อไปไม่ให้สิ้นสุดลงง่ายๆ ด้วย เหตุนี้จึงได้มีการประหยัดทรัพย์ออมเอาไว้เพื่ออนาคตของครอบครัวมีความมั่นคงและเกิดผล ประโยชน์ที่ดีของครอบครัว และไม่ก่อให้เกิดความเคียดกร้อนต่อสังคมด้วย

10. สามีภริยาตามกฎหมายก็เป็นผู้มีสิทธิซึ่งกันและกันแล้ว ไม่สามารถจะละเมิดสิทธิ ของกันและกันได้ อีกทั้งเป็นบุคคลที่ผู้อื่นจะใช้สิทธิดังกล่าวไปไม่ได้ เช่นหญิงอื่นจะมาใช้สิทธิ โดยเปิดเผยกับผู้ชายที่มีภริยาแล้วว่า “ผู้ชายนี้เป็น สามีของตนต่อสาธารณชน ” ไม่ได้ถือว่าละเมิด สิทธิของผู้เป็นภริยาตามกฎหมาย เมื่อเป็นเช่นนี้การประหยัดก็เหมือนกับการสงเคราะห์ชีวิตและ ครอบครัวเพื่อวางแผนอนาคตที่ครอบครัวให้เกิดความมั่นคง หากเกิดความเคียดกร้อนในเรื่อง การเงินก็สามารถที่จะนำทรัพย์ที่ออมมาใช้จ่ายแทนรายได้ให้บรรเทาความทุกข์ลดลงได้เป็นอย่างดี ด้วยพร้อมทั้งมีความคุ้มค่าต่ออนาคตและชีวิตที่พอเพียงเต็มที่

11. ครอบครัวตามกฎหมายเมื่อได้ความคุ้มครองตามกฎหมาย มีสิทธิประโยชน์ซึ่งกัน และกันตามกฎหมายแล้ว การประหยัดหรือการออมทรัพย์เพื่อการประกันชีวิตและครอบครัวก็ควรมี กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ด้วยความจริงใจ มั่นคง มีผลคุ้มค่าที่สุดและยังช่วยให้สภาพ เศรษฐกิจของบ้านเมืองก้าวหน้าเพิ่มขึ้นด้วยที่มีเงินจากการออมนี้มาพัฒนาประเทศและนำผลจาก การออมทรัพย์นั้นมาตอบแทนครอบครัวคือการรับดอกเบี้ยประจำปีนั่นเอง

12. ชายหญิงสมรสกันก็อาจมีการแยกจากบิดามารดาออกมาตั้งครอบครัวใหม่ ความสามารถและฐานะก็อาจมีการเริ่มสร้างร่วมกันใหม่ การออมทรัพย์ของกันและกันก็เป็นการ นำเอาเงินสมรสมาประหยัด เพื่อให้ทรัพย์ที่ออมไว้เพียงก้อนเล็กๆต่อไปก็อาจเป็นทรัพย์ก้อนใหญ่ ขึ้นมาเป็นมีกฎหมายคุ้มครองทรัพย์ที่สะสมร่วมกันไว้ และให้เกิดการช่วยเหลือสังคมที่มีทรัพย์มา พัฒนาสังคมให้มีความก้าวหน้าได้ดีต่อไปด้วย ทรัพย์ของคู่สมรสที่นำมาออมและสังคมนำไป

พัฒนาประเทศต้องเป็นการทำสินเชื่อไปและจ่ายดอกเบี้ยกลับมา เมื่อคู่สมรสมีปัญหาทางการเงินก็สามารถมีสิทธิที่จะขอเบิกหรือขอกู้ไปใช้จ่ายได้เช่นกันเพียงแต่มีหลักเกณฑ์ เงื่อนไข ระเบียบการ ผ่าตามสิทธิของสามีภริยาตามกฎหมายต่อไป

3.5.2 ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับมาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู

ชายหญิงเมื่อทำการสมรสกันตามกฎหมาย คือมีการจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ก็เป็นสามีภริยาตามกฎหมายมีสิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ย่อมสามารถช่วยเหลือเลี้ยงดูกันตามกฎหมายเช่นกัน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วความเดือดร้อนที่จะเกิดขึ้นต่อกันย่อมเกิดขึ้นมาน้อยหรือแทบไม่มีได้ จึงมีความเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับการจัดมาตรการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูแบบนี้ดังต่อไปนี้

1. ชายหญิงปัจจุบันมีสิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมาย เมื่อทำการสมรสถูกต้องตามกฎหมายก็ต้องมีการเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะกันหากฝ่ายใดไม่เลี้ยงดูก็สามารถที่จะยื่นคำร้องต่อศาลให้อีกฝ่ายมีหน้าที่จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูได้
2. สามีภริยาเป็นบุคคลที่มีความจริงใจ รักชอบกันมาเมื่อทำการสมรสกันตามกฎหมาย มีสิทธิตามกฎหมายก็ต้องปฏิบัติไปตามที่กฎหมายกำหนดหากมีการละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตามก็สามารถเรียกร้องให้ศาลทำการพิพากษาบังคับให้ฝ่ายที่ละทิ้งหน้าที่ไปปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายขึ้นมา หากไม่ปฏิบัติอีกก็อาจให้ศาลสั่งลงโทษตามกฎหมายได้
3. สามีภริยาตามกฎหมาย เมื่อสมรสกันเป็นครอบครัวที่มีความสุขและอาจมีทายาทขึ้นมาก็ต้องรักกันและร่วมกันสร้างความสุขขึ้นมาอีก หากมีการกำหนดให้มีการออมทรัพย์ขึ้นมาเป็นการเพิ่มรายจ่ายที่ต้องรับหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติให้ดีซึ่งอาจเดือดร้อนเพิ่มขึ้น เมื่อในครอบครัวเดือดร้อนขึ้นมาก็สร้างให้สังคมต้องรับหน้าที่ดูแลความเดือดร้อนนี้ให้สงบลง เป็นการเพิ่มภาระให้สังคมด้วย
4. ครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีภริยาและทายาทในครอบครัวแล้วต้องรับผิดชอบต่อความสุขในครอบครัวให้ดียิ่งขึ้นแต่เมื่อต้องรับหน้าที่ในการกระทำเกี่ยวกับการออมทรัพย์ของครอบครัวต่อไปแล้วก็ต้องมีการปฏิบัติตนหรือมอบหมายงานให้ครอบครัวเพิ่มมากขึ้น
5. ครอบครัวก็เป็นสังคมเล็กๆ ที่ต้องให้เกิดความรัก ให้มีความสุขที่ดีต่อกันในครอบครัว พ่อ แม่ ลูกก็ต้องรักกัน ให้มีความมั่นคงใจและเกิดความจริงใจซึ่งกันและกันต่อไปในอนาคต การที่พ่อ แม่ ลูก รักกันก็ต้องมีค่าใช้จ่ายขึ้นมาหากนำไปออมเก็บไว้หากจำเป็นแล้วก็มีความเดือดร้อนที่ต้องขาดความรักและอาจเป็นปัญหาที่ไม่สามารถกระทำร่วมกันให้เป็นความสุขได้

6. ชายหญิงเมื่อสมรสกันแล้ว การอยู่ร่วมกันก็ต้องคำนึงถึงสิ่งที่ต้องช่วยเหลือกัน บางครั้งภาระหน้าที่ต้องดูแลร่วมกัน โดยสม่ำเสมอ ดังนั้นความรักความเอ็นดูของสามีภริยาต้องช่วยเหลือกันเพื่อการร่วมเลี้ยงดูทายาทในครอบครัวและสร้างความมั่นคงให้มีความแข็งแรงต่อไป หากให้มีการออมทรัพย์เป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำให้ออกต้องตามกฎหมาย จะทำให้การสมรสตามกฎหมายลดน้อยลงไปเพราะกลัวหน้าที่ต้องปฏิบัติเพิ่มขึ้นมา

7. สามีภริยาเมื่อทำการสมรสกันไปเมื่อมีความสัมพันธ์กันในเรื่องต่าง ๆ สิ่งตามมาคือหนี้ เช่นเมื่อมีความสัมพันธ์กันทางเพศก็มีทายาทขึ้นมาก็ถือเป็นหนี้ของครอบครัวที่ต้องเลี้ยงดูตามกฎหมายหากครอบครัวที่มีรายได้น้อยก็อาจทำให้เกิดปัญหาการสิ้นสุดของการสมรสมาได้ เพราะเพิ่มค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรให้ดี เมื่อมีการออมทรัพย์ร่วมกันก็ต้องหาโอกาสหารายได้มาออมและไม่ทรบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับและค้ำค่าที่สุดอย่างไรเพียงแต่เกรงกลัวว่าออมลงไปแล้วหายไปไม่เกิดประโยชน์อะไรเป็นปัญหาของครอบครัวไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะทำให้เกิดความสลายกันต่อไปอีก

ความเห็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่สามีภริยาเมื่อทำการสมรสถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ต้องมีการเลี้ยงดูร่วมกันตามความสามารถและฐานะของครอบครัวกันไป เพื่อให้เกิดเป็นผลประโยชน์ของครอบครัวตามมาอีกก็ควรมีการประกันสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัวร่วมกันด้วยการออมทรัพย์เพื่อความรักที่เกิดจากความจริงใจของสามีภริยารวมไปถึงการสร้างความมั่นคงให้ครอบครัวเพื่อเตรียมรับปัจจัยสี่ที่จะเกิดตามมาในภายหน้าหรืออนาคตด้วยการวางแผนครอบครัวให้มีความสุขที่สมบูรณ์โดยไม่ต้องเกรงกลัวต่อภาวะการณ์ที่สังคมทำให้ภาวะเศรษฐกิจวันไหนเพียงใด เพราะครอบครัวเราพร้อมที่จะรับปัญหาตามสังคมด้วยความมั่นใจในชีวิตตลอดไป อีกทั้งยังได้รับสิทธิประโยชน์จากกฎหมายในเรื่องต่าง ๆ ตาม เช่น สิทธิการหักลดหย่อนภาษีเกี่ยวกับรายได้ที่นำไปออมทรัพย์ร่วมกันของสามีภริยาและทรัพย์ที่ได้มาจากการออมทรัพย์ดังกล่าวไม่ต้องนำมาเสียภาษีรัฐบาล เงินที่ครอบครัวนำมาออมเข้าสถาบันการเงินก็เป็นเงินที่ไม่ออกนอกประเทศและยังสามารถนำมาเป็นเงินในการพัฒนาประเทศได้ด้วย

สภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมเปลี่ยนแปลงไปครอบครัวที่มีความรักสามัคคีร่วมกันช่วยเหลือกันมาตลอด เมื่อมาพบกับปัญหาค่าใช้จ่ายในครอบครัวเกินกว่ารายได้ของครอบครัวก็เป็นปัญหาความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นมาและจะเป็นปัญหาที่ครอบครัวจะหาทางออกพร้อมกันด้วยความร่วมมือกันได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตต่อไปในที่สุดก็อาจทำให้การสมรสหรือสามีภริยาต้องยุติลงไปเป็นปัญหาให้สังคมหรือผู้พิพากษาต้องพิจารณาหาความจริงช่วยเหลือและจัดผลประโยชน์ของสามีภริยาให้ดำรงอยู่ต่อไป บางครั้งก็อาจไม่เป็นผลสำเร็จได้เพราะความต้องการของผู้ขอรับประโยชน์ไม่เพียงพอในด้านผู้ให้ความช่วยเหลือก็ไม่พร้อมที่จะให้ได้เต็มความสามารถ

จนเป็นปัญหาให้สังคมตลอดมา ซึ่งบุคคลที่เดือดร้อนหรือไม่สามารถที่จะเลี้ยงตนเองได้ก็ต้องการวิธีการดำรงชีวิตใหม่ซึ่งบางครั้งก็เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือสร้างความเดือดร้อนให้สังคมเพิ่มขึ้นมาจนเกิดเป็นปัญหาสังคมที่ใหญ่ขึ้นมาในโอกาสต่อไป

โดยหลักแล้ว การจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้น มาตรา 1598/40 กำหนดวิธีการให้ชำระเป็นเงินโดยวิธีชำระเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลา (periodic sum) โดยอาจจะเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน หรือรายปีก็ได้ เช่น สามมีเป็นข้าราชการ มีเงินเดือนอย่างเดียว ศาลอาจจะสั่งให้ชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูภริยาเป็นรายเดือนก็ได้ อย่างไรก็ตามก็ดูกรณีอาจจะตกลงให้ชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น เช่น ชำระเป็นข้าวเปลือก เป็นมะพร้าว หรือเป็นเครื่องอุปโภคอื่นใดที่จะตกลงกัน หรือให้ชำระเป็นเงินแต่โดยวิธีอื่นที่ไม่ใช่เป็นครั้งคราว คือให้ชำระเป็นเงินก้อน (lump sum) ทั้งหมดในคราวเดียว หรือผ่อนชำระเป็นรายเดือนเป็นเวลา 6 เดือน 9 เดือน ก็ได้ การชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นเงินก้อนนี้เป็นประโยชน์แก่ผู้รับที่จะได้อำนาจเงินทั้งหมดไปแสวงหาประโยชน์อย่างอื่นให้งอกเงยยิ่งขึ้น⁴³ การกระทำเช่นนี้ก็เป็นการที่ต้องกระทำภายใน เมื่อต้องถึงความเดือดร้อนร่วมกันของสามีภริยาที่เป็นปัญหาได้มีการเรียกร้องสิทธิต่อศาล ให้พิจารณาหาความเป็นธรรมต่อกันไป ศาลผู้มีอำนาจพิจารณาก็ต้องเข้ามาร่วมครอบครัวในเรื่องการแก้ไขปัญหาหรือทำการไกล่เกลี่ยให้ครอบครัวอยู่ร่วมกันหรือให้มีการช่วยเหลือกันต่อไป ซึ่งเสียเวลาที่จะพิจารณาปัญหาความเดือดร้อนของสังคมแล้วให้สามีภริยาบุคคลในครอบครัวร่วมมือและช่วยเหลือกันเอง ซึ่งอาจมีการช่วยเหลือเพียงเป็นกลางให้ทั้งสองบุคคล คือสามีภริยายอมรับผิดชอบต่อสังคม ครอบครัวของตนที่ร่วมกันสร้างขึ้นและปฏิบัติร่วมกันให้ดีไม่ให้เป็นอย่างแก่ทนายทนายหลังต่อไปที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคมนั่นเอง ทนายทนายหลังที่เติบโตขึ้นมาแล้วคิดจะมีครอบครัวจะได้รู้จักการคิดและสร้างแผนชีวิตของตนเอง เพื่อได้เลี้ยงดูครอบครัวให้มีความก้าวหน้า มันคงต่อคนในครอบครัวด้วยความร่วมมือกัน ชีวิตจะได้มีคุณค่าเพิ่มขึ้น สังคมก้าวหน้าต่อไป ความรุนแรงลดลงหรืออาจจะไม่มีได้ กฎหมายเป็นหลักให้ครอบครัวมีความแข็งแรงขึ้นมาด้วยความรักที่จริงใจของสามีภริยาที่ดีตลอดไป ภาระหน้าที่ของศาลก็ไม่จำเป็นต้องเข้ามาให้ความช่วยเหลือจะได้คอยพิจารณาปัญหาบ้านเมืองในสังคมโดยตรงมากขึ้นได้

⁴³ ประสพสุข บุญเดช. (2538). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว. หน้า 705.

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูของคู่สามีภรรยา

ตามรัฐธรรมนูญไทยฉบับปัจจุบัน เป็นผลให้ความสัมพันธ์ของครอบครัว โดยเฉพาะสามีและภรรยา มีสิทธิเท่าเทียมกันมากขึ้น ทำให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันน้อยตามส่วน และทำให้เกิดปัญหาของสังคมมีเพิ่มทวีมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หรือการปฏิบัติตนเองในหน้าที่ก็ตาม ความร่วมมือที่เคยมีมา ขณะเริ่มชีวิตสมรสในช่วงแรกเริ่มลดน้อยถอยลงไปจนหมดความร่วมมือกันปล่อยปละละเลย ให้สังคมดูแลและก็เกิดเป็นปัญหาใหญ่ที่สังคมดูแลไม่ทั่วถึง ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวจึงควรมีโครงสร้างที่ดี และมีขอบเขตที่มั่นคงเพื่อสังคมที่ดีต่อไปด้วยการปฏิบัติให้ถูกระเบียบมีเงื่อนไขที่สมบูรณ์ของครอบครัวด้วยการมีสภาพที่ดีในสังคมเพื่อให้สถาบันครอบครัวมีความกว้างขวางยิ่งขึ้นและรักใคร่กลมเกลียวและห่วงใยต่อกันในเรื่องของการใช้ชีวิตที่ถูกต้องมั่นคง ไม่ใช่ผู้ชายเมียหรือพ่อชายลูก¹ หาเงินมาเพื่อการเลี้ยงชีวิตสำหรับตนเองด้วยความสุขแต่ภายใต้ความทุกข์ของบุคคลอื่นเพิ่มมากขึ้นและทำให้สังคมต้องคอยวางกฎ ระเบียบ และข้อปฏิบัติของบุคคลต่างๆ ให้มีความรัดกุม ยิ่งขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาอื่นๆ ที่จะตามมาภายหลังต่อไปด้วย จึงต้องมีการช่วยเหลือร่วมมือกันในการอุปการะเลี้ยงดูครอบครัวให้มีความก้าวหน้าไปด้วยความพร้อมกันอย่างมีความสุข และพร้อมเพียงในการปฏิบัติต่อกันที่จะให้ครอบครัวอยู่ด้วยความรัก และไม่เดือดร้อนกับปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวจากปัญหาเกี่ยวกับความเลี้ยงดูที่ต้องมีร่วมกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้เองจึงเป็นเหตุที่สามีภรรยาต้องมีไว้ก่อนที่จะมีการหย่าร้างเพิ่มขึ้นมา เพราะเมื่อมีหย่าร้างของครอบครัวขึ้นมาแล้วความสำคัญในเรื่องการใช้จ่ายภายในครอบครัวต้องเพิ่มขึ้นมา ซึ่งในต่างประเทศจะมีเรื่องค่าเลี้ยงดูที่สามีภรรยาเตรียมไว้ในเรื่องของการออมทรัพย์ร่วมกัน เพื่อให้มีการเตรียมการใช้จ่ายในอนาคตเอาไว้ล่วงหน้า ซึ่งบางประเทศ เช่นประเทศอังกฤษให้สิทธิเกี่ยวกับสามีภรรยาที่ออมทรัพย์ร่วมกันและมีรายได้จากการออมทรัพย์นี้ ก็ได้รับการยกเว้นการนำเงินมาชำระภาษีเงินได้ประจำปี ซึ่งก็ทำให้ประชาชนผู้มีหน้าที่ดังกล่าวสนใจและให้ความร่วมมือที่จะปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ ส่วนบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามก็เสียสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ตามมาไป แต่ถ้าได้ปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวนี้แล้วสิทธิประโยชน์ที่ควรได้รับย่อมมีสิทธิต่างๆ พร้อมเพียงที่จะได้ประโยชน์ตาม ความรักในครอบครัวที่ดี การมีครอบครัวที่

¹ วีระดา สมสวัสดิ์. (2540). โครงการจัดพิมพ์คบไฟ. หน้า 3.

เข้มแข็งก็สามารถรับมือ กับปัญหาที่จะเกิดขึ้นมาได้เป็นอย่างดี สิทธิประโยชน์ที่ได้มีการร่วมกันของสมาชิกก็อาจจะเกิดขึ้นมาได้ในหลายเรื่องที่มีสมาชิกได้เป็นคู่สมรสที่ถูกต้องตามกฎหมาย และร่วมมือกันปฏิบัติพร้อมกันเมื่อทำการสมรสกันมาแล้วนอกจากสิทธิประโยชน์ในการร่วมพัฒนาประเทศที่เสียภาษีประจำปี บางเรื่องรัฐบาลยังให้สิทธิในการทำสินเชื่อบริหารร่วมกัน ได้ดีกว่าบุคคลธรรมดาที่ยัง ไม่มีครอบครัวด้วย

การปฏิบัติหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1461 วรรคสองหาใช่เป็นเรื่องหนึ่งที่ต้องชำระต่อกันไม่ เพียงแต่ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเฉพาะตัวของบุคคลที่เข้ามาผูกพันเป็นคู่กรณีและต้องมีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูตามสถานะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่จะร่วมกันในฐานะของสามีและภริยาซึ่งการกระทำดังกล่าวจึงถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องมีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูด้วยกันเสมอตลอดไป ไม่มีวันสิ้นสุดระหว่างสามีภริยาเพื่อการดำรงชีพการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงการสมรสหรือการสมรสสิ้นสุดลงการอุปการะเลี้ยงดูก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย² ประเทศไทยเราได้มีผลผูกพันกันระหว่างสามีภริยากันมาตั้งแต่โบราณที่ประสงค์จะอยู่กินร่วมกันก็ต้องมีการเลี้ยงดูซึ่งกันและกันที่เรียกว่า “มีการเลี้ยงดูอุปเหลือซึ่งกันและกันตลอดไป” หากมีการทอดทิ้งกันระหว่างสามีภริยาแล้วอีกฝ่ายหนึ่งที่ถูกทอดทิ้งสามารถเรียกร้องให้มีการจ่ายค่าเลี้ยงดูขึ้นมาได้ตามความสามารถและฐานะของผู้ให้แต่การจ่ายในบางครั้งก็ทำให้ผู้รับและผู้จ่ายต่างมีการละทิ้งหน้าที่ต่อกันต้องเป็นภาระให้ศาลผู้พิจารณาปัญหาให้สม่าเสมอมา ซึ่งในบางครั้งก็เป็นปัญหาที่ยากต่อการติดตามเพราะไม่สามารถที่จะจับกุมหรือควบคุมมาทำหน้าที่ให้ปฏิบัติให้ได้ตามการพิจารณาคือให้มีการจ่ายได้อย่างเต็มที่ไม่มีเน

ในขณะที่ประเทศอังกฤษมีการจ่ายเงินให้สามีหรือภริยาภายหลังการหย่าหรือการสมรสเป็นโมฆะด้วยการจ่ายเงินให้เพื่อการช่วยเหลือ (Ancillary Relief) ด้วยจำนวนเงินที่มีหลักประกัน (secured payment) ซึ่งเป็นเงินออมไว้กับกองทุนที่ดูแลโดยบริษัท ทรัสต์ การรับเงินที่ได้รับนี้จะเป็นคำสั่งที่ศาลจะพิจารณาให้ซึ่งได้มีการเก็บออมไว้โดยการซื้อหุ้นเข้าลงทุนมาเพื่อป้องกันเหตุการณ์หรือปัญหาที่เรียกว่า “ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์” เพื่อการนำเงินที่มีการจ่ายเป็นคราวมาจ่ายเป็นครั้งเดียวเป็นก้อนไปเลยให้สิ้นสุดลงและไม่มีปัญหาใด ๆ อีก ด้วยวิธีการให้มีการออมทรัพย์ไว้ล่วงหน้าก็เป็นประโยชน์แก่ผู้รับและผู้จ่ายเงินตลอดไปจนถึงการพิจารณาของศาลที่ไม่ต้องติดตามปัญหาที่เคยพิจารณาให้มาทบทวนใหม่ เหมือนดังการวางแผนเศรษฐกิจครอบครัวไว้ล่วงหน้าเพื่อสร้างอนาคตที่ดีและความอยู่ร่วมกันอย่างสดชื่นด้วยการประกันคุณภาพครอบครัวให้มีทรัพย์เตรียมไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะเกิดปัญหาขึ้นมาในอนาคตซึ่งไม่รู้โอกาสที่แน่นอนแต่การยอมรับทำให้ทุกคน

² ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2530). กฎหมายลักษณะครอบครัว. หน้า 63.

ได้รับผลดีตามมา เมื่อปฏิบัติด้วยการชำระเงินของครอบครัวร่วมกันก็เป็นการสร้างความสุขอย่างมั่นคงครอบครัวให้เข้มแข็งมากขึ้นการอุปการะเลี้ยงดูก็สามารถปฏิบัติต่อกันอย่างไม่เกรงกลัวต่อปัญหาที่ขาดแคลนทรัพย์ที่จะใช้ในครอบครัวได้

ประเทศไทยควรมีการวางแผนเพื่อทำหลักประกันด้วยการออมทรัพย์ครอบครัวเพื่อประโยชน์ของชีวิตคู่ไว้ล่วงหน้า มีผลให้สามารถช่วยเหลือให้คู่สมรสทั้งสองมีความสุขยิ่งขึ้นด้วยปัญหาภายหน้าที่จะทำให้เป็นทุกข์กับการจ่ายลดลงไปได้ดีหรือมีความพร้อมกับการป้องกันปัญหาเศรษฐกิจของสังคมได้ตลอดเวลา ทำให้ชายหญิงที่ทำการสมรสกันก็เห็นว่าการสมรสที่ถูกกฎหมายคือการจดทะเบียนสมรสกันแล้วก็ต้องมีหลักประกันครอบครัวด้วยการออมทรัพย์ร่วมกันเพื่อเตรียมแผนครอบครัวที่ดีต่อไปในอนาคตที่จะเกิดเป็นปัญหาขึ้นมาอย่างไม่รู้ล่วงหน้า การออมทรัพย์นั้นก็เพียงการเก็บเล็กประสมน้อยตามฐานะของครอบครัวกันตามระยะเวลาที่ออมทรัพย์นั้นไปตามที่รัฐบาลควบคุมเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ให้เป็นไปตามกฎหมายพร้อมทั้งการปฏิบัติของผู้ชำระเงินก็ปฏิบัติร่วมกันไป ก็จะทำให้บ้านเมืองมีการปกครองด้วยดีและทุกชีวิตในการปกครองก็สามารถเลี้ยงดูร่วมกันต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เศรษฐกิจของบ้านเมืองก็เจริญก้าวหน้าไปด้วยดีตามมาเพราะประชาชนมีการใช้จ่ายตามความเข้าใจและรู้จักการออมทรัพย์ของครอบครัวตนเองไว้ได้เป็นอย่างดีต่อไป ปัญหาในการปกครองในบ้านเมืองเราไม่เกิดขึ้น ทุกคนเข้าใจในการร่วมมือกับการพัฒนาประเทศได้ ความเจริญของบ้านเมืองก็ดีขึ้นเป็นลำดับไปได้

การที่ประเทศญี่ปุ่นมีการให้สามีดูแลครอบครัวเพื่อประโยชน์ต่างๆ ในครอบครัวทุกประเภทที่เกิดขึ้นมา แม้กระทั่งเรื่องที่เกิดความรุนแรงระหว่างภริยากับแม่ของสามีจนเป็นปัญหาในครอบครัวของชาวญี่ปุ่นมาจนในที่สุดรัฐบาลให้สิทธิเกี่ยวกับการหักลดหย่อนให้กับภริยาเมื่อมีการทรัพย์นั้นมาออกร่วมกันเพื่อให้ทั้งสองมีสิทธิที่จะมั่นใจในการออมทรัพย์และไม่เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ในแต่ละปียังให้การช่วยเหลือสังคมในการพัฒนาบ้านเมืองขึ้นมาด้วย แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยให้สิทธิ หญิงและชายเท่าเทียมกันแล้วการช่วยเหลือกันก็ย่อมมีความสามารถและวิธีการที่ดีได้ด้วยการเก็บเล็กประสมน้อยแต่เริ่มต้นของการมีชีวิตครอบครัวไปเลยด้วยการออมทรัพย์ร่วมกันเพื่อให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งไปได้ด้วยดี และความพร้อมที่จะรับภาระต่างๆ ของครอบครัวแม้จะมีชีวิตใหม่เพิ่มเข้ามาในครอบครัวอีกได้รับการลดหย่อนพิเศษกับการเสียภาษีได้รับการลดหย่อนทั้งผู้มีเงินได้ คู่สมรสและบุตรตามกฎหมายเพิ่มขึ้นมาในการยื่นชำระภาษีอากรของผู้มีเงินได้แต่ละปี

การออมทรัพย์ร่วมกันของสามีและภริยาเริ่มต้นอาจเกิดขึ้นจากบริษัทรับประกันเข้ามาให้ความร่วมมือและมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่คล้ายกับการประกันชีวิตผลตอบแทนก็มาในส่วนของเกี่ยวกับสินสมรสของครอบครัวด้วยกันนั่นเองการคุ้มครองอาจเป็นตลอดชีวิตสมรสหรือตลอดอายุ

ทั้งสองก็ได้ สิทธิของชายหญิงก็ยังเท่าเทียมกันตามปกติด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตลอดไปที่จะกระทำร่วมกันได้เพียงแต่ทั้งสองจะได้มีโอกาสการเศรษฐกิจในครอบครัวที่ดีขึ้นกว่าเดิมมากขึ้น ทรัพย์สินที่นำมาออมร่วมกันนี้ยังสามารถช่วยในการพัฒนาประเทศได้ด้วยเนื่องมาจากทรัพย์สินที่นำมาออมร่วมกันของสามีภริยานั้นก็นำออกมาให้บุคคลกู้ยืมสินเชื่อภายในประเทศได้เป็นอย่างดีและเงินไม่ออกนอกประเทศด้วย แม้ว่ากฎหมายกำหนดให้สามีภริยามีสิทธิเท่าเทียมกันก็สามารถช่วยเหลือพร้อมมีการออมทรัพย์สินเอาไว้เพื่อการใช้จ่ายร่วมกัน ความรัก ความเข้าใจ ก็ย่อมเกิดขึ้นได้แม้ว่าในบางครั้งต้องแยกกันอยู่หรือบุคคลใดขาดความสามารถลง ไปทรัพย์สินที่ออมก็สามารถที่จะช่วยเหลือชีวิตของทั้งสองได้โดยไม่ทำให้เดือดร้อนหาต้องหาทางที่จะหาผู้อุปการะเลี้ยงดูใหม่อีก ความรุนแรงในครอบครัวก็ย่อมไม่เกิดขึ้นมาได้ด้วยความรักและทรัพย์สินที่ร่วมกันออมเข้ากองทุนมีพร้อมเสมอเป็นความรักที่สามีภริยาเข้าใจ และรู้ว่าเป็นทรัพย์สิน ที่ออมมาร่วมกัน แม้ชีวิตจะต้องเข้าสู่วัยชรา ปัญหาร่างกายอ่อนแอลง ก็ไม่กังวลต่อหลักการนี้เพราะสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้ตลอดเวลา ถึงแม้ว่าเจ็บป่วยลงก็มีทรัพย์สินที่จะรักษาให้ร่างกายกลับคืนสู่สภาวะปกติได้ทีเดียว

4.1 ปัญหาที่เกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดู

จากการศึกษา และวิเคราะห์ปัญหามาตรการเกี่ยวกับการได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาตามกฎหมาย พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้น จนเป็นมูลเหตุให้มีแนวคิดในการกำหนดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายดังนี้

4.1.1 ปัญหาการได้รับความอุปการะเลี้ยงดูจากสามีเมื่ออยู่ร่วมกัน

ครอบครัวเป็นสถาบันขั้นมูลฐานของสังคมไทยซึ่งมีการเริ่มมาจากชาย และหญิง ประสงค์ที่จะอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยา และต่อมาก็มีทายาทในครอบครัว หรือบุตรซึ่งก็ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมา ความเป็นอยู่ของครอบครัวไทยแต่เดิมจะให้สิทธิสามีเป็นหัวหน้าครอบครัวต้องหาเลี้ยงครอบครัวส่วนภริยาก็อยู่บ้านคอยดูแลและเตรียมความพร้อมเมื่อสามีออกไปหารายได้เข้าบ้านและกลับมา การอยู่ร่วมกันในลักษณะนี้สามีจึงมีหน้าที่เป็นผู้หาค่าอุปการะเลี้ยงดู โดยจ่ายให้ภริยาและบุตรในบ้านเพื่อการดำรงชีพของบุคคลในครอบครัวเรื่อยมาเพื่อให้ความราบรื่นและผาสุกยิ่งขึ้นไป การกระทำโดยที่สามีเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวก็เป็นไปตามกฎหมายลักษณะศัวมัย ซึ่งมิบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่อง ค่าอุปการะเลี้ยงดู และเนื่องจากการศึกษาสมัยโบราณ จะมีการศึกษาเฉพาะแต่ในวัดหญิงจึงไม่สามารถไปเรียนได้จึงไม่มีความรู้ความสามารถเท่าเทียมผู้ชายขึ้นมาได้เพราะผู้ชายมีโอกาสได้เรียนมากกว่า และทำให้ผู้ชายมีร่างกายที่เข้มแข็งมากยิ่งขึ้นจึงต้องมีหน้าที่ในการเลี้ยงดูครอบครัวตลอดมา ต่อมาในปี พ.ศ. 2478 กฎหมายจึงกำหนดให้สามี

ภริยาต้องมีหน้าที่ในเรื่องของอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน และในเรื่องของการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมจ่ายก็ให้เป็นอำนาจแก่ศาลในการพิจารณาที่จะให้มีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่ฝ่ายใดเท่าใดและในการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูดังกล่าวนี้จะโอนให้บุคคลอื่นรับสิทธิดังกล่าวไม่ได้และการจะเปลี่ยนแปลงค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือยกเลิกก็เป็นอำนาจของศาลที่จะพิชิตและพิจารณาต่อไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 มีการแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกลจริตไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้ก็ให้ฝ่ายที่มีความสามารถ และฐานะดีกว่าเป็นผู้จ่ายแต่ก็ยังมี การละทิ้งหน้าที่ดังกล่าวนี้ไปอีกจนทำให้สามีภริยาต้องเกิดความเดือดร้อนต่อกันและเป็นปัญหาในสังคมซึ่งต้องมารับภาระดังกล่าว และแก้ไขแทนที่จะได้ไปพัฒนาด้านอื่นแต่ต้องรับแก้ปัญหานี้เพื่อความอยู่รอดของบุคคลในสังคมต่อไปก่อน เมื่อต้องแก้ไขปัญหาคบครัวให้บุคคลที่ร่วมกัน ก่อขึ้นมาทั้งสองชีวิตโดยทั้งประเทศต้องมีการควบคุมทั้งความประพฤติของสามีภริยาที่ไม่ปฏิบัติ ตามหน้าที่และต้องหาทางช่วยเหลือบุคคลที่ถูกเสียสิทธิของตนเองไปโดยเปล่าประโยชน์ไม่มี ผู้รับผิดชอบในเรื่องที่เกิดขึ้น จนในที่สุดสังคมนอกจากเรื่องการปกครองที่เป็นเรื่องหลักของ ประเทศแล้วเมื่อต้องดูแลเรื่องครอบครัวที่เป็นปัญหาใหญ่อีกก็ยุ่งยากและเดือดร้อน ปัญหาที่ตาม ก็เป็นเรื่องเศรษฐกิจของสังคม ที่ตามมาจากปัญหาคบครัวก็ต้องทำให้สังคมมีการพัฒนาได้น้อย ความเจริญก้าวหน้าก็ค้อยกว่าประเทศอื่นหรือบ้านเมืองอื่นที่เขาสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็วไป

ดังนั้น เมื่อกฎหมายมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่เท่ากันระหว่างชายและหญิง ขึ้นมาใช้ จึงทำให้สิทธิบางเรื่องที่สามีปฏิบัติอยู่ก็ตกลงด้วย เช่นหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัวโดย ถือว่าภริยาก็ช่วยเหลือได้ ตนเองก็ถือโอกาสหลบหน้าพักผ่อนไปบ้างแต่หญิงเมื่อพบว่าสามีไม่ยุ่ง เกี่ยวการเลี้ยงดูตนเช่นเดิมก็ปล่อยปละละเลยงานในบ้านบ้างเลยทำให้หน้าที่ของทั้งสองฝ่ายหยุดลง ไปให้เป็นปัญหาที่บุคคลที่เห็นปัญหานี้แก้ไขไปซึ่งบางครอบครัวก็อาจเป็นบุตรในบ้านหรือญาติที่ อยู่ด้วยกัน ต่อมาเมื่อเป็นปัญหาที่ใหญ่ขึ้นมาฝ่ายชายก็ออกจากบ้านไปไม่ยุ่งเกี่ยวให้เป็นภาระแก่ หญิงที่เป็นภริยา ภริยาบุคคลที่ไม่ค่อยจะแข็งแรงอยู่แล้วเมื่อต้องหาเลี้ยงตนเองแล้วต้องมารับหน้าที่ เลี้ยงดูครอบครัวเพิ่มอีกก็หนักใจเพิ่มขึ้นหาวิธีแยกทางอยู่บ้างให้เป็นปัญหาเพิ่มขึ้นมาในครอบครัว จนต้องเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ให้ศาลพิจารณาแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ให้

4.1.2 ปัญหาการได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากภริยาเมื่ออยู่ร่วมกัน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 ประเทศไทยได้มีบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้นให้สามีภริยาต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันกล่าวคือเป็นการช่วยเหลือกันตาม ความสามารถและฐานะของตนและถ้าหากว่าสามีวิกลจริตไม่สามารถทำมาหากินได้ภริยาก็มีหน้าที่

ที่จะเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูหรือเรียกว่าผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ดูแลแก่สามีด้วย การจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูก็มีการจ่ายไปตามความสามารถและฐานะของภริยาตามคำสั่งของศาลหรือตามสิทธิเรียกร้องของสามีที่ยื่นต่อศาล และศาลพิจารณาหลักฐานการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูดังกล่าวให้มีการจ่าย และถ้าช่วยเหลือตนเองได้แล้วก็อาจมีการยกเลิก หรือเปลี่ยนแปลงการจ่ายนั้นต่อไปได้ตามภาวะทางเศรษฐกิจ ด้วยเรื่องที่มีภริยาไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดจากเรื่องความเท่าเทียมกันของทั้งสองคนซึ่งแต่ละคนก็คิดว่าไม่ใช่ปัญหาที่ต้องแก้ไขให้หมดไปเก็บไว้จนคอยหน้าที่เรียกร้องต่อกันมา ด้วยภริยาเห็นว่าสิทธิของตนก็ต้องได้รับเต็มทีเดียวที่ตนไปหารายได้มาช่วยครอบครัวด้วยแล้ว หน้าที่ในบ้านก็ควรลดลงไม่ใช่หน้าที่ที่ตนเองต้องดูแลควบคุมจึงทำให้เป็นปัญหาเบาะแว้งกันในครอบครัวพ่อแม่มีปัญหาบุตรในครอบครัวซึ่งต้องคอยศึกษาความรู้จากพ่อแม่อยู่แล้วก็จะเห็นว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาที่ต้องแก้ไขได้เองอาจเก็บไว้เป็นตัวอย่างของคนที่ไม่เป็นพ่อแม่ มีหน้าที่ทำได้ดีสิทธิที่มีแล้วก็สามารถทำอะไรก็ได้โดยไม่มองผลเสียที่จะเกิดขึ้นมาว่าปัญหานั้นแก้ไขอย่างไรดีที่สุด เพราะปัญหาที่แม่เลี้ยงดูถูกไม่มีการอบรมปล่อยเพียงแต่ทำอย่างให้ลูกดูจึงมีผลเสียหลายอย่างมากนั่นเองและก็จะส่งผลไปยังสังคมใหญ่ที่มีประชาชนไม่ศึกษาหาผลตอบที่ถูกต้องให้ดีขึ้น

4.1.3 ปัญหาการได้รับการอุปการะเลี้ยงดูกรณีที่อยู่สมรสวิถิลจกริตต้องอยู่ร่วมกัน

บุคคลวิถิลจกริต หมายความว่า บุคคลที่มีจิตผิดปกติเป็นบ้า นิ่ง ซึม หรืออาละวาดทั่วไป ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ คู่สมรสที่มีความสามารถที่จะร้องขอต่อศาลให้สามีหรือภริยาที่วิถิลจกริตเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาตรา 28 หลังจากนั้นศาลอาจมีการตั้งสามีหรือภริยาของคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถเป็นผู้พิทักษ์หรือผู้อนุบาลขึ้นมาเป็นผู้ดูแล ช่วยเหลือดูแล หรือเป็นผู้ปกครองคนผู้ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถตามคำพิพากษาของศาลตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาตรา 1463

การที่สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ความสัมพันธ์ในทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยานั้น รวมถึงอำนาจในการจัดการสินสมรสซึ่งเป็นอำนาจพิเศษแตกต่างจากบุคคลอื่นซึ่งถูกศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ เพราะมีทั้งสินสมรสและสินส่วนตัวโดยเหตุนี้มาตรการในการควบคุมการที่สามีหรือภริยาจะเป็นผู้พิทักษ์หรือผู้อนุบาลต้องมีการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันด้วย ในกรณีที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น เช่นมีการสืบสายโลหิตหรือได้มีการรับบุตรบุญธรรม การที่จะต้องมีการควบคุมผู้พิทักษ์หรือผู้อนุบาลกันอย่างเข้มงวดจึงไม่จำเป็นอย่างมาก เพราะบิดามารดาข่อมไม่โกงบุตรของตนเองจึงไม่จำเป็นที่จะต้องทำหน้าที่ในบางประการเมื่อมีการพิจารณาในด้านนี้ประกอบกับความสัมพันธ์ในทางทรัพย์สินมาตรา 1598/15 เพื่อให้มี

ความชัดเจนขึ้นมาด้วยการที่กำหนดถึงกรณีศาลได้มีคำสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถและมีการแต่งตั้งให้สามีหรือภริยาเป็นผู้พิทักษ์หรือผู้อนุบาลก็ให้มีอำนาจและหน้าที่ในทางการปกครองดูแลตามกฎหมายไปด้วยดี อย่างไรก็ตามชายหญิงเมื่อสมรสกันและอยู่กินร่วมกันมาด้วยดีตลอดมาอาจมีการร้องขอต่อศาลให้เป็นคนวิกลจริตได้หรืออาจจะเป็นในกรณีที่สามีเป็นทหารต้องไปร่วมป้องกันประเทศในยามฉุกเฉินเสมอส่วนภริยาก็คือเป็นแม่บ้านอยู่กับบ้านโดยตลอดแต่ต่อมาสามีไปร่วมสงครามให้บ้านเมืองแล้วถูกกับระเบิดของฝ่ายตรงข้ามทำให้ขาดวินเดินไม่ได้เช่นนี้ เมื่อสามีพิการทางกายภริยาก็มีหน้าที่เป็น ผู้พิทักษ์เลี้ยงดูสามีต่อไปจะทิ้งหรือของหย่าจากสามีไม่ได้ หากไม่ขอเป็นผู้พิทักษ์ต่อศาลสามีไม่มีอำนาจที่จะทำสัญญาใดๆขึ้นมาได้เพราะถือเป็นบุคคลกึ่งการไม่สมบูรณ์นิติกรรมใดที่สร้างขึ้นมาย่อมไม่สมบูรณ์อาจถูกยกเลิกหรือสูญเปล่าลงไปด้วยตัวของนิติกรรมเองก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ต้องมีบุคคลได้รับมอบอำนาจให้ทำหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้คู่สมรสของตนเองมีอำนาจก่อนบุคคลอื่น เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถและศาลก็มีคำสั่งให้เป็นบุคคลดังกล่าวและหากว่าไม่มีบุคคลใดจะเป็นผู้พิทักษ์หรือผู้อนุบาลตามที่ศาลกำหนดแล้วสามีหรือภริยาของคู่สมรสบุคคลดังกล่าวต้องเป็นผู้ที่รับหน้าที่ไปเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ตามคำสั่งของศาลและต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่ศาลกำหนดหรือบทบัญญัติของกฎหมายที่วางไว้ด้วยจะปฏิเสธไม่รับหน้าที่ดังกล่าวนี้ไม่ได้เพราะกฎหมายกำหนดไว้แล้วว่าเมื่อสามีหรือภริยาบุคคลใดศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถแล้ว สามีหรือภริยาที่มีสุขภาพร่างกายดีต้องเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์หรือศาลอาจจะตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้³ หากพิสูจน์ได้ว่าสามีหรือภริยาขาดความสามารถที่จะอุปการะเลี้ยงดูบุคคลผู้วิกลจริตนั้นเพื่อให้ผู้วิกลจริตได้อยู่อย่างมีความสุขและสามารถจะสบายใจไปได้ ขณะเดียวกันเมื่อศาลได้ตั้งบุคคลอื่นเป็นผู้พิทักษ์หรือผู้อนุบาลแล้ว สามีภริยาต้องมีการชำระเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูคนวิกลจริตตามคำสั่งศาลไปตามความสามารถและฐานะของตนเองไปตลอดตามคำสั่งของศาลด้วย และหากไม่มีการชำระหรือผิดสัญญาก็ต้องรับความผิดที่ศาลอาจมีคำสั่งขึ้นมาได้ แต่ถ้ามีการออมไว้เมื่อเริ่มการสมรสก็จะทำให้ปัญหาดังกล่าวนี้หมดลงได้ด้วยการนำเอาเงินออมนั้นมาให้คู่สมรสฝ่ายที่ศาลสั่งให้เป็นคนวิกลจริตมีเงินใช้เพื่อการเลี้ยงชีพตลอดอายุขัยไปด้วยดี ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวนี้จะชำระให้เป็นก้อนหรือแบ่งการชำระให้ก็ได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามหลักเกณฑ์ที่มีการกำหนดไว้ การปฏิบัตินี้ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่ศาลมีคำสั่งให้ปฏิบัติตามและถ้าหากไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนดไว้หรือการใช้จ่ายของผู้รับเงินก็ต้องปฏิบัติไปตามเงื่อนไขนั้นด้วยหากมีการผิดข้อกำหนดก็อาจมีการล้มเลิกหรือยกเลิกให้ยกเลิกการจ่ายให้ได้ตามคำร้องเรียนต่อไป

³ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1463

4.1.4 ปัญหาการได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูกรณีเมื่อแยกกันอยู่

สามีภริยาอาจมีการแยกกันอยู่ อาจเป็นเพราะหน้าที่การทำงานที่ทำ หรือการอันตรายแก่กายหรือจิตใจซึ่งเป็นการทำลายความผาสุกอย่างมากในครอบครัวก็อาจมีการร้องขอต่อศาลและศาลมีคำสั่งให้แยกกันอยู่แต่ไม่มีการหย่า แต่การได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูก็มีอยู่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1462¹ การกระทำดังกล่าวย่อมได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูด้วยเช่นกัน

เมื่อเป็นเช่นนี้จะเห็นได้ว่าค่าอุปการะเลี้ยงดู ของสามีภริยาย่อมมีความสำคัญเรื่องหนึ่งในครอบครัว เมื่อปัญหาในอนาคตก็อาจต้องมีการจ่ายต่อกันก่อนที่จะมีปัญหาต้องมีการช่วยเหลือกันตามความสามารถและฐานะกันแล้ว เช่นเดียวกับมนุษย์ทุกคนเมื่อเกิดมาแล้วก็ต้องมีชีวิตไปด้วยปัจจัยสี่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ซึ่งในปัจจัยสี่นี้ก็ต้องมีการใช้สอยหรือเตรียมไว้ล่วงหน้าเสมอเพื่อไม่ให้เกิดเดือดร้อนยามจำเป็น กฎหมายเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูที่จัดให้มีการจ่ายนั้นหากนำมาใช้เป็นการประกันชีวิตครอบครัวด้วยการสะสมทรัพย์ร่วมกันไว้หรือมีการชำระไว้ก่อนเพื่อให้เป็นแผนอนาคตของครอบครัวที่ดีมีผลประโยชน์ที่คุ้มค่ามากที่สุดในอนาคตยามที่มีภัยหรือปัญหาจะได้นำมาใช้ประโยชน์ตามต้องการ ทั้งยังเริ่มเตรียมสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัวเมื่อมีความรักต่อกันด้วยความจริงใจของทั้งสองฝ่ายเพื่อให้ครอบครัวมั่นคงที่ดีโดยไม่มีปัญหาให้ผู้พิพากษาต้องคอยตรวจสอบรับผิดชอบต่อปัญหาเพียงเล็กน้อยที่สามารถไกล่เกลี่ยกันไว้ล่วงหน้าแล้ว เมื่อสามีภริยามีปัญหาถึงขั้นรุนแรงที่จำเป็นต้องให้มีการแยกกันอยู่เพียงระยะเวลาหนึ่งตามระยะเวลาที่ทำการรักษาตัวหรือเพียงระยะเวลาที่ต้องถูกคุมขังไว้ไม่ทำให้การสมรสดังกล่าวต้องสิ้นสุดลง การอุปการะเลี้ยงดูก็ต้องปฏิบัติไปตามกฎหมายอยู่เพียงแต่ว่าการใช้จ่ายบางครั้งก็ต้องเป็นไปเศรษฐกิจของบ้านเมืองที่เกิดขึ้นมาจึงเป็นปัญหาให้คู่สมรสทั้งสองต้องเดือดร้อนและทนต่อเหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้ซึ่งบางครั้งต้องทำให้การสมรสนี้สิ้นสุดลงไปได้ แต่ถ้าได้มีการออมทรัพย์ร่วมกันของสามีภริยาไว้แล้วก็เป็นหลักประกันของครอบครัวที่สามีภริยาไม่ต้องวิตกกังวลปัญหาใดๆเลย สามารถที่จะปฏิบัติร่วมกันและยอมรับต่อสภาพทุกสภาพไปได้ ความรุนแรงหรือปัญหาที่เกิดขึ้นมาก็สามารถยอมรับได้พร้อมมีทรัพย์เพื่อการใช้จ่ายไปได้ตลอดจากหลักประกันที่ได้มีการออมไว้นั้น

จากการศึกษาแนวทางในการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูในต่างประเทศ ผู้ศึกษาพบว่า การชำระเงินอาจจะเป็นการจ่ายตามที่กฎหมายกำหนดหรือเป็นเรื่องที่มีการตกลงร่วมกันเมื่อจดทะเบียนตามที่กฎหมายต่างประเทศกำหนดให้ครอบครัวเริ่มมีการทำประกันชีวิตของบุคคลในครอบครัวเมื่อจดทะเบียนสมรสกันและมีการชำระเงินเป็นงวดๆตามปีภาษีไปและมีสิทธิตลอดเวลา

¹ ประสพสุข บุญเดช. (มีนาคม, 2533). “แยกกันอยู่แต่ไม่หย่า.” บทบัญญัติ, ปีที่ 46, ตอน 1. หน้า 71-74.

เมื่อหัน 60 ปีไปแล้วก็หยุดการชำระและให้มีการคุ้มครองชีวิตและครอบครัวไปทั้งยังให้สิทธิประโยชน์กับทายาทในเรื่องของการศึกษาและรักษาพยาบาลตลอดไปด้วย หรือผลประโยชน์อย่างอื่นที่จะเกิดขึ้นมาในอนาคตต่อไปก็สามารถที่จะปฏิบัติได้ด้วย เงินออมทรัพย์ที่เรียกว่า “เก็บเล็ก ประสมน้อย” ด้วยดีตลอดมาอีกทั้งช่วยให้ความคุ้มครองสิทธิพิเศษเกิดขึ้นได้ด้วยดี เมื่อคู่สมรสกลับมาครองรักกันเช่นเดิมทรัพย์สินที่เคยออมร่วมกันไว้ก็เป็นเรื่องที่ดีมีไว้ใช้สำหรับครอบครัวได้ดีต่อไปด้วย เงื่อนไขการออมที่ร่วมกันตั้งแต่เริ่มการสมรสตามกฎหมายมาทรัพย์สินนั้นก็ป็นสินสมรส และมีเงื่อนไขตามที่มาตรการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ซึ่งอาจให้มีการออมทรัพย์จนอายุ 60 ปีและหลังจากนั้นก็อาจให้งดออมแต่เป็นการได้รับเงินปันผลตอบแทนกลับมาจนตลอดชีวิต ให้มีการคุ้มครองครอบครัวร่วมกันไป หรืออาจมีการได้รับสิทธิประโยชน์ใดๆที่รัฐบาลอาจกำหนดขึ้นมาเพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครอบครัวประสงค์ที่จะมุ่งต่อการสมรสตามกฎหมายมากขึ้น เป็นต้น เช่น สิทธิการหักลดหย่อนภาษีเงินได้ประจำปี สิทธิในการรักษาพยาบาลฟรีหรือสิทธิเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรในระดับสูง

4.2 แนวทางในการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู

เมื่อชายหญิงทำการสมรสกัน และจดทะเบียนตามกฎหมายก็ถือได้ว่าเป็นคู่สมรสที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว สิทธิและหน้าที่ย่อมเกิดขึ้นมาตามกฎหมายทุกประการด้วยเหตุนี้เองจึงต้องมีการเริ่มต้นด้วยการออมทรัพย์ร่วมกันตามความสามารถและฐานะกัน จำนวนเงินที่จะออมก็อาจใช้สิทธิประโยชน์จากการได้สิทธิการหักค่าลดหย่อนภาษีของสามีภริยากันจำนวน 0.05 เปอร์เซ็นต์ของสามีภริยา ต่อปี และนำมาออมโดยการจ่ายเป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือนหรือราย 3 เดือน หรือราย 6 เดือนก็ได้ตามแต่ความสะดวกของผู้จ่ายหรือสามีภริยาที่ทำการเกษตรกรรมอาจมีการจ่ายตามฤดูกาลก็เป็นไปได้ และเมื่อออมผ่านไป 1 ปีแล้วก็ได้รับสิทธิประโยชน์ตอบแทนกลับมา เช่น ดอกเบี้ยหรือเงินปันผลและมีการคุ้มครองตลอดไป ซึ่งการออมทรัพย์ดังกล่าวนี้อาจมีการออมทรัพย์เข้าสถาบันการเงินที่รัฐบาลรับรองให้เป็นบริษัทรับประกันและมีเงื่อนไขที่ถูกต้อง การชำระเงินอาจมีการจ่ายเป็นงวดละเท่า ๆ กันมีการกำหนดเวลาออมเอาไว้ 20 ปี 30 ปี และให้ผลตอบแทนกับคืนมาตามเงื่อนไขต่าง ๆ หรือมีผลประโยชน์คุ้มครองสามีภริยาต่างๆด้วยกันโดยตลอดอายุคู่สมรสเพิ่มขึ้นมากับคู่สมรสด้วยกันและทรัพย์สินที่ทำการ ออมร่วมกันก็ถือเป็นสินสมรสของทั้งสองคน หากต่อไปในอนาคตการสมรสสิ้นสุดลงทรัพย์สินที่ออมไว้ดังกล่าวก็สามารถเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูกับฝ่ายที่ขาดไร้ทรัพย์สินที่ไม่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพหรือฝ่ายที่ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายต่อไปโดยไม่ต้องวิตกกังวลกับปัญหาที่จะขาดแคลนทุนทรัพย์ที่จะใช้จ่ายสำหรับ ชายหรือหญิงที่ทำให้ฝ่ายหนึ่งต้องประสบปัญหาขาดแคลนทุนทรัพย์เกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูพอใช้สำหรับ

ชีวิตต่อไป ตามเงื่อนไขและรายละเอียดต่าง ๆ ที่สถาบันการเงินกำหนดขึ้นมาภายใต้กฎหมายครอบครัวเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูอย่างพอเพียงและให้เกิดความมั่นคงของครอบครัวที่มี ผลคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายจริง ทุกคนก็จะเห็นความสำคัญของการสมรสตามกฎหมายที่สมบูรณ์ ด้วยการกำหนดขึ้นมาตามอายุของผู้สมรสทั้งสองและให้มีการชำระเข้ากองทุนเป็นเวลานานเท่าไร มีเงินปันผลตอบแทนในแต่ละปีตลอดไป ซึ่งให้มีการชำระเข้ากองทุนจนถึงอายุ 60 ปี หรือขณะการสมรสยังอยู่ร่วมกันจนถึงอายุ 60 ปี หลังจากนั้นก็รับเงินปันผลและคุ้มครองชีวิตให้ หรือหากมีการขอลดหลักประกันนี้ก่อนถึงอายุ 60 ปีหรือการสมรสสิ้นสุดลงก็ให้มีการแบ่งไปตามส่วนและสิทธิของแต่ละคนไป เป็นต้น

นอกจากนี้ค่าอุปการะเลี้ยงดูของสามีภริยาดังกล่าวก็เป็นแนวทางให้ชายหญิงเมื่อทำการสมรสร่วมกันแต่ไม่มีการจดทะเบียนสมรสกันเพื่อที่จะเลี่ยงการเก็บออมกันตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายก็เป็นการเสียสิทธิประโยชน์ไปที่ควรได้รับร่วมกันไป เช่นสิทธิเกี่ยวกับการลดหย่อนภาษีเงินได้ หรือการไม่ได้รับสิทธิประโยชน์จากเงินได้ที่ออมร่วมกันและได้รับเงินค่าดอกเบี้ยหรือเงินปันผลกลับมาก็ต้องเสียภาษี แต่ถ้าเป็นกรณีของสามีภริยาออมทรัพย์ก็ได้สิทธิประโยชน์ไม่ต้องนำมาเสียภาษี เงินได้ในทุกๆปี เมื่อมีการออมร่วมกันแล้วก็เป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้ครอบครัวและการคุ้มครองให้กับครอบครัวที่ไม่ต้องวิตกกังวลในปัญหาการขาดไร้ค่าอุปการะเลี้ยงดูตลอดไป อีกทั้งช่วยให้ชายหญิงที่ทำการสมรสกันมาได้มีโอกาสออมทรัพย์ร่วมกัน การปกครองบ้านเมืองก็ความก้าวหน้าด้วยความรักที่เริ่มจากครอบครัวเข้าใจกันดีพร้อมทั้งที่จะสร้างทางที่จะดูแลเลี้ยงดูด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ความรุนแรงที่เกิดเป็นประจำในครอบครัวก็ลดลงอย่างเห็นได้ชัดว่าครอบครัวไม่มีปัญหาเรื่องการเลี้ยงดูเพราะไร้ทรัพย์ที่นำมาใช้จ่ายต่อไปได้แล้ว

ดังนั้นเมื่อชายหญิงทำการสมรสกันขึ้นมา และทำการออมทรัพย์ของกองทุนครอบครัวร่วมกันแล้วก็ทำให้ครอบครัวได้มีการวางแผนที่ดีพร้อมที่จะปฏิบัติร่วมกันได้กับชีวิตทุกเรื่องที่จะเกิดในอนาคต ทำให้ความผูกพันของครอบครัวมีความแน่นอนเป็นอย่างดี ทุกคนที่อยู่ในครอบครัวก็เข้าใจและร่วมมือกันไปอย่างมีเหตุมีผลที่ดีของครอบครัว ปัญหาเรื่องการใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยสี่ที่ครอบครัวต้องเข้าใจว่าจะปฏิบัติก็สามรถกระทำได้อย่างพร้อมเพียงด้วยความสามารถของทุกครอบครัวได้ต่อไป อีกทั้งยังทำให้ผลประโยชน์ที่เกิดจากการออมทรัพย์ดังกล่าวได้มีผลตอบแทนกลับมา การคุ้มครองผู้สมรสและครอบครัวก็ได้รับผลคืออย่างดียิ่งที่จะทำให้ครอบครัวไม่ต้องกังวลกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นมาเวลาใดก็ตาม ความสุขในครอบครัวก็เกิดขึ้นมาอย่างมีความสุขพร้อมกันทุกคน ความเกรงกลัวต่อเรื่องความเดือดร้อนกันในสังคมครอบครัวก็ไม่มีต่อไป ความร่วมมือการพัฒนาประเทศก็ก้าวหน้าไปได้ดี เพราะทรัพย์จากทุกคนที่นำมาออมร่วมกันมีพร้อมเสมอ

ครอบครัวเป็นการปกครองที่ยึดมั่นกับทุกคนการปกครองของสังคมที่ใหญ่ก็ไม่ต้องเกรงกลัวต่อปัญหาที่ไม่เข้าใจต่อกันอีกต่อไปด้วยความรักและความเข้าใจร่วมกันของบุคคลจากครอบครัวที่เข้าใจ พร้อมใจร่วมกันปฏิบัติตนและสร้างทรัพย์ร่วมกันเพื่ออนาคตที่ดีอย่างมีความสุขต่อไป

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การเรียกร้องเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา ตามกฎหมายไทย ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1598/38-41 ในปัจจุบันอาจเกิดปัญหาที่ยู่ยากและลำบากขึ้น เนื่องจาก สภาพปัญหาของเศรษฐกิจ สังคม ที่คู่สมรสแต่ละฝ่ายต้องมีภาระเพิ่มขึ้น ซึ่งการเรียกร้องตามกฎหมาย ต้องใช้วิธีการทางศาล โดยการเรียกร้องให้ศาลทำการพิจารณาหาข้อเท็จจริงจนเป็นที่มั่นใจ และเป็นดุลพินิจของศาล ในการกำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่ผู้ร้องขอ ซึ่งต้องใช้เวลาอีกทั้งตามที่กล่าวแล้วข้างต้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ และสังคมประกอบกับความรับผิดชอบของคู่สมรสฝ่ายที่มีหน้าที่ต้องชำระทำให้ผู้เรียกร้องได้รับการช่วยเหลือไม่เป็นไปตามที่ต้องการหรือตามคำสั่งศาล

ในเรื่องดังกล่าว เมื่อพิจารณาจากต่างประเทศ โดยพิจารณาทั้งประเทศในกลุ่มจารีตประเพณี และกลุ่มลายลักษณ์อักษร พบว่า

ประเทศอังกฤษ มีหลักเกณฑ์การจ่ายเงินร่วมกัน ในขณะที่สมรส เพื่อเป็นการวางแผนที่ดี ในอนาคตหากเกิดปัญหา โดยมีหลักเกณฑ์การจ่ายดังนี้

1. เพื่อให้เป็นประโยชน์ของคู่สมรสและบุตร ในครอบครัวที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่
2. มีการชำระเป็นครั้งคราว
3. โดยอาจมีหลักประกันเพื่อคุ้มครองการผิดนัดของผู้จ่ายเงิน หรือจ่ายไม่ครบตามกำหนดตามที่ตกลงกันได้ หลักประกันการจ่ายในลักษณะนี้อาจจะเป็น ในรูปกองทุน หรือมูลนิธิขึ้นมาโดยรัฐบาล หรือสมาคมที่สามมี ภริยาจัดตั้งขึ้นมาเป็นหลักประกันไว้
4. การชำระอาจเป็นเงินก้อน ให้กับผู้รับครั้งเดียวทั้งหมด มีผลเป็นการเตรียมตัวไว้ล่วงหน้า ด้วยการรับหน้าที่ และปฏิบัติตามข้อกำหนดถูกต้อง สิทธิและประโยชน์ที่ได้รับเพื่อการใช้จ่ายสำหรับตนเองและครอบครัวก็เกิดขึ้นมาทันที ทำให้ชีวิตในครอบครัวไม่เป็นปัญหาต่อเนื่องมาเพิ่มอีก

ประเทศมาเลเซีย เป็นประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม ฮินดู การปกครองบ้านเมืองของประเทศมาเลเซีย เรื่องเกี่ยวกับครอบครัวจึงเป็นไปตามการนับถือศาสนา การอุปการะเลี้ยงดูก็เป็นหน้าที่ของสามีที่ต้องรับผิดชอบในการเลี้ยงดูครอบครัวและช่วยเหลือในความเป็นอยู่และเมื่อมีการหย่ากันของกลุ่มสมรสและกำหนดครายละเอียดเอาไว้ในบทบัญญัติของสหพันธรัฐ (Federal Law) มีการเรียกเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า “กฎหมายว่าด้วยเรื่องการหย่า” (Divorce Act 1985) และ ในกฎหมายของมลรัฐหรือกฎหมายประจำท้องถิ่นที่เรียกว่า “กฎหมายว่าด้วยเรื่องของการสัมพันธ์เกี่ยวกับครอบครัว (The Family Relations Act 1996) แต่ไม่มีแบบการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรพิจารณาจากความเหมาะสมของผู้จ่ายและผู้รับเป็นสำคัญเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายไม่ต้องมีภาระหรือหน้าที่ที่ต้องเดือดร้อนระหว่างกันเวลาจ่ายและรับเงินเพื่อให้เกิดความผูกพันที่ดีและไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวในอนาคตด้วย

ประเทศฝรั่งเศส วางหลักเกณฑ์ให้คู่สมรสฝ่ายหนึ่ง ต้องมีการจ่ายค่าชดเชย (Compensatory Benefits) ให้แก่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งด้วยกัน กำหนดกฎหมายเอาไว้ชื่อว่า “ในการหย่าถ้าทำให้หน้าที่ในการช่วยเหลือซึ่งกัน และกันสิ้นสุดลงคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจเรียกร้องให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งชำระเงินค่าชดเชยได้ตามสมควร หากการสมรสที่สิ้นสุดลงนั้น ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในฐานะของการดำรงชีวิตของคู่สมรส ค่าชดเชยจะมีลักษณะเป็นเงินก้อน โดยอาจอยู่ในรูปของเงินทุนซึ่งศาลเป็นผู้กำหนด”

สำหรับค่าชดเชยที่กฎหมายกำหนดให้จ่ายเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูแก่คู่สมรสนั้นอาจมีการพิจารณาจากระยะเวลาของการสมรสที่อยู่กินร่วมกันมาก่อนมีการหย่าจากกัน อายุและสุขภาพของคู่สมรสปัจจุบันและอนาคต การประกอบอาชีพและคุณสมบัติที่มีอยู่ของคู่สมรส ความสามารถในการรับหน้าที่ต่อไป พิจารณาพิพาทของศาลสิทธิและหน้าที่ต่างๆของคู่สมรสในอนาคตและสถานการณ์ต่างๆ ของคู่สมรส อาจร้องขอให้ศาลประกาศรับรองความถูกต้องของทรัพย์สินรายได้และเรื่องเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของคู่สมรสได้ และให้ศาลเป็นฝ่ายพิจารณาถึงความเป็นผู้ของผู้รับและการปฏิบัติคนที่จะได้รับเงินจำนวนดังกล่าวขึ้นไปเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อกันไป อีกทั้งยังช่วยให้ผู้จ่ายเงินมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ประเทศญี่ปุ่น มีการวางแผนทรัพย์สินร่วมกันด้วยการออมทรัพย์สินทรัพย์สินร่วมกัน เมื่อมีครอบครัวที่พร้อมกันแล้วตามอนาคตของสามีภริยาหรือจะเป็น 3% , 5% ภาษีที่เสียให้กับรัฐบาลไป ในอนาคตเมื่อจำเป็นต่อการใช้จ่ายของชีวิตก็มีสิทธิใช้จ่ายในทรัพย์สินของเราเองด้วยดี

จากการศึกษาพบว่า เมื่อสามีและภริยามีการช่วยเหลือและอุปการะซึ่งกันและกันเป็น อย่างดีทุกชีวิตที่เกิดมาในครอบครัวดังกล่าวก็สุขสบายและรับผิดชอบด้วยความเข้าใจต่อกันเพราะมี หลักประกันที่ดีโดยไม่ต้องวิตกกังวลใด ๆ ที่จะเกิดมาโดยปัญหาคือครีอนที่ต้องเกรงกลัวอีกต่อไป นั้นเอง เพราะความสามารถและเข้าใจต่อปัญหาดังกล่าวที่สามารถจะแก้ไขปัญหานั้น ได้ให้มีความ พอเพียงของแต่ละบุคคลที่รับปัญหานั้นพร้อมกับมาสิ่งรองรับคือทรัพย์สินที่เก็บออมไว้เป็นระบบหรือ แนวทางที่จะแก้ไขกับปัญหานั้น โดยไม่น่าจะเดือดร้อนในปัญหาที่เกิดขึ้นมาในครอบครัวของตน พร้อมกับมีแนวทางที่เตรียมพร้อมเอาไว้แล้วนำมาแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือบุคคลในครอบครัวที่ เดือดร้อนนั้นทันทีที่ความเดือดร้อนก็จะลดลงได้ทันที

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู ระหว่างสามีภริยา บุคคล ในครอบครัวที่ร่วมสร้างกันขึ้นมาด้วยกันแต่มองไม่ถึงความเป็นอยู่ในอนาคตว่าจะเกิดผลสิ่งใดบ้าง ของครอบครัวแต่ถ้าหากมีการร่วมสร้างครอบครัวด้วยแผนการที่ออมทรัพย์เข้าด้วยกัน โดยการที่ เมื่อมีการสมรสกันก็มีการเริ่มออมทรัพย์เข้ากับ “กองทุนออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้น มีเงื่อนไขว่า.. เมื่อชาย หญิง สมรสกัน มีการออมทรัพย์เข้ากองทุนตามความสามารถ และฐานะของบุคคลทั้งสอง โดยเริ่มการออมตั้งแต่ 1 % ของรายได้ที่ได้รับต่อเดือนและมีการออมทรัพย์ทุกเดือนตลอดไปอย่าง น้อยมีการออม 10 ปี หรือ 20 ปี เมื่อมีการออมไปตามเวลาและเงื่อนไข ไม่มีปัญหาในการออมและ ครอบครัวก็สามารถขออนุมัติหรือแปลงทรัพย์สินเพื่อดูแลชีวิตและครอบครัวด้วยการมีเงินปัน ผลตอบแทนคืนมาตลอดอายุของสามีภริยานั้น หรือในกรณีที่การสมรสสิ้นสุดลงก็ สามารถที่จะขอคืน โดยให้เป็นไปตามคำสั่งศาลที่จะพิจารณาถึงการสมรสสิ้นสุดลง ความสามารถ และสถานะของฝ่ายใดที่แยกจากกันแล้วเดือดร้อนต้องรับภาระหน้าที่มากยากต่อการมีรายได้อีก ก็ สามารถใช้ประกอบการพิจารณาการจ่ายเงินออมทรัพย์ร่วมกันมาในกองทุนออมทรัพย์ที่ตั้งขึ้นนั้น เมื่อพิจารณาให้ได้รับเงินแล้วผู้รับเงินจะออมทรัพย์ต่อก็สามารถปฏิบัติได้ หรือในกรณีที่สามีภริยา ออมทรัพย์ร่วมกันมาแล้วระหว่างอ้อมมีปัญหาทางการเงินก็สามารถกระทำโดยการแจ้งปัญหา ให้เจ้าหน้าที่กองทุนฯ ทราบและให้อนุญาตใ้ศาลทำการพิจารณา ซึ่งอาจมีการลดจำนวนการ ออมทรัพย์ลงหรืออนุญาตให้งดการออมเพียงระยะหนึ่ง โดยให้ได้รับสิทธิจากเงินอ้อมนั้นเป็น หลักประกันครอบครัวไปได้ตามจำนวนเงินออมทรัพย์มาและระยะเวลาของการออมทรัพย์มา เมื่อ ปฏิบัติได้ตามเงื่อนไขก็ถือว่าอ้อมออมทรัพย์นี้ไม่หมดอายุการออมและสามารถทำการออมทรัพย์ ต่อไปได้ตลอดไป ทรัพย์สินที่อ้อมร่วมกันนี้ก็ถือว่าเป็นสินสมรส ด้วยกัน เมื่ออ้อมทรัพย์มาครบ กำหนดก็สามารถขออนุมัติและรับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ตามเงื่อนไขที่ตามมา

มาตรการดังกล่าวนี้ต้องปฏิบัติเมื่อทำการสมรสร่วมกันและถือว่าถูกต้องตามกฎหมาย ย่อมได้รับสิทธิต่าง ๆ ตามที่กฎหมายให้สิทธิกับสามีภริยาตามกฎหมายด้วย และเพื่อเป็นการร่วม

สร้างอนาคตของครอบครัว ให้มีแผนครอบครัวที่ดี มีสถานะของครอบครัวให้มีความก้าวหน้า พร้อมตลอดเวลาและสามารถที่จะแก้กับปัญหาครอบครัวที่จะเกิดขึ้นร่วมกันในอนาคตและเป็นการร่วมสร้างครอบครัวให้มีความสุขด้วยคือ ไปด้วย และหากมีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวในเรื่องใด ๆ ก็ไม่ต้องวิตกในปัญหาที่ตามมาเพราะมีทางที่สามารถก้าวไปได้ด้วยดีไม่มีปัญหาใด ๆ ที่เกิดขึ้นมาแล้วแก้ไขไม่ได้เพราะทุกอย่างเมื่อต้องใช้ทรัพย์สินทุกครอบครัวก็มีทรัพย์สินที่ออมร่วมกันของครอบครัวมาแล้ว เมื่อครอบครัวที่เล็กไม่มีปัญหา เศรษฐกิจของรัฐก็ไม่ตกต่ำลงมาง่ายๆแน่ สำหรับในเรื่องของการที่คู่สมรสจะนำทรัพย์สินที่ออมไปก็ไม่สามารถที่จะปฏิบัติขึ้นได้ เพราะตามกฎหมายได้มีสัญญาระหว่างสมรสร่วมกันไว้ล่วงหน้าของสามีภริยาแล้วแม้ว่าจะไม่เป็นสัญญาตามกฎหมาย ดังเช่นสัญญาอื่นกฎหมายก็ให้เป็นข้อกำหนดของสามีภริยาไว้เมื่อสมรสกันจะนำทรัพย์สินร่วมกันไปทำสัญญากับคนอื่นโดยลำพังไม่ได้ตาม มาตรา 1465 เช่น สามีนำเงินที่ออมไปซื้อที่ดินและโอนให้หญิงอื่นที่ไม่ใช่ภริยาตน เมื่อภริยารู้ก็สามารถฟ้องให้ตรวจสอบและยึดทรัพย์สินนั้นคืนมาได้ เป็นต้น จึงไม่ได้วิตกกังวลในปัญหาที่เกิดขึ้นมาได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรมีการตั้งเป็นกองทุน โดยอาจเป็นความร่วมมือของรัฐ หรือรัฐกับเอกชน เพื่อมาร่วมกันเพื่อให้เกิดความมั่นคงแก่สามี ภรรยา ที่เข้าร่วมโครงการ โดยมีระบบการจัดการ และการประกันเช่นเดียวกับการประกันภัย ซึ่งหากเกิดปัญหาจะมีการรับประกันเงินที่อยู่ กองทุนนั้น

แต่อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาเห็นว่า การวางแผนการจ่ายเงิน ค่าอุปการะเลี้ยงดู เป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุ ควรแก้ไขจากการสร้างสถาบันครอบครัว ให้เข้มแข็งก่อน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กระทรวงยุติธรรม. (2526). การสัมมนาการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และ สตูล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- กำชัย จงจักรพันธ์. (2535). รายงานวิจัยเสริมหลักสูตรเรื่อง กฎหมายครอบครัว พ.ศ. 2519 : กฎหมายครอบครัว พ.ศ. 2533. (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ชาติชาย อัครวิทย์ และ สมบูรณ์ ชัยเดชสุริยะ. (2521). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาติชาย อัครวิบูลย์. (2544). คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- โชค จารุจินดา. (2516). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไชย เหมะรัชตะ. (2535) ปัญหากฎหมายชาวบ้าน เล่ม 1 (ครอบครัว). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- เด่น ไต่ะมีนา. (2530) กฎหมายอิสลาม พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1997)
- นุชทิพย์ ป.บรรจงศิลป์. (2532). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ครอบครัว. เอ็ดดิสัน เพรสโปรดักส์ กรุงเทพฯ.
- ประภาศน์ อวยชัย. (2529). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตสภาในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ประสพสุข บุญเดช. (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ : เนติบัณฑิตสภา.

- ปรีชา สุมาวงศ์. (2520). คำบรรยายลักษณะวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการซื้อขาย
แลกเปลี่ยน ให้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยเกษม.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2526). กฎหมายแพ่งหลักทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ ภาพพิมพ์.
พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. (2538) หลักกฎหมายจากคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการบังคับคดีทาง
ปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- พัลลภ พิสิทธิ์สังฆการ. (2538). คำอธิบายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและ วิธีพิจารณาคดี
เยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. 2534. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- พิจารณาปฤชามาตย์, พระยา. (2461) คำอธิบายกฎหมายลักษณะผิดเมีย. พระนคร : โรงพิมพ์ศาล
บรรณนิติ.
- ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2527). ค่าอุปการะเลี้ยงดูต่างกับค่าเลี้ยงชีพ?. (งานวิจัยได้รับเงินสนับสนุนจาก
โครงการเสริมหลักสูตร มธ. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2548). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว.
(พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : นิติธรรม
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2542). เอกสารการสอนชุดวิชาการระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ.
กรุงเทพฯ : มหาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง. (2529). ประชุมหนังสือประกอบวิชาประวัติศาสตร์
กฎหมายไทย กฎหมายตราสามดวง ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166. พิมพ์
ตามฉบับหลวงตราสามดวง 2 เล่ม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- มนีร์ มุฮัมมัด. (2521). กฎหมายอิสลาม พิมพ์ครั้งที่ 1. สายสัมพันธ์.
- รศ.ดร. เอกบุตร. (2539). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว : บิดามารดา
และบุตร. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน จำกัด.
- ร. แลงกานต์. (2526). ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- วิชา มหาคุณ. (2539). ศาลเยาวชนและครอบครัวตามแนวความคิดสากล พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ยูแพค.

สหัส สิงวิริยะ. (2540). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว

(พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : นิติบรรณาการ.

สะอาด นาวิเจริญ. (2517). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว.

กรุงเทพฯ : นิติบรรณาการ.

สัญญา สัจวานิช. (2528). คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร การพิมพ์,

สยาม การพิมพ์,

สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2528). รายงานผลการพิจารณาเรื่องการ

ปรับปรุงกฎหมายครอบครัว. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

บทความ

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2520). “การชำระสะสางประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ บรรพ 5 และสรุปสาระสำคัญในการแก้ไข.” วารสารกฎหมาย ฉบับพิเศษ

ประสพสุข บุญเดช. (มีนาคม-เมษายน, 2533). “คำเลี้ยงชีพ.” คุลพาท, ปีที่ 37, เล่ม 2. หน้า 55-69.

_____. (มีนาคม, 2533). “แยกกันอยู่แต่ไม่หย่า.” บทบัณฑิตย, ปีที่ 46, ตอน 1. หน้า 71-74.

_____. (มกราคม – มิถุนายน, 2541). “กฎหมายครอบครัวลาว.” คุลพาท, ปีที่ 45, เล่ม 1. หน้า

65-76.

วิทยานิพนธ์

นิธิมณี สัจขมณี. (2541). ปัญหาเกี่ยวกับคำอุปการะเลี้ยงดู. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อังจรียา สัมพัฒน์วรชัย. (2546). การแยกกันอยู่เป็นการชั่วคราวของสามีภริยาตามกฎหมายของไทย
ศึกษากรณีที่ใช้เป็นมาตรการระงับการหย่าร้าง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Bromley, P.M. (1981). **Family Law**. 6th ed. London : Butterworth.

Cretney, S.M. and Masson, J.M. (1997). **Principle of Family Law**. Sixth Edition. London : Sweet
& Maxwell.

Kate Standley. (Palgrave, 2001). **Family Law**. Third edition.

Loewy, Walter, tr. (1909). **The Civil code of The German Empire**. Bos : The Boston book.

ด

ด

ภาคผนวก

ด

มาตรา 1598 / 41 สิทธิที่จะใช้คำอุปการะเลี้ยงดูนั้นจะสละหรือโอนมิได้และไม่อยู่ในข่ายแห่งการบังคับคดี

ข. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว ลักษณะ 1 การสมรส

หมวด 6 การสิ้นสุดแห่งการสมรส

มาตรา 1501 การสมรสย่อมสิ้นสุดด้วยความตาย การหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน

มาตรา 1526 ในคดีหย่า ถ้าเหตุแห่งการหย่าเป็นความผิดของคู่สมรสฝ่ายใดแต่ฝ่ายเดียว และการหย่านั้นจะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งยากจนลง เพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สินหรือจากการงาน ตามที่เคยทำอยู่ระหว่างสมรส อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะขอให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบค่าเลี้ยงชีพให้ได้ ค่าเลี้ยงชีพนี้ศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้ให้และฐานะของผู้รับ และให้นำบทบัญญัติมาตรา 1598 / 39 มาตรา 1598 / 40 และมาตรา 1598 / 41 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

สิทธิเรียกร้องค่าเลี้ยงชีพเป็นอันสิ้นสุด ถ้ามิได้ฟ้องหรือฟ้องแย้งในคดีหย่านั้น

มาตรา 1527 ถ้าหย่าขาดจากกันเพราะเหตุวิกลจริตตามมาตรา 1516 (7) หรือเพราะเหตุเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรง ตามมาตรา 1516 (9) คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งต้องออกค่าเลี้ยงชีพให้แก่ฝ่ายที่วิกลจริตหรือฝ่ายที่เป็นโรคติดต่อนั้น โดยคำนวณค่าเลี้ยงชีพอนุโลมตามมาตรา 1526

มาตรา 1528 ถ้าฝ่ายที่รับค่าเลี้ยงชีพสมรสใหม่ สิทธิรับค่าเลี้ยงชีพย่อมหมดไป

ค. คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวกับปัญหาข้อกฎหมายค่าอุปการะเลี้ยงดู

1. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2395/2529

นายปรีชา หอมศิลป์กุล กับพวก

โจทก์

นายสมควร บุญเรือง กับพวก

จำเลย

ป.พ.พ. มาตรา 420 , 425 , 443 , 1461 , 1564

จำเลยที่ 1 เป็นลูกจ้างจำเลยที่ 2 ทำงานเป็นช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ได้ขับขี่รถจักรยานยนต์ที่ลูกค้าของจำเลยที่ 2 นำมาให้ซ่อมไปเพื่อทดลองเครื่องอันเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานซ่อมรถตามหน้าที่ถือได้ว่าจำเลยที่ 1 ทำละเมิดในทางการที่จ้างของจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 2 จึงต้องร่วมรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ สามีภริยาของจำเลยที่ 1 จะต้องมีหน้าที่ต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1461 เมื่อภริยาเสียชีวิตเพราะมีการทำละเมิดสามีย่อมมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนเป็นค่าขาดรายได้อุปการะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 443 วรรคสาม โดยไม่ต้องคำนึงว่าสามีจะยากจนหรือมั่งมีและประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้หรือไม่ เพราะเป็นสิทธิของสามีจะพึงได้รับชดใช้ตามกฎหมาย มารดาที่มีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้วเฉพาะผู้ที่ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองไม่ได้จึงไม่อยู่ในข่ายจะได้รับค่าใช้ค่าขาดอุปการะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 443 วรรคสาม

2. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5004 / 2538

นาง สุพิศ จันทรวงศา

โจทก์

พลตำรวจ ปราโมทย์หรือนายปราโมทย์ จันทรวงศา

กับพวก

จำเลย

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1461 วรรคสองสามีและภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตนก่อนจำเลยที่ 1 จะได้รับมรดกจากมารดา จำเลยที่ 1 ได้รับเงินเดือนเพียงเดือนละ 1,800 บาท ต่อมาต้องคดีถูกออกจากราชการตามฐานะย่อมไม่อาจจะให้ความอุปการะเลี้ยงดูโจทก์ได้แม้จำเลยที่ 1 จะตั้งบริษัทรักษาความปลอดภัยก็เป็นเงินทุนของจำเลยที่ 2 แต่เมื่อจำเลยที่ 1 ได้รับมรดกจากมารดาฐานะของจำเลยที่ 1 ก็ดีขึ้นสามารถอุปการะเลี้ยงดูแก่โจทก์ได้จึงต้องรับผิดชอบให้การอุปการะเลี้ยงดูโจทก์นับแต่ได้รับมรดกจนถึงวันฟ้อง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1564 วรรคแรกบัญญัติว่า “บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษิตามสมควรแก่บุตร ในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์เห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวมิได้คำนึงถึง

ความสามารถและฐานะคงเช่นที่บัญญัติไว้สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา ฉะนั้นไม่ว่าจะตกอยู่ในฐานะอย่างไรบิดามารคาก็ต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่บุตรผู้เยาว์เสมอ

3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4685 / 2540

นางอาคม แสนคำหรืออินทวงศ์

โจทก์

นายสัมฤทธิ์ แสนคำ

จำเลย

มาตรา 1526 แห่ง ป.พ.พ. เป็นเพียงบทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลสามารถกำหนดค่าเลี้ยงชีพให้แก่คู่หย่าในคดีหย่าได้ในกรณีหนึ่ง เมื่อปรากฏว่าการหย่านั้นเป็นความผิดของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่ฝ่ายเดียว และการหย่านั้นจะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งยากจนลง มิได้เป็นบทบัญญัติที่บังคับว่าจะเรียกค่าเลี้ยงชีพได้แต่เฉพาะมีคดีฟ้องหย่าเท่านั้น ดังนั้นเมื่อโจทก์จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันในคดีหย่าว่า จำเลยยอมจดทะเบียนหย่าให้โจทก์และยอมชำระค่าเลี้ยงชีพแก่โจทก์อัตราร้อยละ 35 ของเงินเดือนทุกเดือนตลอดไป ข้อตกลงดังกล่าวเป็นการยึดขยายหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยาออกไปหลังการสมรสสิ้นสุดลง อันเป็นการช่วยเหลือจนเจือกัน ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนยอมใช้บังคับได้ และในมาตรา 1526 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติ มาตรา 1598/39 มาตรา 1598/40 และมาตรา 1598/41 เกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูมาใช้บังคับเกี่ยวกับค่าเลี้ยงชีพโดยอนุโลม ซึ่งเมื่ออนุโลมตามมาตรา 1598/39 วรรคหนึ่ง แล้วจะได้รับความว่า เมื่อผู้มีส่วนได้เสียแสดงว่าพฤติการณ์รายได้หรือฐานะของคู่กรณีได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลจะสั่งแก้ไขในเรื่องค่าเลี้ยงชีพโดยให้เพิกถอน ลดเพิ่มหรือกลับให้ค่าเลี้ยงชีพอีกก็ได้ ดังนั้น จำเลยซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นเพื่อแสดงว่าพฤติการณ์รายได้หรือฐานะของโจทก์จำเลยเปลี่ยนแปลงไปจึงขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนคำสั่งที่จำเลยจ่ายค่าเลี้ยงชีพแก่โจทก์ได้

แม้ ป.วิ.พ. มาตรา 138 วรรคสอง บัญญัติห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาตามข้อประนีประนอมยอมความก็ตาม แต่คดีนี้เป็นกรณีที่จำเลยใช้สิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนคำสั่งที่ให้จำเลยจ่ายค่าเลี้ยงชีพแก่โจทก์ตามมาตรา 1598/39 วรรคหนึ่ง และมีได้เป็นการอุทธรณ์คำพิพากษาตามข้อประนีประนอมยอมความ คำร้องของจำเลยจึงมิได้อยู่ในบังคับที่จะต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา 138 วรรคสอง

โจทก์จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน และศาลพิพากษายอมให้จำเลยจ่ายค่าเลี้ยงชีพแก่โจทก์อัตราร้อยละ 35 ของเงินเดือนจำเลยซึ่งเป็นความเหมาะสมในช่วงเวลาดังกล่าว และจำเลยจ่ายค่าเลี้ยงชีพแก่โจทก์นับแต่โจทก์จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันตลอดมา แต่เมื่อพฤติการณ์รายได้หรือฐานะของโจทก์และจำเลยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยปัจจุบันจำเลย

กลับอยู่ในสภาพที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าโจทก์ ศาลย่อมมีอำนาจสั่งแก้ไขในเรื่องค่าเลี้ยงชีพ โดยให้จำเลยงดจ่ายค่าเลี้ยงชีพแก่โจทก์ได้

(คำร้องคดี อิศรางกูร ณ อยุธยา - ทวีชัย เจริญบัณฑิต - พิชัย เตโชพิทยาภูถ)

ศาลแพ่ง - นายวีระวัฒน์ ปวรจารย์

ศาลอุทธรณ์ - นายพลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา

4. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8225 / 2540

จำสืบคำร้องของนุรักษ์ จันทร์ราษฎร์

โจทก์

นางละเมียด จันทร์ราษฎร์

จำเลย

โจทก์ได้ ว. เป็นภริยาภายหลังจากจำเลยออกจากบ้านที่เคยอยู่ร่วมกับโจทก์จนสามีภริยาไปแล้ว ทั้งลักษณะของการที่จำเลยออกจากบ้านที่เคยอยู่ร่วมกับโจทก์ก็ล้วนแต่เป็นการตัดสินใจของจำเลยเอง มิใช่เป็นการที่โจทก์ขับไล่จำเลยหรือโจทก์นำหญิงอื่นเข้ามาอยู่กินในบ้านจนสามีภริยาอันเป็นการบังคับให้จำเลยต้องออกจากบ้านแต่อย่างใด จึงเป็นกรณีที่จำเลยสมัครใจแยกกันอยู่ต่างหากจากโจทก์

โจทก์และจำเลยสมัครใจแยกกันอยู่ เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันจนสามีภริยาได้โดยปกติสุขเกิน 3 ปี โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุหย่าตาม ป.พ.พ. มาตรา 1516(4/2) ได้

ศาลล่างทั้งสองพิพากษายืนตามกันมาให้โจทก์จำเลยหย่าขาดจากการเป็นสามีภริยากัน สิทธิหน้าที่ของโจทก์จำเลยที่ต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตาม ป.พ.พ. มาตรา 1461 วรรคสอง ย่อมสิ้นสุดลง เป็นเหตุให้จำเลยสิ้นสิทธิที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากโจทก์อีกต่อไป ศาลฎีกาจึงไม่จำต้องวินิจฉัยฎีกาของจำเลยในข้อที่จำเลยขอเพิ่มค่าอุปการะเลี้ยงดูจากโจทก์อีกต่อไป

(คำร้องคดี อิศรางกูร ณ อยุธยา - จารุณี ดันตยาคม - กอบเกียรติ รัตนพานิช)

ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสงขลา - นายไมตรี สุเทพากุล

ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ - นายประสพสุข บุญเดช

5. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4135 / 2541

นายถาวร สังข์เงิน

โจทก์

นางบังอร สังข์เงิน

จำเลย

ป.พ.พ. มาตรา 10, 171, 852, 1561(4/2)

บันทึกข้อตกลงระหว่างโจทก์จำเลยเป็นข้อตกลงมีวัตถุประสงค์เป็นการระงับข้อพิพาทในเรื่องการหย่าโดยตรงโดยเฉพาะข้อตกลงซึ่งระบุว่าโจทก์และจำเลยตกลงที่จะไม่ทำการจดทะเบียนหย่าซึ่งกันและกันและโจทก์ยอมจ่ายเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูและเงินบำนาญหรือบำนาญให้แก่จำเลย ถือได้ว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 ย่อมทำให้ประเด็นเรื่องการหย่าซึ่งทั้งโจทก์และจำเลยยอมสละระงับสิ้นไปตามมาตรา 852 ในสัญญาประนีประนอมยอมความไม่มีข้อความใดระบุว่าจำเลยสมัครใจแยกกันอยู่กับโจทก์ จึงไม่อาจแปลสัญญาประนีประนอมยอมความนี้เป็นเรื่องจำเลยสมัครใจแยกกันอยู่กับโจทก์ แต่กรณีเป็นเรื่องจำเลยมีสิทธิที่จะหย่าโจทก์ได้ เนื่องจากโจทก์มีภริยาอีกคนหนึ่งและทิ้งร้างจำเลยไป การที่โจทก์ยินยอมทำสัญญาประนีประนอมยอมความจึงเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ยินยอมหย่าจำเลยและจำเลยสละสิทธิที่จะขอหย่ากับโจทก์โดยจำเลยขอรับค่าอุปการะเลี้ยงดูแทนเท่านั้น แม้จำเลยทราบดีว่าเมื่อทำสัญญาประนีประนอมยอมความแล้ว โจทก์จำเลยก็ต้องแยกกันไปทำมาหากินเช่นเดิมก็ตาม ก็ไม่อาจถือได้ว่าจำเลยสมัครใจแยกกันอยู่กับโจทก์ แต่พฤติการณ์ที่โจทก์ปฏิบัติต่อจำเลย นับแต่โจทก์ทิ้งร้างจำเลยจนกระทั่งทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าโจทก์สมัครใจแยกกันอยู่กับจำเลยฝ่ายเดียวเท่านั้น ซึ่งพฤติการณ์ดังกล่าวนั้นย่อมไม่เปิดโอกาสให้จำเลยไปอยู่กับโจทก์ได้ ก็ไซ้เป็นเรื่องที่จำเลยสมัครใจที่จะแยกกันอยู่กับโจทก์ นอกจากนั้นก็มิปรากฏว่าภายหลังทำสัญญาประนีประนอมยอมความ โจทก์จำเลยได้ตกลงกันนอกเหนือจากข้อสัญญาในสัญญาประนีประนอมยอมความว่าจำเลยสมัครใจแยกกันอยู่กับโจทก์ เหตุที่โจทก์จำเลยแยกกันอยู่มาเกิน 3 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญาประนีประนอมยอมความจึงมิได้เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของจำเลยเพราะเหตุไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาได้ โดยปกติสุขแต่เป็นความสมัครใจของโจทก์ฝ่ายเดียวเท่านั้น โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องหย่าจำเลยโดยอาศัยเหตุฟ้องหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516(4/2) ได้

(ชวลิต ธรรมฤๅษ - สะสม สิริเจริญสุข - สมคิด ไตรโสรัส)

6. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3494 / 2547

นาย สุขุม มากประยูร

โจทก์

นาง เพลลินดา มากประยูร

จำเลย

โจทก์ฟ้องขอให้โจทก์และจำเลยหย่าขาดจากกันกับโจทก์เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรผู้เยาว์แต่เพียงผู้เดียว จำเลยให้การขอให้ยกฟ้อง การที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาให้โจทก์และจำเลยหย่าขาดจากกันโดยให้จำเลยเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรผู้เยาว์แต่เพียงผู้เดียว แต่ให้โจทก์จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรผู้เยาว์ทั้งสองเช่นนี้ไม่เป็นการพิพากษาเกินคำขอเพราะกรณีต้องบัญญัติแห่ง ป.พ.พ. มาตรา 1522 ที่บัญญัติว่ากรณีหย่าโดยคำพิพากษาให้ศาลเป็นผู้กำหนดค่าอุปการะเลี้ยงดู

(สบโชค สุขารมณ - อมร วีรวงศ์ - ประเสริฐ เขียนนิลศิริ)

7. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1645 / 2548

นางสว่างวรรณ สุวรรณทัต

โจทก์

นายเต็มใจ สุวรรณทัต

จำเลย

คดีก่อนโจทก์ฟ้องของลงชื่อร่วมในอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นสินสมรสและขอค่าอุปการะเลี้ยงดู ต่อมาโจทก์จำเลยตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความในเรื่องการตกลงหย่าขาดและแบ่งสินสมรส และศาลพิพากษาคตามยอม ซึ่งตามสัญญาข้อ 1 จำเลยต้องปฏิบัติการขายที่ดิน 2 แปลง และนำเงินที่หักค่าใช้จ่ายแล้วมาชำระให้แก่โจทก์ข้อ 2 จำเลยตกลงโอนที่ดิน 5 โฉนดให้

(เกรียงชัย จิงจตุรพิท - วิรัช ลิ้มวิชัย - สบโชค สุขารมณ)

8. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8231/2549

นาง จำเนียร น้อยแดง

โจทก์

พันจ่าอากาศเอก สงัด น้อยแดง

จำเลย

ในคดีก่อนโจทก์ฟ้องขอให้จำเลยจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูตามบันทึกข้อตกลงเป็นเงิน 11,000 บาทและจ่ายจากเงินบำนาญครั้งหนึ่ง หรือให้โจทก์มีชื่อเป็นเจ้าของร่วมกันรับเงินบำนาญ เมื่อจำเลยเกษียณอายุราชการแล้ว ต่อมาโจทก์จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความไม่เต็มคำขอโดยตกลงว่า จำเลยยอมจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่โจทก์ 11,000 บาท และโจทก์จำเลยไม่คิดใจว่ากล่าวคดีสืบต่อไป ย่อมหมายความว่าโจทก์พอใจที่จะเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากจำเลย

11,000 บาท โดยไม่ตั้งใจที่จะเรียกให้จำเลยจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูอีกต่อไป ดังนี้ โจทก์ฟ้องเป็นคดีนี้ขอให้จำเลยจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูอีกจึงเป็นฟ้องซ้ำ แม้ในคดีก่อนโจทก์จะเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูโดยอาศัยบันทึกข้อตกลงแต่ข้อมูลของการทำบันทึกข้อตกลงเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาของโจทก์จำเลยตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1461 วรรคสอง นั้นเอง แม้ในคดีก่อนโจทก์คดีนี้จึงเป็นฟ้องซ้ำกับคดีก่อนตาม ป.วิ.พ. มาตรา 148วรรคหนึ่ง

จ. กฎหมายต่างประเทศ

กฎหมายประเทศอังกฤษ

Section 25 (1) It shall be duty of the court in deciding whether to excise its powers under section 23,24 or 24A above and, if so in what manner, to regard to all the circumstances of the case, first consideration being given to welfare while a minor of any child of the family who has not attained the age eighteen

Section 25 (2) as regards the exercise of the power of the court section 23 (1)(a),(b)or(c) , 24 or 24A above in relation to party to the marriage, the court shall in particular have regard have regard to the following matters-

(a) the in come, earning capacity, property and other financial resources which each of the parties to the marriage in that capacity which it would in the opinion of the court be reasonable to expect a party to the marriage to take ateps to acquire;

(b) the financial need, obligation and reponsibilities which each of the parties to the marriage has or is likely to have in the foreseeable future;

(c) the standard of living enjoyed by the family before the breakbown of the marriage;

(d) the age of each party to the marriage and the duration of the marriage ;

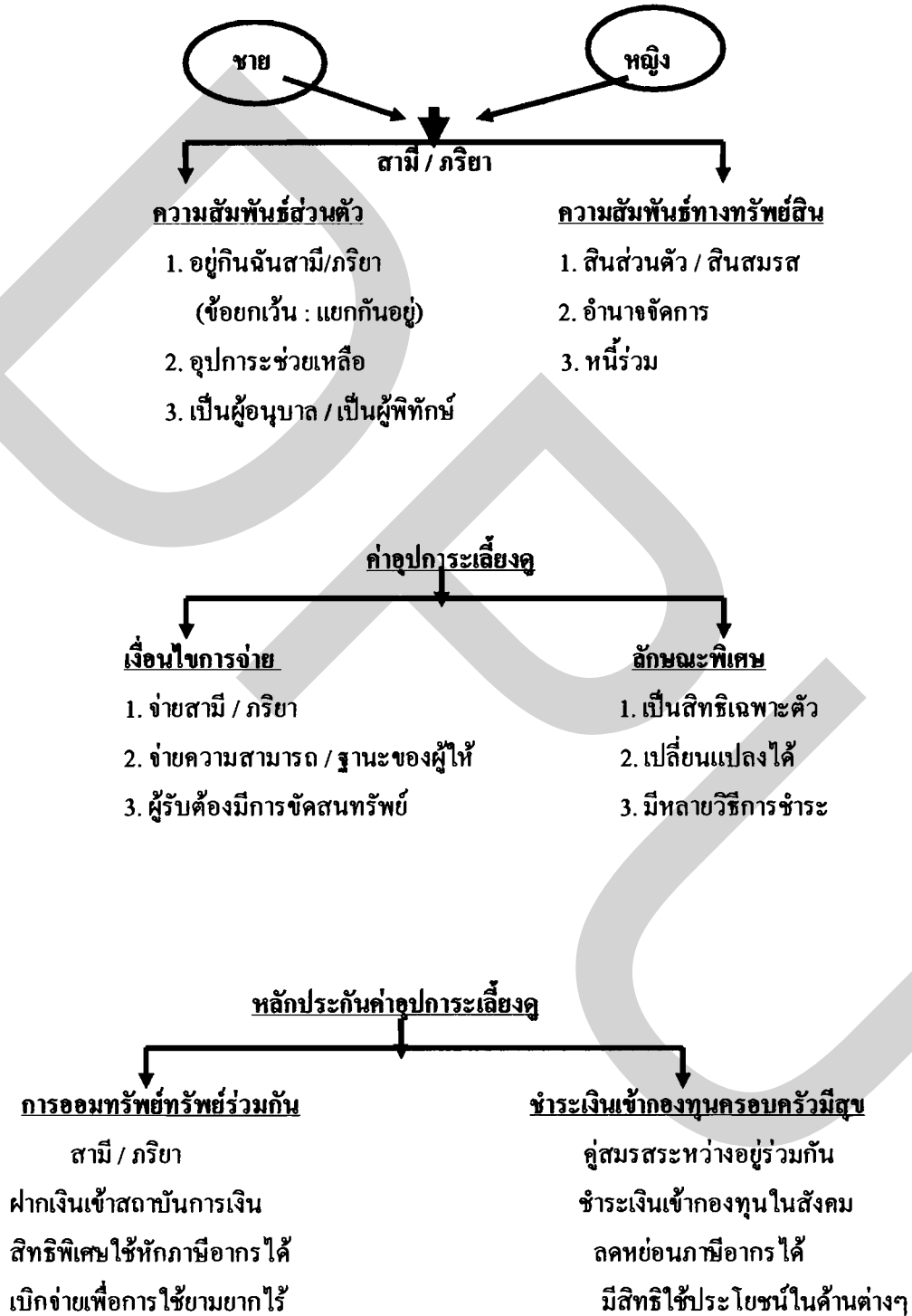
(e) any physical or mental disability of either of the parties to the marriage ;

(f) the contributions which each of the parties had made or is likely in the foreseeable future to make to the family, including any contribution by looking after the home or caning for the family ;

(g) the conduct of each the parties, if that conduct is such that it would in the opinion of the court be inequitable to disregard it

(h) in the case of proceedings for divorce or the marriage, the value to either of the parties to the marriage of any benefit (for example, a pension) which,by reason of the dissolution or annulment of the marriage ,party will lose the chance of acquiring.

จ. ตารางแผนผังการสมรส

เอกสารสัมภาษณ์ประกอบวิทยานิพนธ์ เรื่อง
มาตรการทางกฎหมายในการเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดู ศึกษากรณี : สามีภริยา

ครอบครัว หมายถึง สถาบันที่ชายหญิงร่วมกันจัดขึ้น ด้วยการตกลงเพื่อความสัมพันธ์ภาพต่อกันโดยความเข้าใจและใช้ชีวิตร่วมกันตามธรรมชาติ ต่อมาก็ทำการสมรสตามกฎหมายกำหนดเป็นสามีภริยาในโอกาสต่อไป เลี้ยงดูร่วมกันตลอดไปและตลอดชีวิต

สามีภริยา หมายถึงบุคคลที่ทำการสมรสร่วมกันตามกฎหมาย อยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยา โดยเปิดเผย อุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน ถ้าหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคือโอกาสที่จะหาเลี้ยงชีพของตนเองอีกฝ่ายหนึ่งที่มีโอกาสมากกว่าจะต้องอุปการะเลี้ยงดูต่อกันไปหรือในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกฝ่ายตรงข้ามกดขี่ข่มเหงอีกฝ่ายก็สามารถขอแยกอยู่ต่างหากได้ และสามารถเรียกร้องค่าอุปการะเลี้ยงดูหรือฝ่ายใดมีคำสั่งของศาลให้เป็นบุคคลวิกลจริตอีกฝ่ายของผู้สมรสนั้นต้องรับเป็นผู้พิทักษ์หรือผู้อนุบาลตามคำสั่งศาลต่อไปด้วย

ค่าอุปการะเลี้ยงดู เงินหรือทรัพย์สินที่สามีภริยาเรียกร้องตามสิทธิหน้าที่ซึ่งกันและกัน

ในปัจจุบันปัญหาค่าอุปการะเลี้ยงดูเริ่มมีปัญหามากขึ้นทุกวันในสังคม โดยเฉพาะสามีภริยาแยกกันอยู่หรือมีกดขี่ข่มเหงกันหรือละทิ้งหน้าที่ต่อกันให้เป็นปัญหาเกิดขึ้นและต้องการเรียกร้องต่อศาลจนบางครั้งก็ยอมปฏิบัติตามศาลมีคำสั่งแล้วก็ละทิ้งไปในโอกาสต่อไป หากการคุมประพฤติหรือการให้ความช่วยเหลือกับบุคคลผู้เสียสิทธิดังกล่าว ได้ยากเป็นปัญหากับสังคมจึงควรทำอย่างไรดีเพื่อให้ครอบครัวระหว่างสามีภริยารักกันและเป็นครอบครัวที่มีความสุข รักกันเหมือนเดิมต่อไปได้คือด้วย

กฎหมายครอบครัวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสามีภริยาในปัจจุบันมีบัญญัติไว้ในมาตรา 1461 ถึงมาตรา 1463 และเรื่องเกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดูในมาตรา 1598/38 ถึง มาตรา 1598/40 แต่ปัญหาในความสัมพันธ์ของสามีภริยาและค่าอุปการะเลี้ยงดูต่อกันก็ยังเกิดขึ้นมาจนในที่สุดก็เป็นปัญหาให้สังคมต้องจัดการหลักเกณฑ์เพื่อให้คู่สมรสระหว่างสามีภริยาอยู่กันอย่างสุขสบายและรักกลมเกลียวกันอย่างดีตลอดจนชั่วอายุของแต่ละคนไป

บทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับครอบครัวและเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูของคู่สมรส

มาตรา 1461 สามีภริยาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา

สามีภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน

มาตรา 1462 ถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือทำลายความผาสุกอย่างมากของสามีหรือภริยาฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือความเสียหายอาจร้องต่อศาลขอให้สั่งอนุญาตให้คนอยู่ต่างหาก ในระหว่างที่เหตุนั้นๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งเสียให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้

มาตรา 1463 ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ภริยาหรือสามีย่อมเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอและถ้ามีเหตุสำคัญศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูหรือผู้พิทักษ์ก็ได้

มาตรา 1598/38 ถึงมาตรา 1598/40 เกี่ยวกับเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดู

การเรียกร้อยค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยานั้น ย่อมเรียกได้ในเมื่อฝ่ายที่ควรได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูหรือได้รับไม่เพียงพอแก่สุขภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนี้ศาลอาจกำหนดให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณีไป

ดังนั้นการจะกระทำให้สามีภริยาปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนที่เป็นแนวทางให้เด็กได้รู้จักหน้าที่ที่ดีและมีคุณภาพนั้น ท่านมีความเห็นอย่างไรบ้างเกี่ยวกับมาตรการเรียกร้อยและปฏิบัติตามสิทธิดังกล่าวนี้

- (1) สิทธิเรียกร้อยค่าอุปการะเลี้ยงดูที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายไทยฉบับปัจจุบันมีความเหมาะสมเพียงพอที่จะให้สามีภริยาปฏิบัติตามหน้าที่ได้หรือไม่
- (2) มาตรการเรียกร้อยค่าอุปการะเลี้ยงดู มีความเหมาะสม เป็นธรรม สามารถที่จะให้สามีภริยาสามารถเยียวยาต่อกันได้อย่างไร (ปัญหาของฎีกาที่ 8231/2549)
- (3) รัฐบาลควรจัดให้มีหลักประกันครอบครัวระหว่างสามีภริยาบ้าง ท่านมีความเห็นอย่างไร
- (4) กำหนดให้สามีภริยาที่ทำการสมรสกันแล้วร่วมออมทรัพย์กัน เพื่ออนาคตที่ดี ขณะมีรายได้พอเพียง สิ้นสมรสนี้เป็นตามสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ - นามสกุล นายกฤตภาส สุวรรณศรี (ชื่อเดิม อุดสาหะ)
- ประวัติการศึกษา นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ปีการศึกษา 2529
- ประวัติการทำงาน เจ้าหน้าที่สำนักงานช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ถึงปัจจุบัน